ຮັນສ໌ ເກອອກ ເບີເກີ
ຄຳວອນ ບຸນຍະພອນ

ຊັບສິນບັດຂອງໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ຫຼວງພະບາງ/ປະເທດລາວ

ຮູບພາບປະຫວັດສາດທີ່ຖ່າຍ ຫຼື ສະສົມ
ໂດຍ ພຣະສົງແຂວງຫຼວງພະບາງ
ລະຫວ່າງປີ 1890-2007

ການຈັດພິມຂອງໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ຈັດພິມໂດຍ

ANANTHA PUBLISHING
Luang Prabang New York

ການຈັດພິມຂອງ
ໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ
ຈັດພິມໂດຍ
ອານັນທະການພິມ

ໜັງສືຊຸດກ່ຽວກັບວັດທະນະທຳ,
ຮີດຄອງປະເພນີ ແລະປະຫວັດສາດຂອງຊາວພຸດລາວ
ກັບຮູບພາບທາງປະຫວັດສາດຈາກການສະສົມຂອງບັນດາວັດຕ່າງໆ
ໃນແຂວງຫຼວງພະບາງ

ຮັນສ໌ ເກອອກ ເບີເກີ ເປັນນັກຖ່າຍຮູບ ແລະນັກຂຽນຊາວເຢຍລະມັນ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັບຄະນະສົງແຂວງຫຼວງພະບາງມາຕັ້ງແຕ່ປີ 1993 www.hansgeorgberger.de

ຄຳວອນ ບຸນຍະພອນ ເຄີຍໄດ້ບວດເປັນພຣະພິກຂຸ ຢູ່ວັດແສນສຸຂາຣາມ ໃນປີ 1996 ໂດຍມີ ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວີຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ ເປັນພຣະອຸປັດຊາ. ຈົບປະລິນຍາຕຣີຈາກມະຫາວິທະຍາໄລ ມະຫາຈຸລາລົງກອນຣາຊວິທະຍາໄລ ແລະ ຈົບປະລິນຍາໂທຈາກມະຫາວິທະຍາໄລເກີກບາງກອກ ປະເທດໄທ.

ຕັ້ງແຕ່ປີ 2006, ທ່ານທັງສອງໄດ້ເຮັດວຽກຄົ້ນຄວ້າໃນໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແລະໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມກັບການສ້າງຕັ້ງຫໍພິພິດທະພັນພຸດທະສິນລະປະຂຶ້ນທີ່ວັດແສນ ສຸຂາຣາມ

ISBN 978-0-9844483-3-3
90000
9 780984 448333

ຊັບສິນບັດຈາກໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ຫຼວງພະບາງ/ປະເທດລາວ

ຮັນສ໌ ເກອອກ ເບີເກີ
ຄຳວອນ ບຸນຍະພອນ

ຊັບສິນບັດຈາກໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ຫຼວງພະບາງ/ປະເທດລາວ

ຮູບພາບປະຫວັດສາດທີ່ຖ່າຍ ຫຼື ສະສົມ
ໂດຍ ພຣະສົງແຂວງຫຼວງພະບາງ
ລະຫວ່າງປີ 1890-2007

ການຈັດພິມຂອງໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ຈັດພິມໂດຍ

ANANTHA PUBLISHING
Luang Prabang New York

ອຸປະຖຳໂດຍ
ພຣະເຖຣະ

ສາທຸໃຫຍ່ອ່ອນແກ້ວ ສິດທິວົງ (ກິຕຕິພັທໂທ)

ເຈົ້າອະທິການວັດປາກຄານ ແລະ ວັດຊຽງທອງ
ປະທານອົງການພຸດທະສາສະໜາສຳພັນເມືອງຫຼວງພະບາງ

ໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ
ຫຼວງພະບາງ/ປະເທດລາວ

ໂຄງການປົກປັກຮັກສາເອກະສານທີ່ຢູ່ໃນສະພາບຊຸດໂຊມ
ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດອັງກິດ
ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາທີ່ສຳຄັນ EAP 0177 ແລະ EAP 0326
ມອບທຶນໃຫ້ ຣັນສ໌ ເກອອກ ເບີເກີ
2006-2011

ໂດຍການຮ່ວມມືກັບ

ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດລາວ
ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ
ສ ປ ປ ລາວ

ໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ
ສາລາທັມມະວິຫານ ວັດສຸວັນນະຄີຣີ
ຫຼວງພະບາງ, ສ ປ ປ ລາວ.

ອານັນທະການພິມ
ຫຼວງພະບາງ ນິວຢອກ
P.O.Box 790 ຫຼວງພະບາງ ສ ປ ປ ລາວ
www.ananthabooks.com
publisher@ananthabooks.com

ສາລະບານ

ຄຳນຳ
ເອກະລັກແຫ່ງການສະສົມຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ ໜ້າ 13

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ
ພຣະສົງອົງສຳຄັນໃນການສະສົມຮູບພາບ
ວັດແສນ ສຸຂາຣາມ ໜ້າ 17

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຜົ້ນ ສີລະສັງວະຣະມະຫາເຖຣະ
ພຣະ ນັກສິລປະ
ວັດສຸວັນນະຄີຣີ ໜ້າ 21

ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະມະຫາເຖຣະ
ພຣະສັງຄະຣາຊແຫ່ງປະເທດລາວ
ວັດໃໝ່ ສຸວັນນະພູມາຣາມ ໜ້າ 25

ສາທຸໃຫຍ່ມ້າວ ມະນີວົງໄສ
ວັດທີ່ມີຕົ້ນນິກຍູງເປັນສັນຍາລັກ
ວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະວິຫານ ໜ້າ 31

ການຝຶກອົບຮົມສະມາທິວິປັດສະນາ ໜ້າ 35

ຮູບພາບທີ່ຖ່າຍເປັນທາງການ 3 ແຜ່ນ ໜ້າ 41

ຮູບພາບທີ່ຖ່າຍລະຫວ່າງຊຸມປີ 1950 ແລະ 1960 ໜ້າ 49

ຮູບພາບພຣະສົງ ໜ້າ 55

ສາທຸໃຫຍ່ອຸ່ນເຮືອນ ທາສະປັນໂຍ
ພຣະ ນັກຖ່າຍຮູບ
ວັດໜອງ ສີຄູນເມືອງ ໜ້າ 65

CARTES DE VISITE ໜ້າ 71

ຮີດຄອງປະເພນີອັນເກົ່າແກ່ຂອງຊາວຫຼວງພະບາງ ໜ້າ 77

ມູມມອງຈາກຂ້າງໃນ ໜ້າ 83

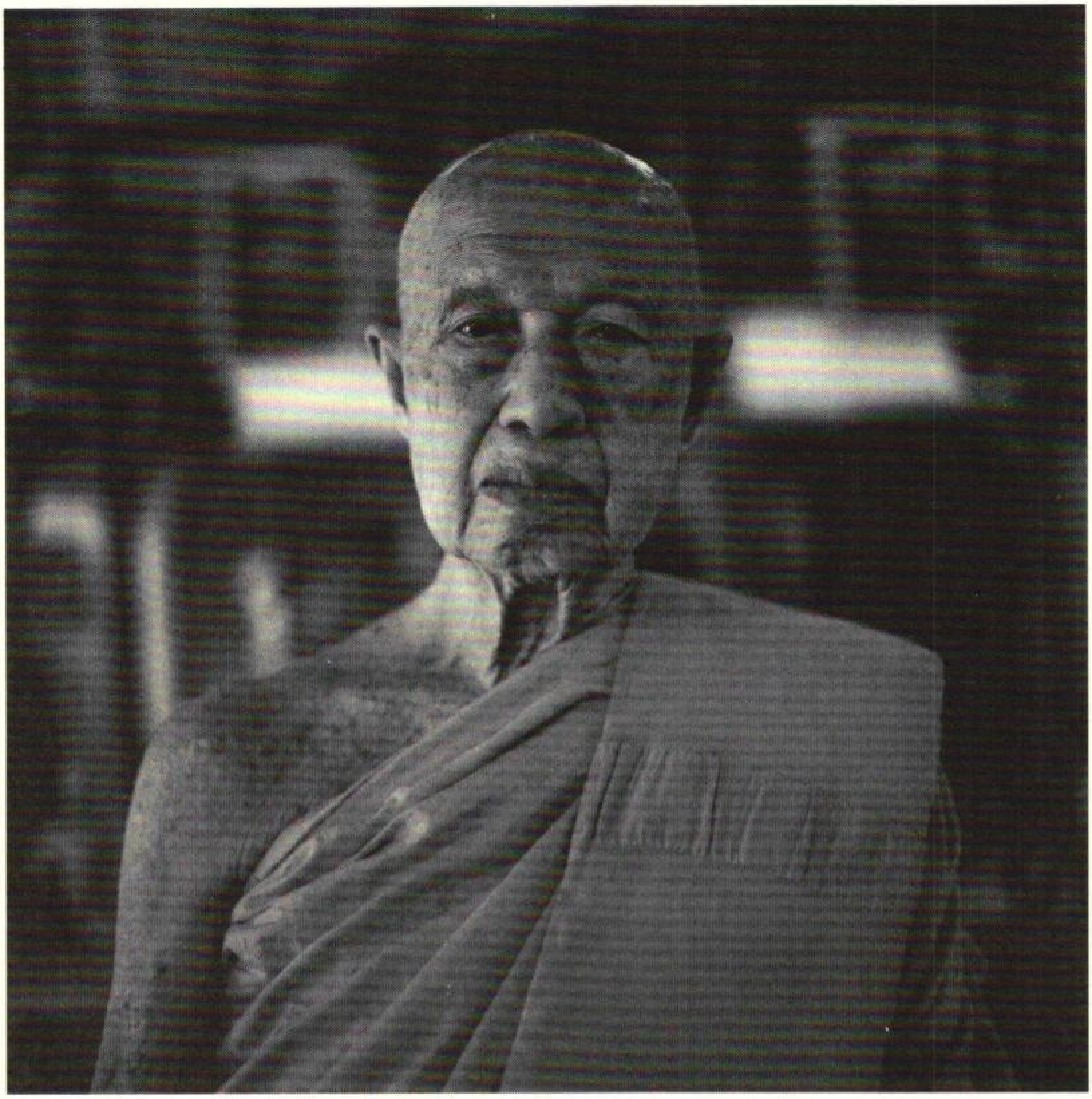

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ
ຖ່າຍເມື່ອວັນທີ່ 7 ກຸມພາ (2) ປີ 2007

ການຈັດພິມຄັ້ງນີ້ເພື່ອເປັນກຽດແລະເປັນທີ່ຣະລຶກແດ່

ພຣະມະຫາເຖຣະ

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ

ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ ຫຼວງພະບາງ/ປະເທດລາວ

ພຣະສົງອົງສ້າງຕັ້ງໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ຂອງຄະນະສົງແຂວງຫຼວງພະບາງ.

24 / VII

ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ການຈັດພິມຄັ້ງນີ້ເພື່ອເປັນກຽດແດ່ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ ຜູ້ກໍ່ຕັ້ງໂຄງການອະນຸລັກແລະປົກປັກຮັກສາຮູບພາບຂອງພຣະສົງຫຼວງພະບາງ ໂຄງການຍັງໄດ້ຮິບໂຮມເອົາຮູບພາບຈາກວັດຕ່າງ ໆ ໃນຫຼວງພະບາງ ມີຫຼາຍກວ່າ 20,000 ຮູບເຊິ່ງເປັນປະຫວັດສາດກ່ຽວກັບພຣະພຸດທະສາສະໜາໃນລາວຖ່າຍໃນລະຫວ່າງປີ1890 ເຖິງ 2007. ເພື່ອທຳຕາມວັດຖຸປະສົງຂອງສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ຈຶ່ງໄດ້ມີການອັດສຳເນົາຮູບພາບແລະເອກະສານເປັນດີຈິຕອລແລະຄົ້ນຄວ້າຫາຄວາມໝາຍຂອງຮູບເຊິ່ງໄດ້ດຳເນີນງານມາຕັ້ງແຕ່ປີ 2006. ໂຄງການຮັກສາເອກະສານສຳຄັນທີ່ຢູ່ໃນສະພາບຊຸດໂຊມຂອງຫໍສະໝຸດອັງກິດ (EAP) ໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜຸນການຄົ້ນຄວ້ານີ້ໂດຍຜ່ານໂຄງການການຄົ້ນຄວ້າຮ່ວມມືກັບຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດລາວ. ຈຸດປະສົງຂອງໂຄງການກໍ່ເພື່ອເຮັດໃຫ້ນັກຄົ້ນຄວ້າສາມາດເຂົ້າໄປຄົ້ນຄວ້າໂດຍຜ່ານຮູບພາບດີຈິຕອລເຫຼົ່ານີ້ເຊິ່ງຈະເກັບໄວ້ທີ່ຫຼວງພະບາງ ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດລາວນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນແລະຫໍສະໝຸດແຫ່ງປະເທດອັງກິດ ນະຄອນຫຼວງລອນດອນ ເມື່ອສິ້ນສຸດການຄົ້ນຄວ້າ. ຮູບພາບທີ່ເປັນຕົ້ນສະບັບເຊິ່ງເປັນສົມບັດຂອງວັດແລະເປັນຂອງຄະນະສົງຈະເກັບຮັກສາໄວ້ທີ່ຫຼວງພະບາງ ສະຖານທີ່ເຮັດວຽກທີ່ຕັ້ງຂຶ້ນໂດຍຄະນະສົງ ເຊິ່ງເປັນສະຖານທີ່ທີ່ຄະນະສົງສະໄໝກ່ອນໃຊ້ເປັນທີ່ເຮັດວຽກແລະເປັນສະຖານທີ່ເກັບຮັກສາຮູບພາບ ການລວບລວມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຮູບພາບແຕ່ລະຮູບກໍ່ເປັນສ່ວນສຳຄັນຂອງການເຮັດວຽກຂອງທີມງານ ການອະນຸລັກຮູບພາບຕົ້ນສະບັບ

ຂັ້ນພື້ນຖານກໍ່ຕ້ອງໄດ້ເຮັດ ແຕ່ຄວາມພະຍາຍາມໃນການອະນຸລັກແລະການເກັບຮັກສາແມ່ນຈຳເປັນສຳຫຼັບໃນອະນາຄົດອັນໃກ້ນີ້ ຄວາມຮ່ວມມືຂອງພຣະສົງແລະຊາວຫຼວງພະບາງແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນທີ່ສຸດໃນການພິສູດຮູບພາບດ້ວຍຄວາມກະລຸນາແລະເປັນການໃຫ້ຄວາມຮູ້ ພວກເຮົາຂໍຂອບໃຈຢ່າງຈິງໃຈແດ່ທຸກທ່ານທີ່ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືສຳຫຼັບການຊ່ວຍເຫຼືອເຮັດໃຫ້ໂຄງການມີຄວາມຄືບຖ້ວນສົມບູນ

ການຈັດພິມຄັ້ງນີ້ເປັນເທື່ອທຳອິດພາຍໃຕ້ການຄົ້ນຄວ້າຂັ້ນເລີ່ມຕົ້ນຂອງໂຄງການອະນຸລັກແລະປົກປັກຮັກສາຮູບພາບທາງພຣະພຸດທະສາສະໜາ ຈຸດມຸ່ງໝາຍຂອງພວກເຮົາກໍ່ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຂໍ້ມູນທຸກຢ່າງສາມາດນຳມາໃຊ້ໄດ້ກັບເຍົາວະຊົນລາວຜູ້ທີ່ສົນໃຈປະຫວັດສາດຂອງປະເທດຕົນເອງແລະພຣະພຸດທະສາສະໜາໃນລາວ ເປັນຄວາມປາຖະໜາຂອງອະດີດສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ແລະເປັນເຫດຜົນໃນການສະສົມຮູບພາບຂອງເພິ່ນ ແລະໄດ້ຕົກລົງກັບໂຄງການຂອງພວກເຮົາໃຫ້ອັດສຳເນົາເປັນຮູບດິຈິຕອລ ເຊິ່ງພວກເຮົາໄດ້ຮັບຄຳແນະນຳຈາກເພິ່ນໃນປີ 2005 ພວກເຮົາຂໍສະແດງຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນຕໍ່ຫໍສະໝຸດແຫ່ງປະເທດອັງກິດທີ່ເຮັດໃຫ້ພວກເຮົາສາມາດເຮັດວຽກນີ້ໄດ້ໂດຍຜ່ານການຊ່ວຍເຫຼືອຂອງໂຄງການ EAP ແລະຂໍສະແດງຄວາມນັບຖືແດ່ຄະນະສົງຫຼວງພະບາງ, ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດລາວ, ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວແລະວັດທະນາທຳ, ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວແລະວັດທະນາທຳ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ຜູ້ທີ່ຍິນດີຕ້ອນຮັບແລະເປັນກຳລັງໃຈຕໍ່ວຽກງານຂອງພວກເຮົາ.

ຂໍນ້ອມນະມັດສະການແດ່ພຣະມະຫາເຖຣະ, ເຈົ້າອະທິການວັດອີງ ທີ່ໄດ້ສະສົມຮູບພາບເຫຼົ່ານີ້ໄວ້

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ ໄດ້ບວດເປັນພຣະພິກຂຸ ຫຼາຍກວ່າ 56 ປີ ໃນຖານະທີ່ເປັນເຈົ້າອະທິການວັດແສນສຸຂາຣາມ ເພິ່ນໄດ້ສະສົມຮູບພາບກ່ຽວກັບພຣະພຸດທະສາສະໜາ, ການເດີນທາງໄປນະມັດສະການພຸດທະສະຖານໃນທີ່ຕ່າງໆ, ປະຫວັດສາດລາວ, ຄອບຄົວຂອງເພິ່ນເອງ, ການຢ້ຽມຢາມຕ່າງປະເທດ ແລະເປັນຜູ້ກໍ່ຕັ້ງໂຄງການອະນຸລັກແລະປົກປັກຮັກສາຮູບພາບທາງພຣະພຸດທະສາສະໜາຂຶ້ນທີ່ຫຼວງພະບາງ. ເພິ່ນເປັນພຣະເຖຣະທີ່ພຸດທະສາສະນິກະຊົນ ທັງພາຍໃນແລະຕ່າງປະເທດ ໃຫ້ຄວາມເຄົາລົບນັບຖື, ເພິ່ນໄດ້ມໍລະນະພາບເມື່ອວັນທີ່ 9 ເດືອນກໍລະກົດ ປີ 2007. ເພິ່ນໄດ້ຝາກມໍລະດົກທີ່ມີຄຸນຄ່າທາງດ້ານຈິດໃຈໄວ້ໃຫ້ແກ່ຊາວຫຼວງພະບາງ ເຊັ່ນ ການສະສົມພຸດທະສິລະປະ, ຮູບພາບ, ປຶ້ມ ແລະເອກະສານຕ່າງໆ ເຊິ່ງໄດ້ເກັບຮັກສາໄວ້ໃນຫໍພິພິດທະພັນພຣະພຸດທະສາສະໜາທີ່ວັດແສນ ສຸຂາຣາມ.

ພຣະຫຼັກຄຳວິຣະວິສຸດທິຄຸນ
(ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ, 1920-2007)
ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ,

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕຕະມະຫາເຖຣະ

ພຣະສົງອົງສຳຄັນໃນການສະສົມຮູບພາບ

ວັດແສນ ສຸຂາຣາມ

ເພື່ອນຝູງພົບປະກັນທີ່ວັດທາດຂາວ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ເດືອນ ເມສາ ປີ 1937. ແຖວນັ່ງ ຈາກຊ້າຍ: ສາທຸມະຫາຄຳພັນ ວິຣະຈິຕ ວັດສີພຸດທະບາດ, ສາທຸມະຫາຈັນສຸກ ບ້ານປາກຫ້ວຍ. ແຖວຢືນ ຈາກຊ້າຍ: ແກ້ວ ວິພາກອນ, ຄຳພັ່ນ ພານຸສິດ, ທອງຈັນ, ອ້ວນ ສຸກສະຫວັດ, ຜູຍ ພຸດທະສັກ, ແພງ ນໍລິນ, ສາມະເນນຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕ, ເຈົ້າສຸກ ວົງສັກ, ອຸ່ນເຮືອນ, ທຸມແພງ ສຸກຂະເສີມ, ເດັກນ້ອຍ ຊາຍບໍ່ຊາບຊື່, ຄຳຕັ່ນ ສະເດັດຕັນ, ຄຳພັນ ນໍຣະສິງ ແລະ ຜູຍ ສູນທອນ.

ສາທຸຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕໂຕ (1920-2007) ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ ຖ່າຍເມື່ອອາຍຸ 40 ປີ ວັນທີ່ 9 ພຶດສະພາ (5) ປີ 1960 ທີ່ເມືອງໄຊງ່ອນ ປະເທດຫວຽດນາມ.

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຟັ້ນ ເຈົ້າອະທິການວັດສຸວັນນະຄີລີ ພຣະສົງທີ່ເປັນນັກສິລະປະ
ພາກສ່ວນສຳຄັນຢ່າງໜຶ່ງຂອງໂຄງການອະນຸລັກແລະປົກປັກຮັກສາຮູບພາບທາງພຣະພຸດທະສາສະໜາກໍ່ຄືຮູບພາບຂອງສາທຸໃຫຍ່ຄຳຟັ້ນ ສີລະສັງວະໂຣ ທີ່ເກັບຮັກສາໄວ້ຕັ້ງແຕ່ເພິ່ນໄດ້ມໍລະນະພາບໃນປີ 1987 ເຊິ່ງເກືອບທັງໝົດຍັງບໍ່ຖືກແຕະຕ້ອງກ່ອນທີ່ມງານຂອງໂຄງການຈະໄປຄົ້ນພົບໃນເດືອນກໍລະກົດ ປີ 2007. ມີທັງຮູບເປັນແຜ່ນແລະປຶ້ມຮູບຍັງຮັກສາໄວ້ຢູ່ໃນສະພາບດີ ແລະສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງວິທີການຮັກສາຂອງພຣະສົງອົງໜຶ່ງທີ່ມັກແຕ້ມຮູບ,ອອກແບບການກໍ່ສ້າງວັດວາອາຮາມ ແລະຮູບຖ່າຍຂອງເພິ່ນເອງ. ຮູບຂອງເຈົ້າອະທິການວັດກຳລັງແຕ້ມຮູບນີ້ບາງທີອາດຈະຖ່າຍໃນຊຸມປີ 1940 ໂດຍນັກຄົ້ນຄ້ວາຊາວຝຣັ່ງໃນຊ່ວງໄລຍະເວລາທີ່ທຳການສຳຫຼວດຢູ່ປະເທດລາວ ຮູບແຜ່ນທີ່ 2 ຂອງຮູບແຜ່ນນີ້ໄດ້ຖືກເກັບຮັກສາໄວ້ໃນໂຄງການ École Française d'Extrême-Orient ທີ່ນະຄອນຫຼວງປາຣີ ປະເທດຝຣັ່ງເສດ.

ສາທຸຄຳຟັ້ນ ສີລະສັງວະໂຣ (1901-1987) ເຈົ້າອະທິການວັດຄີລີ ກຳລັງນັ່ງແຕ້ມຮູບສິ້ນຈ໋ ຢູ່ໜ້າສິມວັດຄີຣີ

ສາທຸໃຫຍ່ຄໍາຝັ້ນ ສີລະສັງວະຣະມະຫາເຖຣະ

ພຣະ ນັກສິລປະ

ວັດສຸວັນນະຄີຣີ

ພຣະມະຫາເຖຣະແຫ່ງຫຼວງພະບາງ ຖ່າຍທີ່ວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະວິຫານ ໃນປີ 1936. ແຖວນັ່ງຈາກຊ້າຍ: ສາທຸໃຫຍ່ແກ່ນຈັນທນ໌ ກັຈຈາຍະນະມະຫາເຖຣະ (1892-1943) ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ, ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະ ມະຫາເຖຣະ (ບຸນທັນ) (1892-1984) ເຈົ້າອະທິການວັດລ້ອງຄູນ, ສາທຸຄຳຝັ້ນ ສີລະສັງວະໂຣ (1901-1987) ເຈົ້າອະທິການວັດຄີລີ ແລະສາທຸສົມຈິ່ນ. ແຖວຢືນ ຈາກຊ້າຍ: ສາທຸພູມີ, ສາທຸຈັນທີ, ສາທຸຈັນສຸກ ແລະສາທຸອ້ວນ ວິຣະສີ.

ສາທຸຄຳຝັ້ນ ສີລະສັງວະໂຣ (1901-1987)
ເຈົ້າອະທິການວັດຄີລີ ກຳລັງນັ່ງແຕ້ມຮູບສີນ້ຳ ຢູ່ໜ້າສິມວັດຄີຣີ

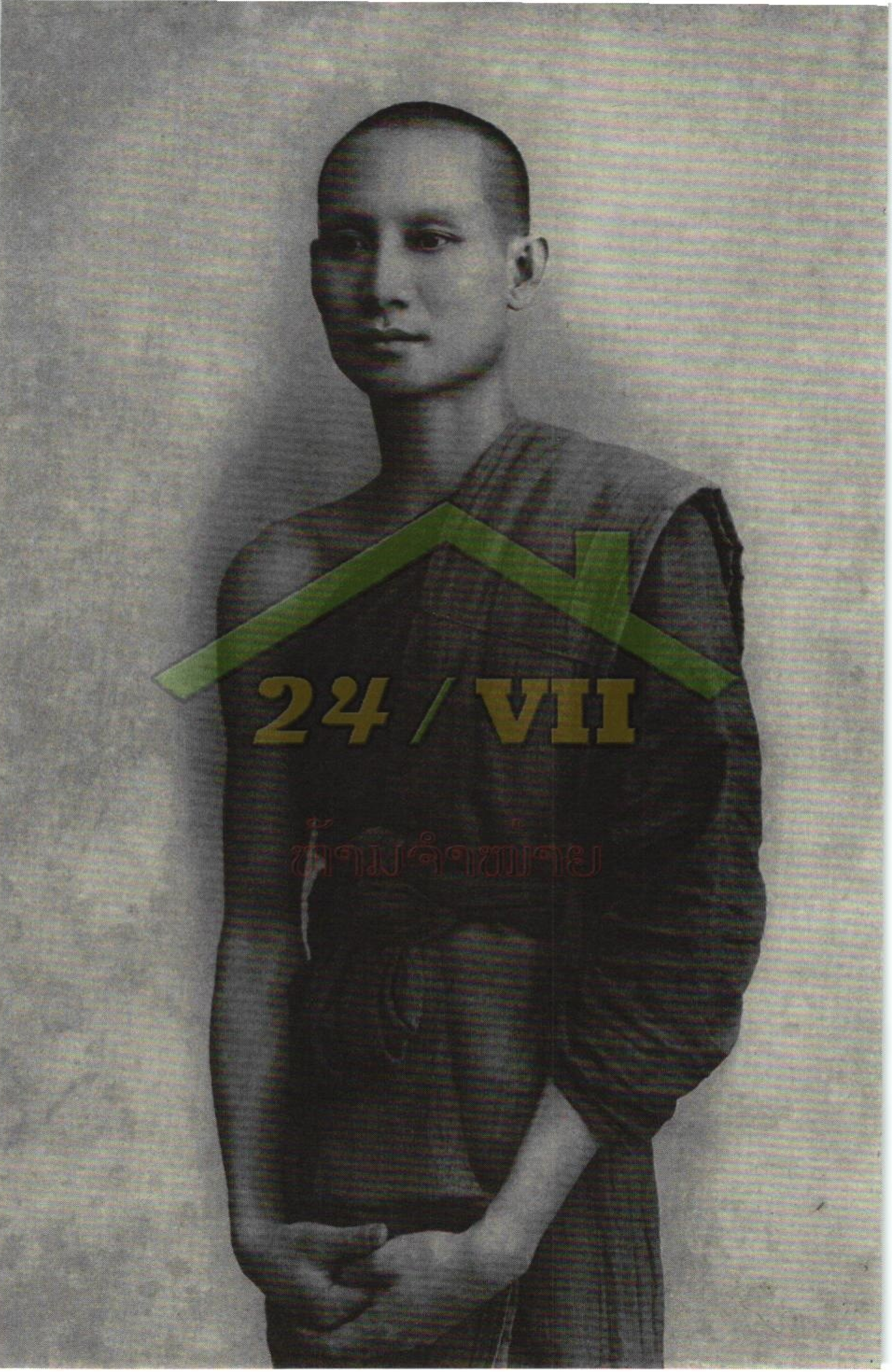

24 / VII
ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະມະຫາເຖຣະ

ວັດໃໝ່ ສຸວັນນະພູມາຣາມ, ປະມຸກແຫ່ງຄະນະສົງລາວ, ຮູບພາບຕອນນີ້ເປັນຮູບຖ່າຍຢ່າງເປັນທາງການຂອງເພິ່ນເຊິ່ງໄດ້ຈັດພິມແຈກຢາຍໃຫ້ແກ່ທຸກໆ ວັດມາແລ້ວ. ຮູບນີ້ໄດ້ອັດສຳເນົາຈາກຮູບຖ່າຍລວມໝູ່ທີ່ຖ່າຍໃນຊຸມປີ 1930 ເຊິ່ງມີພຣະມະຫາເຖຣະນັ່ງເກົ້າອີ້ແລະເບິ່ງກ້ອງຖ່າຍ. ຮູບແຜ່ນທີ່ 2 ແມ່ນພິທີຕ້ອນຮັບພຣະມະຫາເຖຣະຈາກແຂວງຫຼວງພະບາງໃນວັນທີ່ 26 ເດືອນກຸມພາ ປີ 1953 ທີ່ສະໜາມບິນສາກົນວັດໄຕ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ. ເຊິ່ງເດີນທາງໂດຍເຄື່ອງບິນໄປນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນເພື່ອເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມປະຈຳປີຂອງອົງການຄະນະສົງລາວທົ່ວປະເທດ. ເຫັນນັກບິນເບິ່ງລົງມາຈາກປ່ອງຢ້ຽມ, ສະແດງວ່າເປັນຮູບພາບຖ່າຍທີ່ສຳຄັນທາງດ້ານປະຫວັດສາດ.

ສົມເດັດພຣະຍອດແກ້ວ ພຸດທະຊິໂນຣົສ ສະກົນມະຫາສັງຄະປາໂມກ ສົມເດັດພຣະ ສັງຄະຣາຊ ທັ້ມມະຍານະມະຫາເຖຣະ (ບຸນທັນ) (1892-1984) ວັດໃໝ່ ສຸວັນນະພູມາຣາມ

ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະມະຫາເຖຣະ
ພຣະສັງຄະຣາຊແຫ່ງປະເທດລາວ
ວັດໃໝ່ ສຸວັນນະພູມາຣາມ

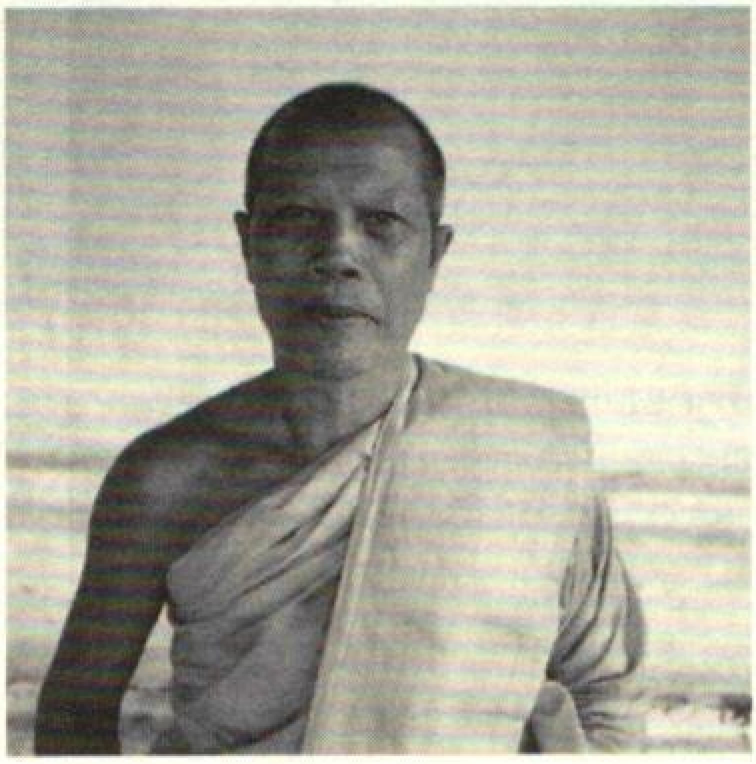

ພິທີຕ້ອນຮັບ ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະ ມະຫາເຖຣະ (ບຸນທັນ) ແລະຄະນະສົງ ຈາກຫຼວງພະບາງ ທີ່ສະໜາມບິນວັດໄຕ ໃນໂອກາດໄປເປີດກອງປະຊຸມຄະນະສົງທົ່ວປະເທດ ຈັດຂຶ້ນທີ່ວັດທາດຫຼວງເໜືອ ຄັ້ງວັນທີ່ 26 ກຸມພາ (2) ປີ 1953.

ສົມເດັດພຣະຍອດແກ້ວ ພຸດທະຊິໂນຣົສ ສະກົນມະຫາສັງຄະປາໂມກ ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະມະຫາເຖຣະ (ບຸນທັນ) (1892-1984) ຖ່າຍທີ່ວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະວິຫານ ໃນປີ 1936.

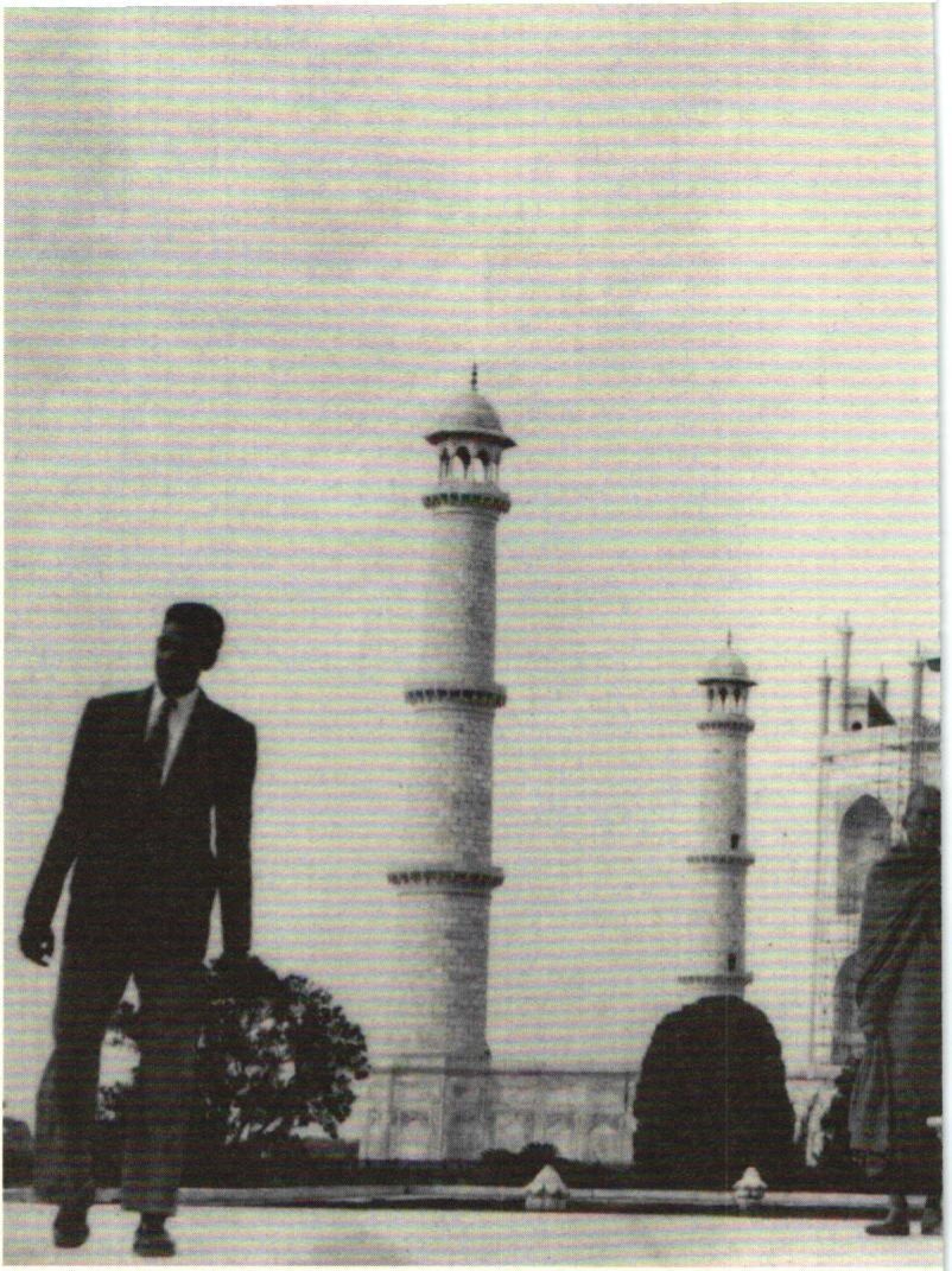

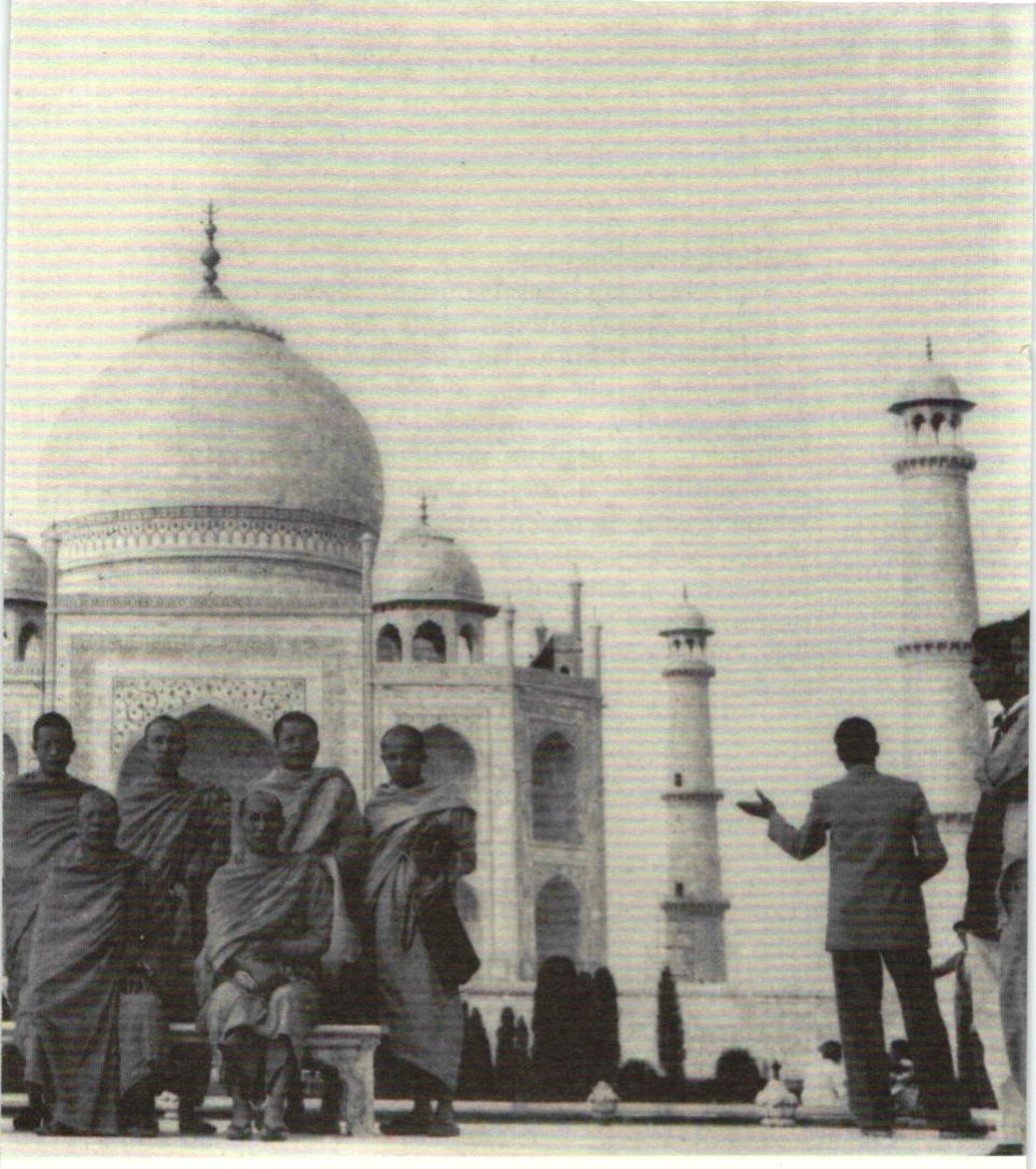

ພຣະມະຫາເຖຣະແຫ່ງຫຼວງພະບາງຖ່າຍທີ່ໜ້າ ທໍທັດສະມາຣານ ໃນຄາວໄປທ່ຽວນະມັດສະການພຸດທະສະຖານໃນປະເທດອິນເດຍ ເມື່ອວັນທີ່ 1 ມັງກອນ ປີ ຄ.ສ.1957. ແຖວນັ່ງ ຈາກຊ້າຍ: ສົມເດັດພຣະສັງຄະຣາຊ ທັມມະຍານະມະຫາເຖຣະ ວັດໃໝ່, ສາທຸໃຫຍ່ຄໍາຝັ້ນ ສີລະສັງວະໂຣ ເຈົ້າອະທິການວັດຄີລີ. ແຖວຢືນ ຈາກຊ້າຍ: ສາທຸພັດທະມານ (ອຸ່ນ) ພັດທະຣະມຸນີ ວັດໃໝ່, ສາທຸຝັ້ນ ຕິສສະວັງໂສ ວັດໃໝ່, ສາທຸຄໍາຈັນທຣ໌ ວີຣະຈິຕໂຕ ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ, ພຣະມະຫາສໍາຣານ ວັດອົງຕື້ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ແລະພຣະມະຫາຈັນເຕົ້າ ຈັນທະວົງ ນັກສຶກສາລົງລາວ ໃນປະເທດອິນເດຍ ເປັນຜູ້ນໍາທ່ຽວ.

ສາທຸໃຫຍ່ມ້າວແລະວັດຊຽງທອງ

ຮູບຂາວດຳທີ່ສວຍງາມຂອງສາທຸໃຫຍ່ມ້າວ ເຊິ່ງຖ່າຍຢູ່ໃນຫ້ອງສະຕູດີໂອ ບາງທີອາດຈະແມ່ນຖ່າຍໃນຊຸມປີ 1950. ຮູບແຜ່ນນີ້ທີມງານຂອງໂຄງການໄດ້ຄົ້ນພົບຢູ່ໃນກຸຕິຂອງເພິ່ນທີ່ວັດຊຽງທອງກັບຮູບອື່ນໆ ຈຳນວນ 488 ແຜ່ນ, ເຊິ່ງກ່ອນໜ້ານັ້ນມີຄົນບອກວ່າບໍ່ມີຮູບຫຼົງເຫຼືອຢູ່ເລີຍ ຫຼັງຈາກເຈົ້າອະທິການວັດໄດ້ມໍລະນະພາບໄປແລ້ວ ແລະສາທຸໃຫຍ່ມ້າວເພິ່ນກໍ່ບໍ່ສົນໃຈມັກຖ່າຍຮູບໃນຊ່ວງທີ່ເພິ່ນມີຊີວິດຢູ່.ຮູບຂອງວັດຊຽງທອງຈະເປັນຮູບກ່ຽວກັບການປະຕິສັງຂອນ, ສະຖາປະຕິຍະກຳ ແລະພິທີກຳທາງຄອບຄົວເປັນຕົວຢ່າງໜຶ່ງຂອງຄວາມແຕກຕ່າງກັບສິ່ງທີ່ມີຢູ່ໃນແຕ່ລະວັດເຊິ່ງມີຄວາມໜ້າສົນໃຈແລະຄວາມເປັນມາຂອງພຣະອົງທີ່ເພິ່ນສະສົມນັ້ນຕ່າງກັນ ຮູບແຜ່ນທີ່ 2 ຍັງບໍ່ຮູ້ວັນທີ່ແນ່ນອນເຊິ່ງບົ່ງບອກໃຫ້ຮູ້ຄວາມຈິງວ່າ ການຄົ້ນຄວ້າຈະຕ້ອງດຳເນີນຕໍ່ໄປກັບຮູບຂອງໂຄງການອີກຫຼາຍຮູບ.

ສາທຸໃຫຍ່ມ້າວ ມະນີວັງໂສ (1921-2001) ເຈົ້າອະທິການວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະວິຫານ

ສາທຸໃຫຍ່ມ້າວ ມະນີວົງໂສ
ວັດທີ່ມີຕົ້ນນິກາຍງູເປັນສັນຍາລັກ
ວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະວິຫານ

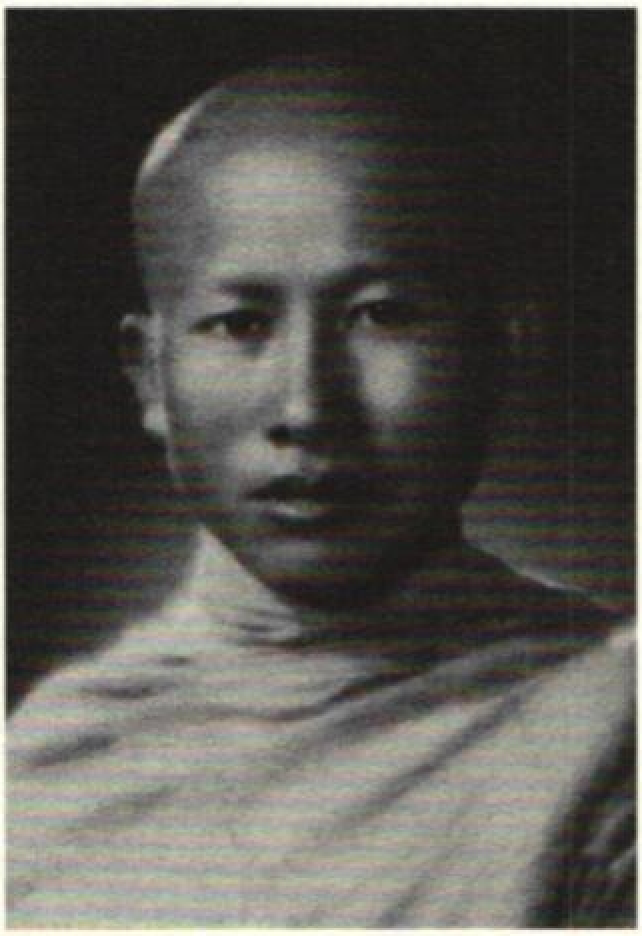

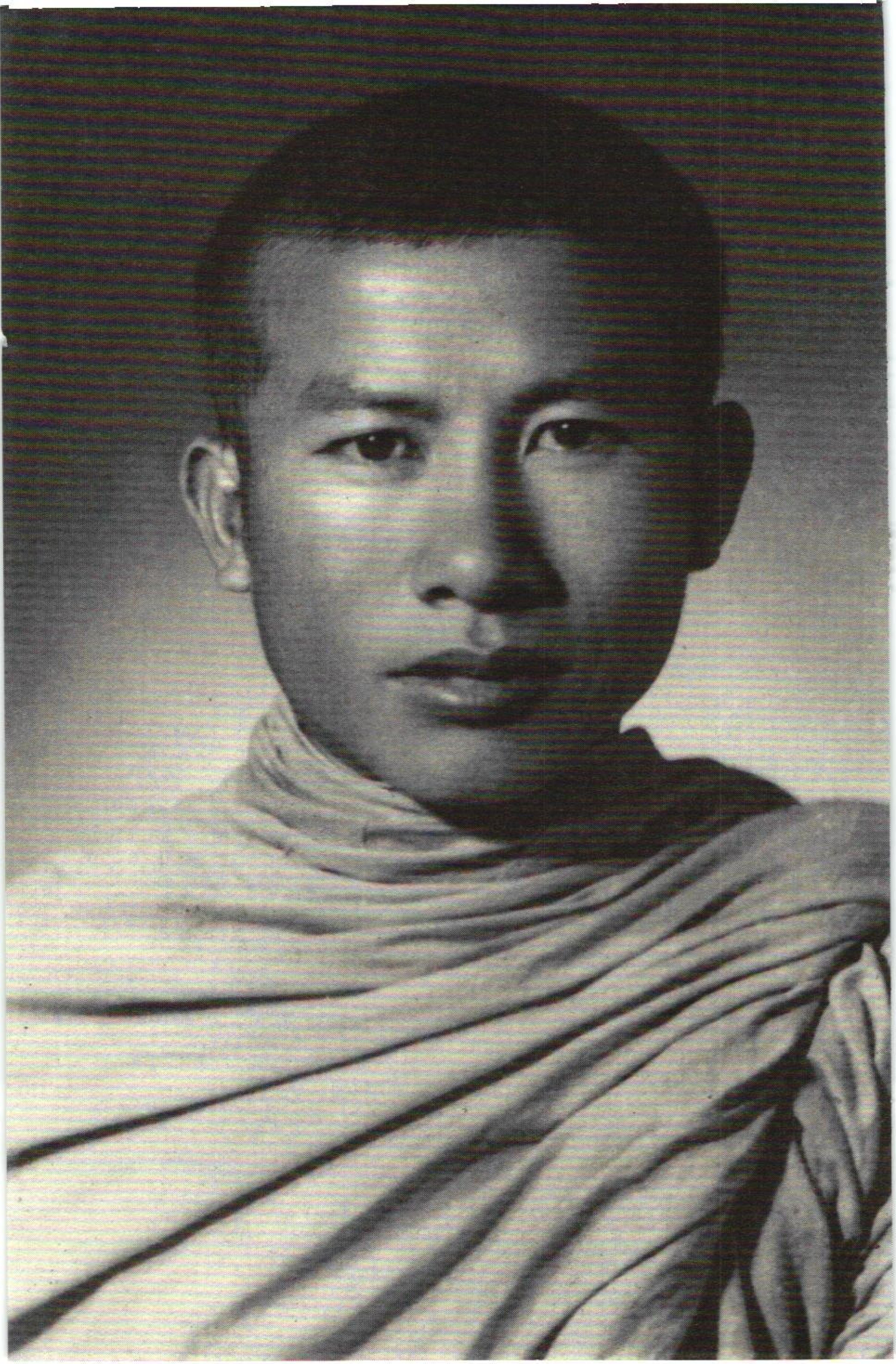

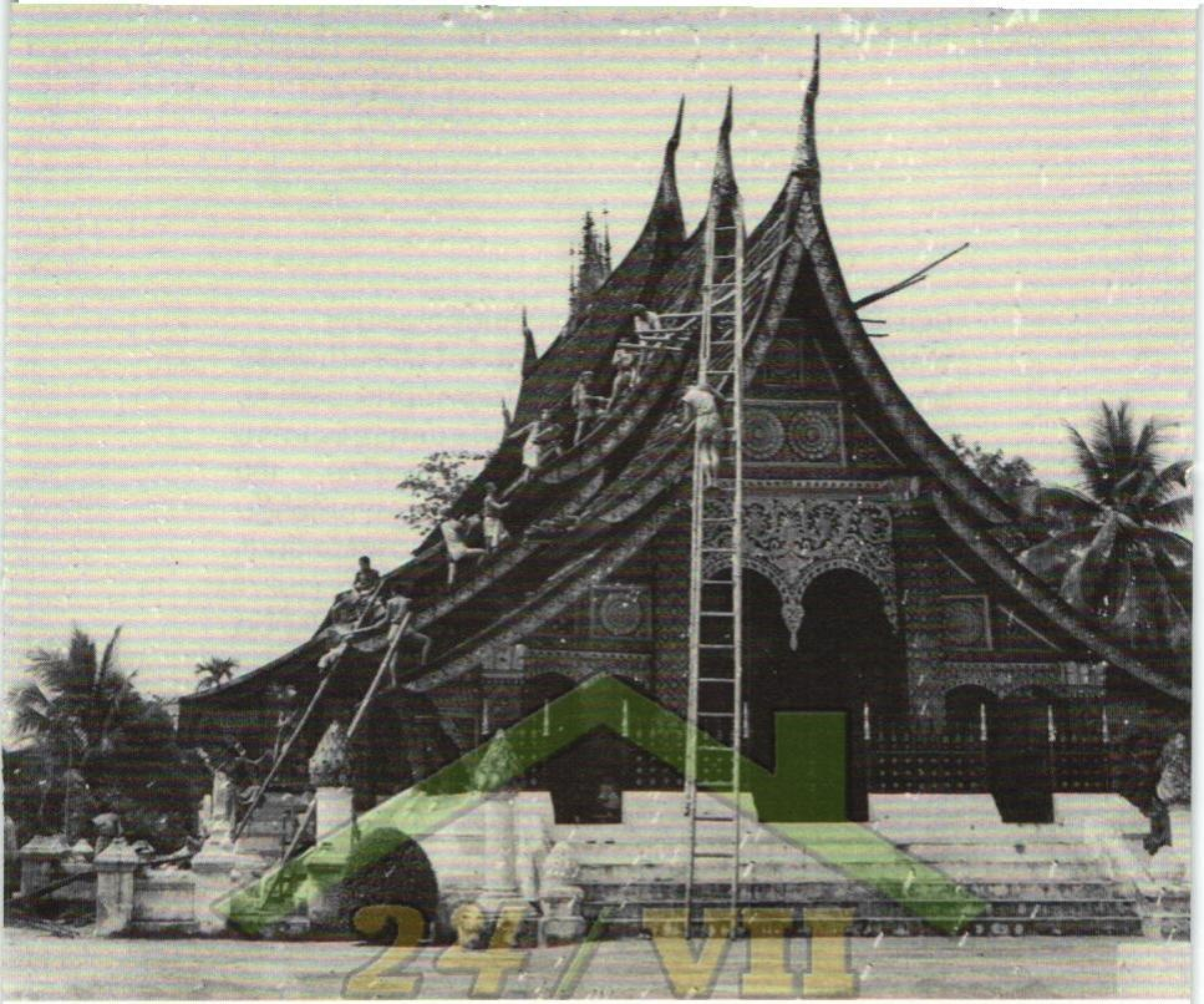

ພຣະສົງສາມະເນນສ້ອມແປງຫຼັງຄາສິມວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະວິຫານ

ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ສາທຸມ້າວ ມະນີວັງໂສ (1921-2001) ເຈົ້າອະທິການວັດຊຽງທອງ ຣາຊະວໍຣະ
ວິຫານ ຖ່າຍໃນຊຸມ ປີ 1950 ທີ່ບາງກອກ ປະເທດໄທ

ປະເພນີການອົບຮົມວິປັດສະນາກັມມະຖານຢູ່ຫຼວງພະບາງ

ການເຝິກສະມາທິແມ່ນການເຝິກທາງດ້ານຈິດໃຈທີ່ຈຳເປັນສຳຫຼັບພຣະສົງສາມະເນນແລະຊາວພຸດທົ່ວໄປ ໂດຍການມີການອະທິບາຍຮູບພາບຂອງການປະຕິບັດວິປັດສະນາກັມມະຖານ ແລະການເດີນທຸດົງຢູ່ຫຼວງພະບາງເຊິ່ງປະຕິບັດກັນມາເປັນເວລາເກືອບ 100 ປີ ແຕ່ກ່ອນ ຝັ່ງຂວາຂອງແມ່ນ້ຳຂອງຈະເປັນສະຖານທີ່ສຳຫຼັບປະຕິບັດສະມາທິວິປັດສະນາ ຫຼັງຈາກໄດ້ມີການກໍ່ຕັ້ງສຳນັກວັດປ່າໂພນເພົາຂຶ້ນໃນຊຸມປີ 1970 ໂດຍສາທຸໃຫຍ່ຊາຍສະມຸດ (1927-1992), ວັດນີ້ຈຶ່ງກາຍເປັນສະຖານທີ່ອີກແຫ່ງໜຶ່ງສຳຫຼັບປະຕິບັດສະມາທິວິປັດສະນາຈົນມາເຖິງທຸກວັນນີ້. ສາທຸໃຫຍ່ຊາຍສະມຸດເປັນລູກສິດຂອງພຣະອາຈານມະຫາ ປານ ອານັນໂທ, ເຊິ່ງເປັນພຣະອາຈານໃຫຍ່ຝ່າຍວິປັດສະນາກັມມະຖານ ວັດໂສກປ່າຫຼວງ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ຜູ້ສົ່ງສາທຸໃຫຍ່ຊາຍສະມຸດໄປອົບຮົມວິປັດສະນາກັມມະຖານທີ່ບາງກອກ ປະເທດໄທ ແລະປະເທດພະມ້າໃນຊຸມປີ 1960.

ການຝຶກອົບຮົມສະມາທິວິປັດສະນາ

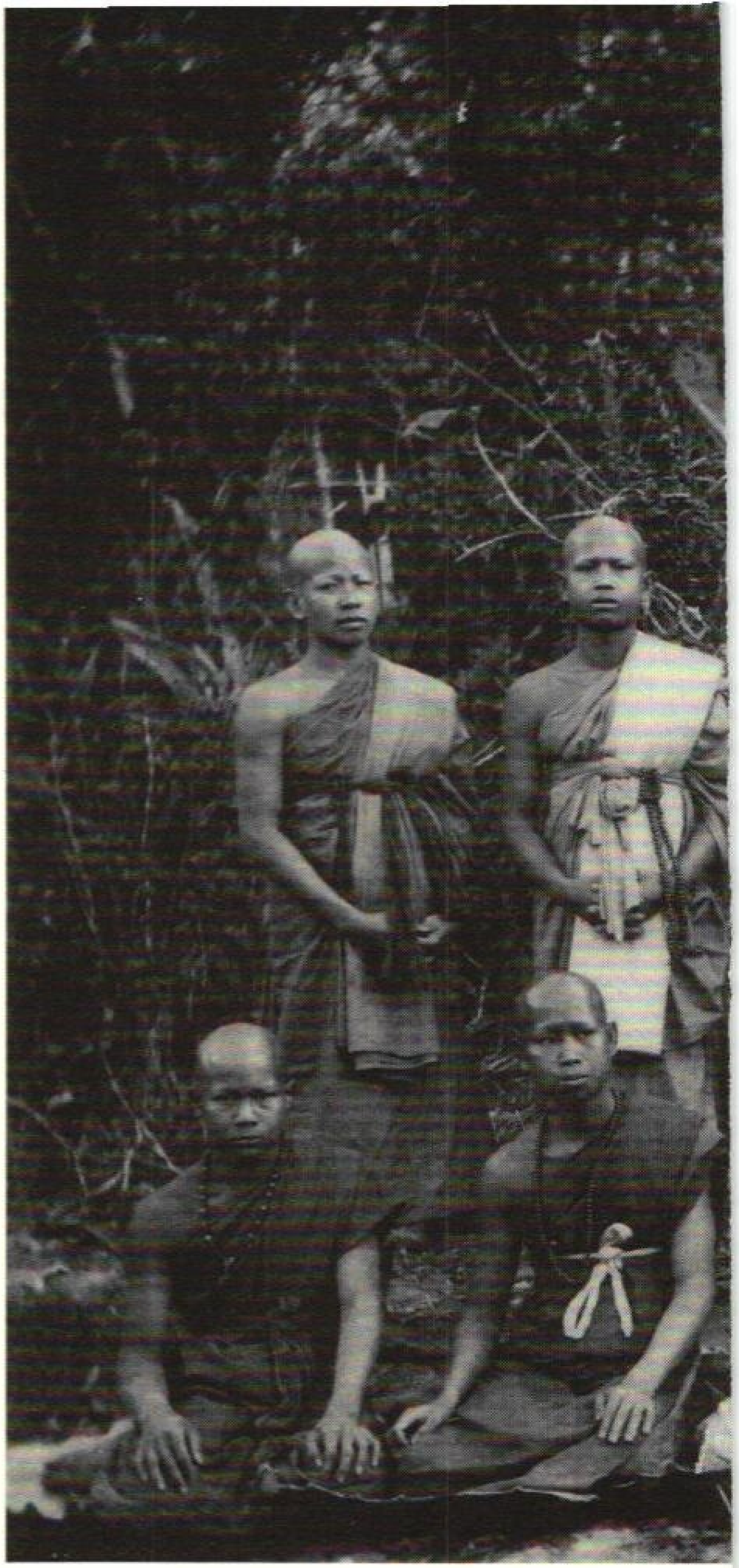

ພຣະສົງສາມະເນນແລະອຸປາສົກຖ່າຍໃນຄາວໄປປະຕິບັດວິປັດສະນາ
ກັມມະຖານ ປ່າໜອງສະແກ້ວ ຝັ່ງຊຽງແມນ ກົງກັນຂ້າມກັບເມືອງຫຼວງພະບາງ
ປະມານປີ 1922

ພຣະສົງລາວທີ່ໄປເຝິກອົບຮົມວິປັດສະນາກັມມະຖານໃນບາງກອກປະເທດໄທ ຫຼັງຈາກນັ້ນກໍ່ໄປເຝິກອົບຮົມຕໍ່ໃນປະເທດພະມ້າ ປະມານປີ 1967 ສາທຸຊາຍ ສະມຸດ ໂຊຕິໂກ (ຂວາ) ໄດ້ນຳເອົາຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການປະຕິບັດວິປັດສະນາ ກັມມະຖານຈາກການເຝິກອົບຮົມນັ້ນມາຕັ້ງສຳນັກຢູ່ວັດປ່າໂພນເພົາຫຼວງພະບາງ ໃນຊຸມປີ 1970.

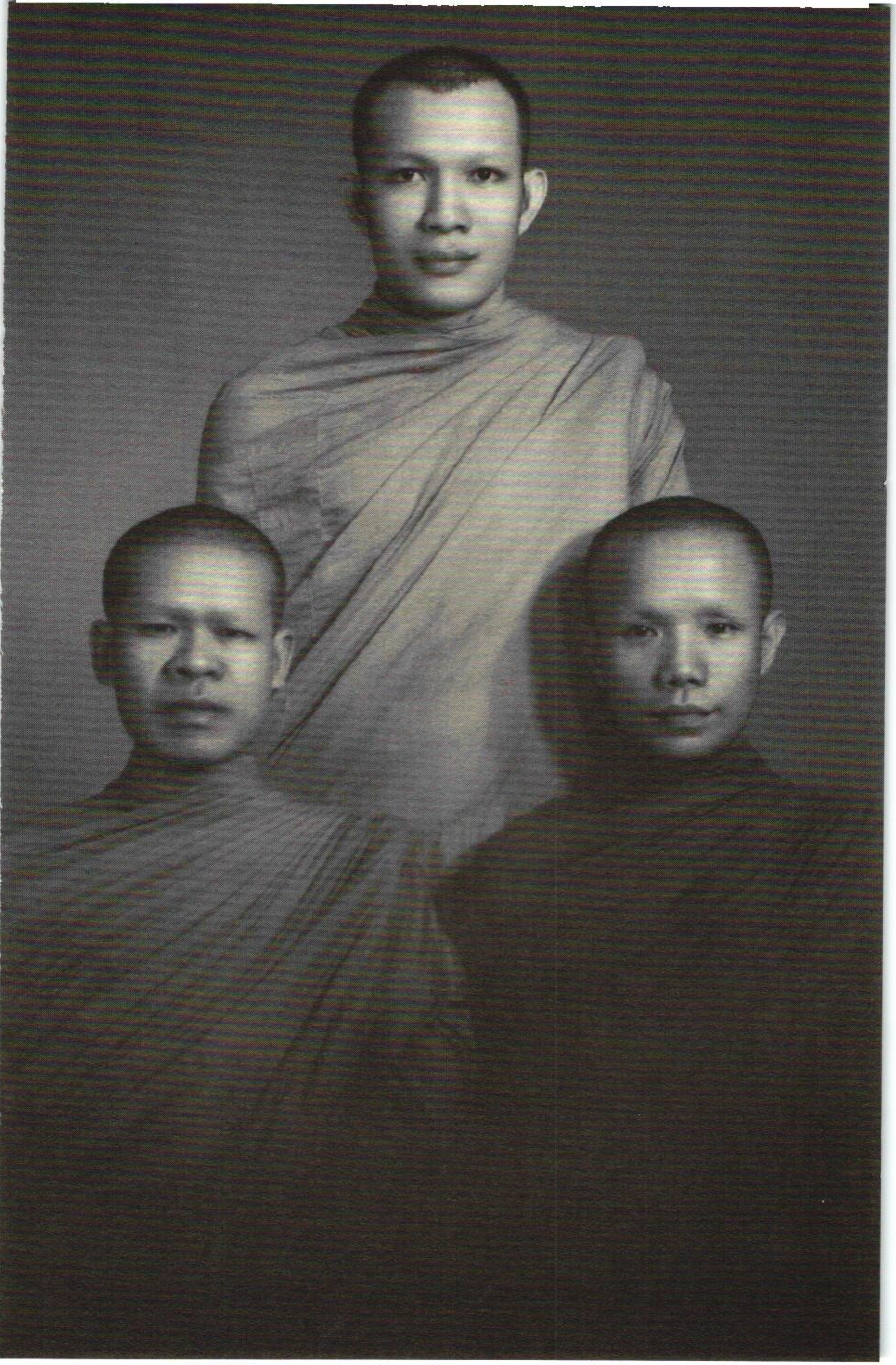

ຮູບພາບທີ່ຖ່າຍເປັນທາງການທັງ 3 ແຜ່ນ

ຮູບແຜ່ນໃຫຍ່ນີ້ໄດ້ອັດຈາກຟີມແກ້ວ ມີຈຸດທີ່ເສຍຫາຍເລັກນ້ອຍ, ນີ້ເປັນຮູບທີ່ປະທັບໃຈຫຼາຍເພາະສະແດງໃຫ້ເຫັນຄວາມຫຼາກຫຼາຍຂອງຂະບວນການຖ່າຍຮູບທີ່ມີຢູ່ໃນໂຄງການ. ພຣະພິກຂຸໜຸ່ມ 4 ອົງຖ່າຍຮູບນຳກັນເໝືອນກັບວ່າພວກເພິ່ນນັ່ງຢູ່ໃນຫ້ອງຖ່າຍຮູບ.ຮູບນ້ອຍ 2 ແຜ່ນນັ້ນແມ່ນຖ່າຍຢູ່ໃນຫ້ອງຖ່າຍຮູບ: ຮູບຊ້າຍ, ສາມະເນນຄຳຝັ້ນນັ່ງຢູ່ໃນຫ້ອງຖ່າຍຮູບທີ່ບາງກອກ ປະເທດໄທ ສ່ວນຮູບຂວາ, ແມ່ນເດັກນ້ອຍຊາຍທີ່ນັ່ງຢ່າງສະຫງ່າງາມໃນຊຸດແບບຊາວເອີຣົບເພື່ອຖ່າຍຮູບຂອງເຂົາໃນຫ້ອງຖ່າຍຮູບທີ່ຈັດຂຶ້ນແບບກະທັນຫັນ ຫ້ອງຖ່າຍຮູບນີ້ຕັ້ງຢູ່ຫຼວງພະບາງ ຖ່າຍໃນຊຸມປີ 1920.

ຮູບພາບທີ່ຖ່າຍເປັນທາງການ 3 ແຜ່ນ

ພຣະສິງຈາກຫຼວງພະບາງ ຖ່າຍທີ່ວັດອູບມຸງ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ປີ 1937.
ສາທຸມະຫາຄຳພັນ ວິຣະຈິຕ (ບັ່ງເຄິ່ງກາງ)

ສາມະເນນຄຳຝັ້ນ (ສາທຸໃຫຍ່ຄຳຝັ້ນ ສີລະສັງວະໂຣ) ຖ່າຍເມື່ອອາຍຸ 19 ປີ ສະໄໝທີ່ໄປສຶກສາ ພຣະປະຣິຍັດຕິທັມແລະວິຊາຊ່າງແຕ້ມ ຊ່າງປັ້ນ ແລະ ຊ່າງຄວັດ ພຳນັກທີ່ວັດໂພ ບາງກອກ ປະເທດໄທ ປີ 1919

ຄຳມຸງຄູນ ວິຣະຈິຕ (1909-1984) ອ້າຍສາທຸໃຫຍ່ຄຳຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕໂຕ
ຖ່າຍເມື່ອອາຍຸ 13 ປີ ທີ່ ຫຼວງພະບາງ ປີ 1922

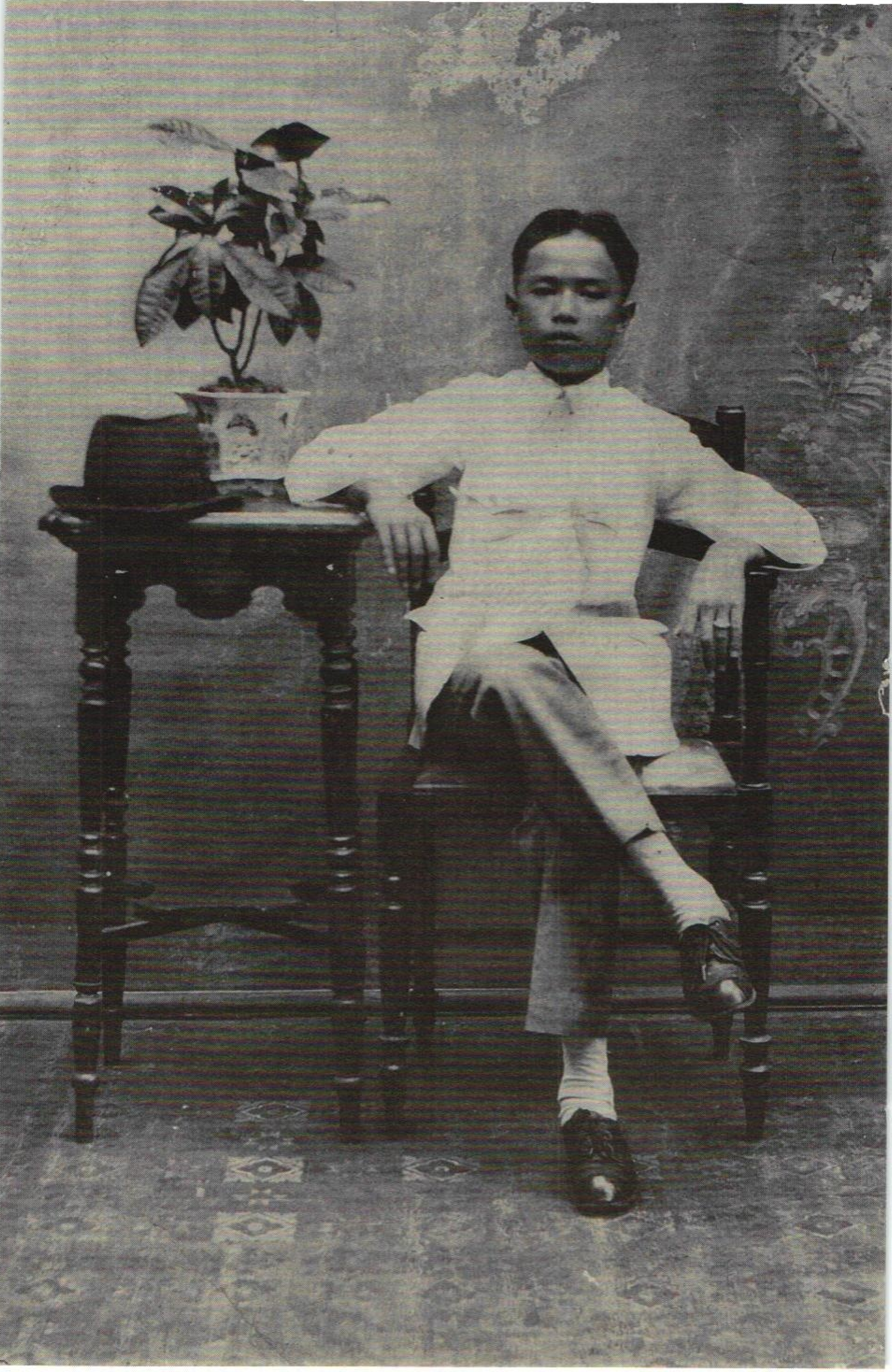

ຮູບທີ່ສຳຄັນຖ່າຍໃນຊຸມປີ 1950 ແລະຊຸມປີ 1960

ຮູບທີ່ໜ້າສົນໃຈສ່ວນຫຼາຍຈະຖ່າຍໃນຊ່ວງນີ້ ໂຄງການມີຮູບພາບທີ່ຖ່າຍດ້ວຍກ້ອງຖ່າຍຊະນິດຕ່າງໆແລະດ້ວຍເຕັກນິກການອັດລ້າງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຮູບທີ່ສວຍງາມທັງ 3 ແຜ່ນນີ້ ຖ່າຍຢູ່ນອກຕົວເມືອງຫຼວງພະບາງ, ເປັນການໄປທັດສະນາຈອນແລະໃນໂອກາດເຮັດບຸນພິທີກຳສຳຄັນ ຍັງບໍ່ໄດ້ລະບຸຊື່ຜູ້ຖ່າຍ ເຊິ່ງເປັນວຽກຂອງໂຄງການຄົ້ນຄວ້າ ເບິ່ງຄືວ່າຈະແມ່ນພຣະສົງຖ່າຍກັນເອງ.

ຮູບພາບທີ່ຖ່າຍລະຫວ່າງຊຸມປີ 1950 ແລະ 1960

ຂະບວນແຫ່ນາກໄປສູ່ພິທີອຸປະສົມບົດທີ່ວັດຈອມເຂົາມະນີລັດ ເມືອງຫ້ວຍຊາຍ
ແຂວງບໍ່ແກ້ວ ປີ 1957

ພຣະສົງຈາກຫຼວງພະບາງ ນັ່ງເຮືອໄປທ່ຽວຊົມເມືອງປາກອູ ກ່ອນປີ 1975

ພຣະສົງຈາກຫຼວງພະບາງ ນັ່ງເຮືອໄປທ່ຽວຊົມຖ້ຳຕິ່ງ ເມືອງປາກອູ ໃນເທດ
ສະການບຸນປີໃໝ່ລາວ ກ່ອນປີ 1975

ພຣະມະຫາເຖຣະອົງສຳຄັນຂອງຫຼວງພະບາງ

ໃນໄລຍະເວລາຕັ້ງແຕ່ປີ 1892 ເຖິງ ປີ 2007, ຮູບເຫຼົ່ານີ້ມີຄວາມສຳຄັນສຳຫຼັບຄະນະສົງເພື່ອນຳໄປເປັນແບບຢ່າງໃນຊ່ວງໄລຍະເວລາທີ່ມີການປ່ຽນແປງຂອງສະຕະວັດທີ່ 20. ຮູບທີ່ຖ່າຍຢ່າງເປັນທາງການເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນມີຄວາມໝາຍເປັນຕົວແທນພຣະມະຫາເຖຣະທີ່ໜ້າເຄົາລົບ ນັບຖື ທັງເປັນເຈົ້າອະທິການວັດ ເຊິ່ງໄດ້ມອບໃຫ້ແຂກຜູ້ສຳຄັນທີ່ມາຢ້ຽມຢາມ ແລະຍັງໄດ້ສົ່ງໄປໃຫ້ວັດຕ່າງໆທີ່ຢູ່ຕ່າງປະເທດອີກດ້ວຍ. ສຳຫຼັບປະຊາຊົນລາວແລ້ວ ຮູບພາບເຫຼົ່ານີ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງແຫ່ງຄວາມສັກສິດແລະຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານຈິດໃຈເຊິ່ງເປັນຄວາມເຊື່ອທີ່ມີຕໍ່ ພຣະສົງແລະມີຄວາມໝາຍຫຼາຍກວ່າເປັນຂອງທີ່ຣະລຶກຫຼືເປັນເອກະສານທາງດ້ານປະຫວັດສາດ. ພຣະມະຫາເຖຣະແຕ່ລະອົງ ເພິ່ນໄດ້ມອບຄຳສອນທີ່ສືບທອດກັນມາໃຫ້ແກ່ລູກສິດແລະເປັນຕົວຢ່າງໃນການດຳລົງຊີວິດແບບຊາວພຸດໃຫ້ແກ່ປະເທດຊາດແລະປະຊາຊົນ ຮູບຂອງເພິ່ນເປັນສິ່ງເຕືອນໃຈທີ່ແຈ່ມແຈ້ງກ່ຽວກັບທີນທາງແຫ່ງຈິດວິນຍານຂອງເພິ່ນ.

24 / VII

ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ຮູບພາບພຣະສິງ

ສາທຸໃຫຍ່ແກ່ນຈັນທນ໌ ກັຈຈາຍະນະມະຫາເຖຣະ (1892-
1941) ເຈົ້າອະທິການວັດແສນ ສຸຂາຣາມ

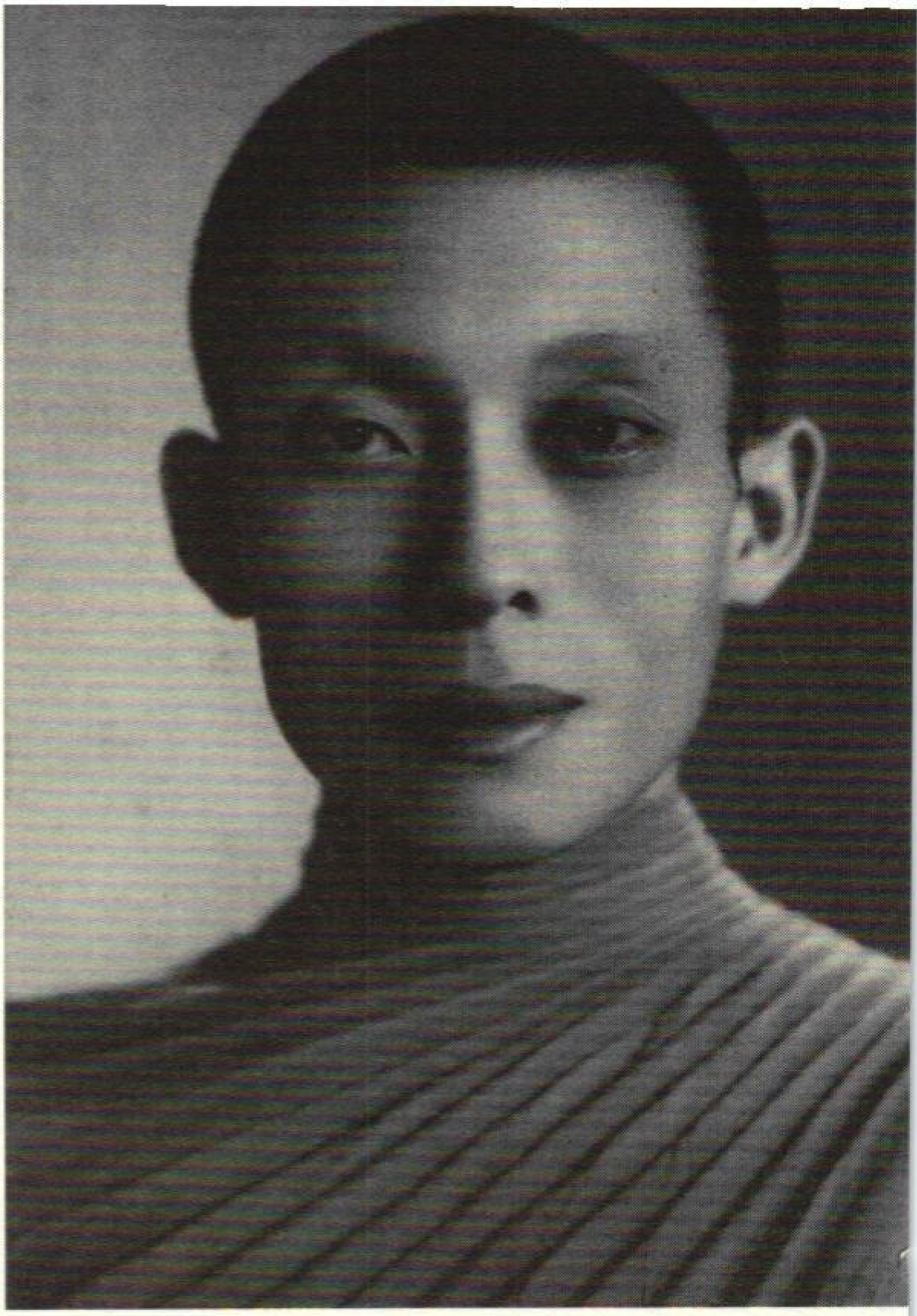

ສາທຸໃຫຍ່ອຸ່ນເຮືອນ ທາສະປັນໂຍ (1928-1982) ວັດໜອງ
ສີຄູນເມືອງ

ສາທຸໃຫຍ່ພູມີ ພະລັປປັຕໂຕ (1920-1996) ເຈົ້າອະທິການ
ວັດໜອງ ສີ້ຄູນເມືອງ

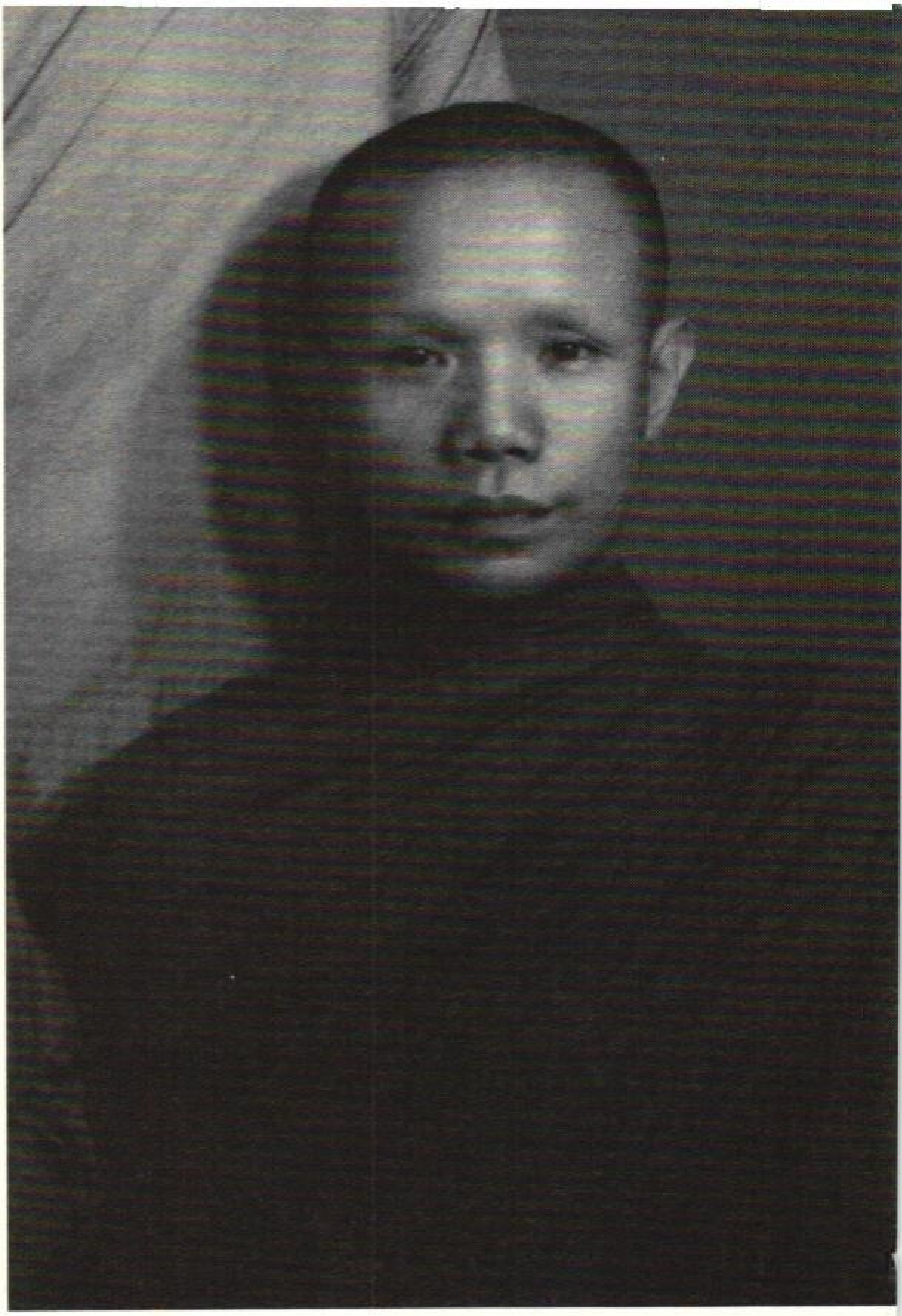

ສາທຸໃຫຍ່ຊາຍສະມຸດ ໂຊຕິໂກ (1927-1992) ເຈົ້າອະທິການ
ວັດປ່າໂພນເພົາ

ສາທຸໃຫຍ່ອ່ອນຕາ ສັນຕະປັນໂຍ (1923-2003)
ເຈົ້າອະທິການວັດມະໂນຣົມ

ສາທຸໃຫຍ່ບຸນຈັນ ໂພທິຈິຕໂຕ (1920-1996)
ເຈົ້າອະທິການວັດຊຽງມ່ວນ ວະຊິຣະມັງ ຄະລາຣາມ

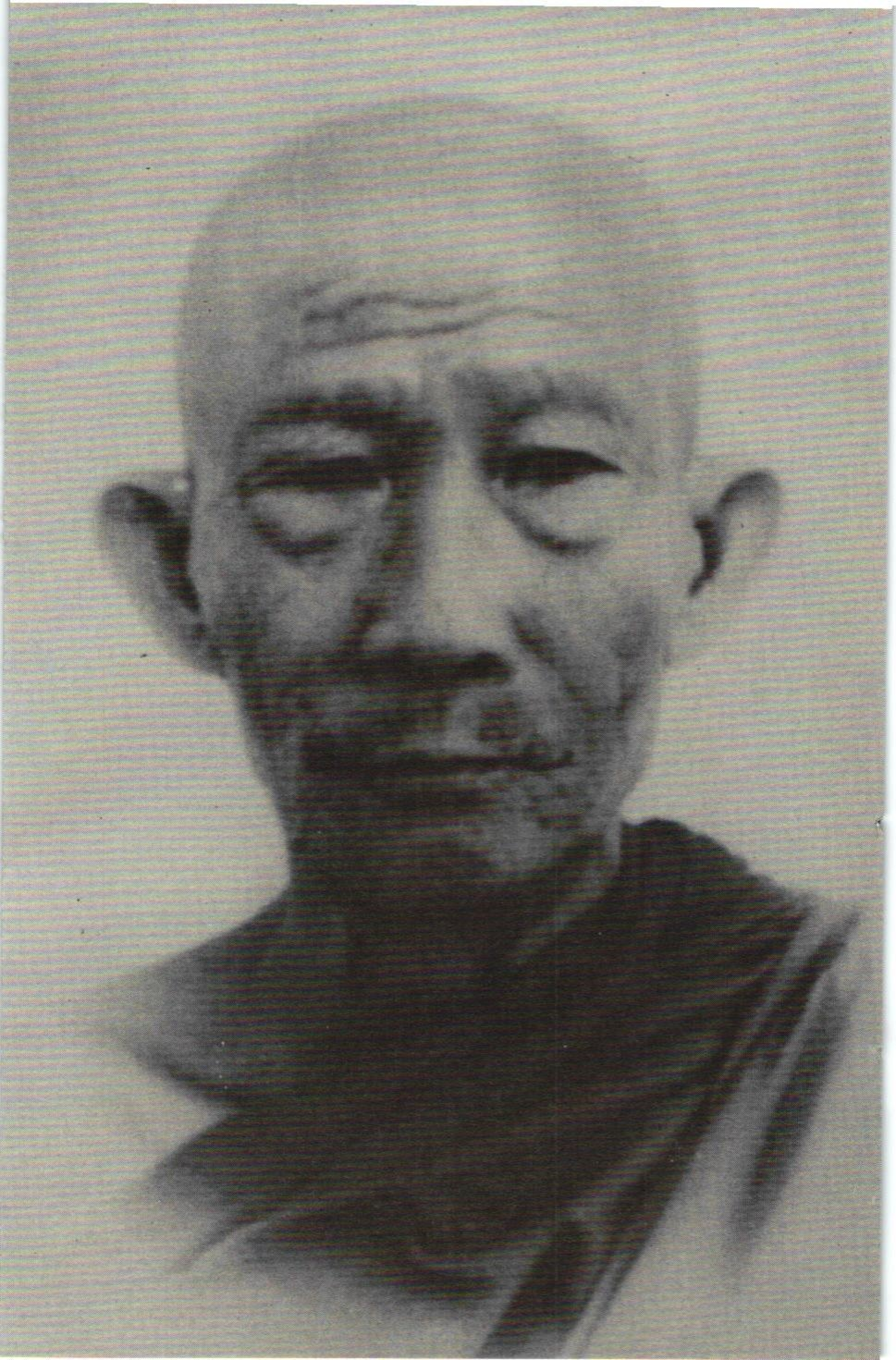

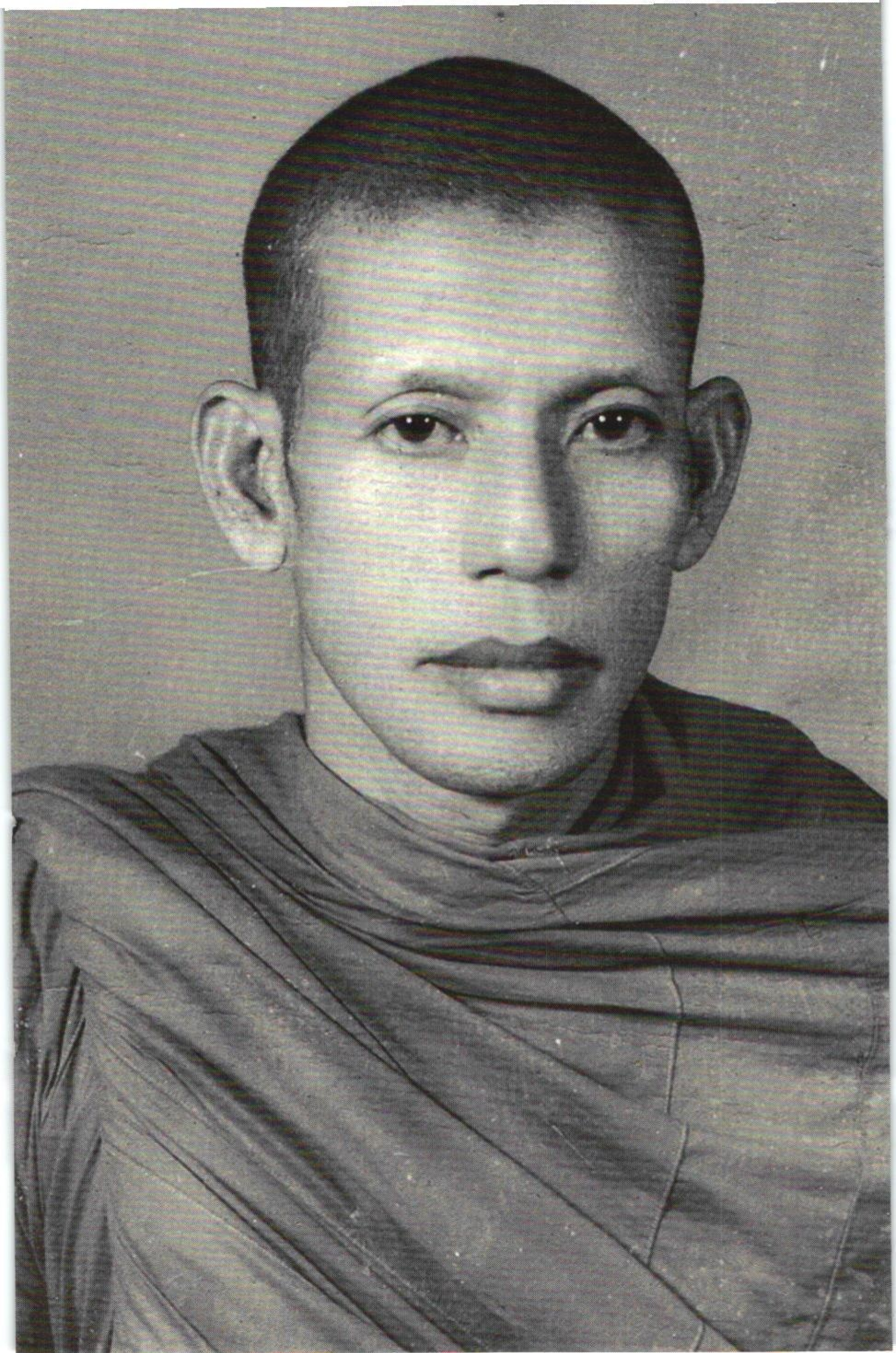

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳດີ ດິສະປັນໂຍ (1889-1951) ເຈົ້າອະທິການ
ວັດໜອງ ສີຄູນເມືອງ

ສາທຸໃຫຍ່ຄຳພັນ ພັທທະທັມໂມ (1922-2006) ເຈົ້າອະທິການ
ວັດໂຄມຂວາງ

ພຣະນັກຖ່າຍຮູບ

ສາທຸໃຫຍ່ອຸ່ນເຮືອນ ເປັນພຣະພິກຂຸຢູ່ວັດໜອງ ເພິ່ນເປັນນັກຖ່າຍຮູບທີ່ມີຄວາມຊຳນານທາງດ້ານເຕັກນິກພິເສດແລະມີພົບໄຫວໃນການຖ່າຍຮູບພິທີກຳທາງສາສນາ, ຊີວິດການເປັນຢູ່ແລະການເດີນທາງຂອງພຣະສົງຫຼວງພະບາງ. ຮູບຂອງເພິ່ນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍກໍ່ໄດ້ເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງຂອງໂຄງການໜ້ານີ້ມີຮູບສອງຮູບ ເຊິ່ງສະແດງເຖິງລັກສະນະພິເສດໃນການຖ່າຍຮູບຂອງເພິ່ນ: ຮູບທີໜຶ່ງ ການປະດັບດອກໄມ້ໄຟ ແລະຈູດບັ້ງໄຟດອກເພື່ອສະເຫຼີມສະຫຼອງໃນເທດສະການບຸນອອກພັນສາຢູ່ວັດຂອງເພິ່ນ ແລະ ຮູບທີ່ 2 ກ່ຽວກັບການປະຕິບັດສະມາທິວິປັດສະນາຂອງພໍ່ຂາວແມ່ຂາວບ້ານວັດໜອງເຊິ່ງນຳພາໂດຍສາທຸໃຫຍ່ຄຳດີ ເຈົ້າອະທິການວັດໜອງ ໃນຊຸມປີ 1950.

24 / VII
ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ວັດໜອງ ສີຄູນເມືອງ

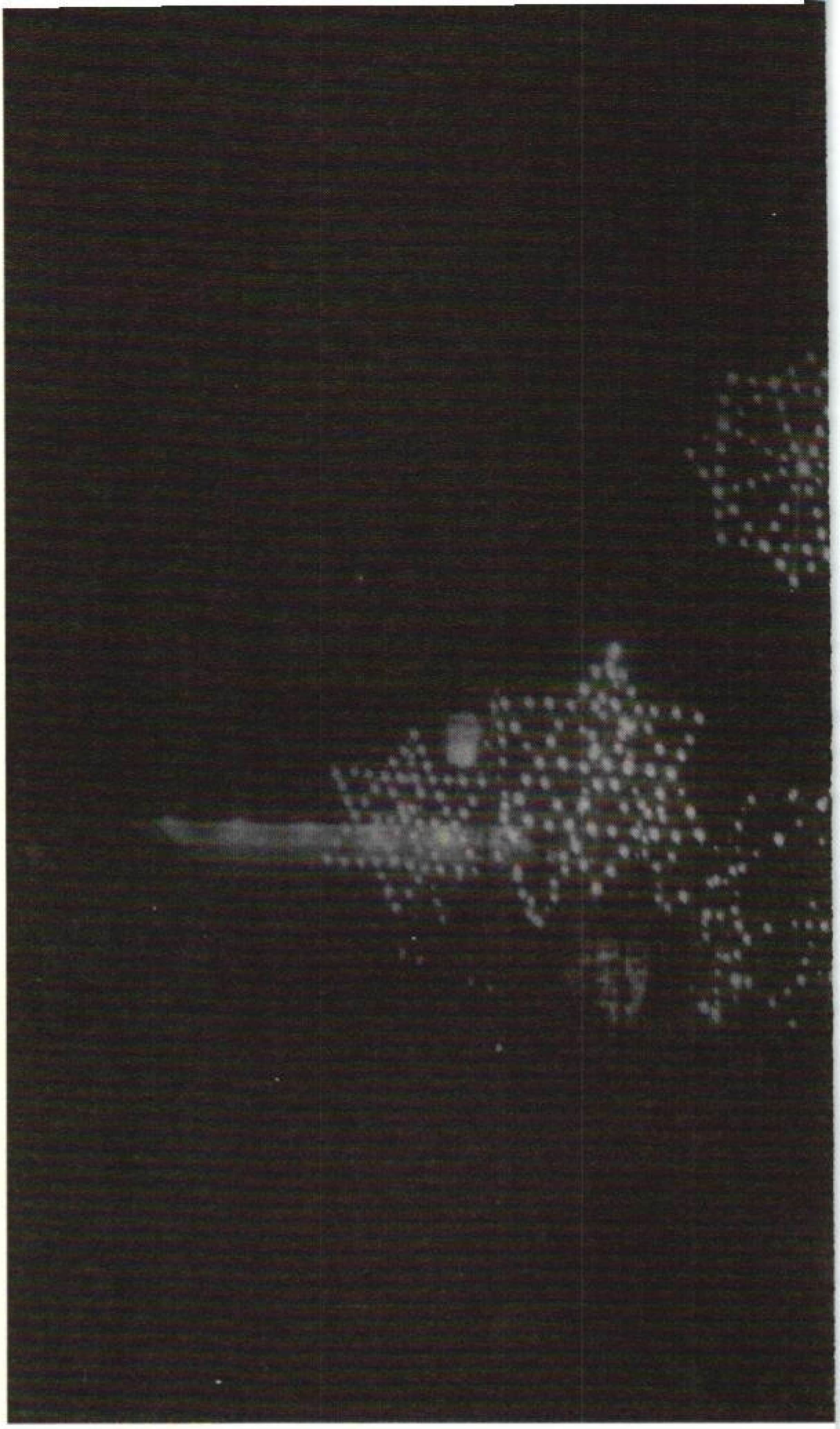

ຈູດບັ້ງໄຟດອກ ແລະການປະດັບປະດາດອກໄມ້ໄຟ ມື້ບຸນອອກພັນສາທີ່ວັດໜອງ ສີຖູນເມືອງ ໃນຊຸມປີ 1960 ຖ່າຍຮູບໂດຍ : ສາທຸໃຫຍ່ອຸ່ນເຮືອນ ທາສະປັນໂຍ

ພໍ່ຂາວແລະແມ່ຂາວ ຈາກວັດໜອງ ສີຖູນເມືອງ ໄປປະຕິບັດວິປັດສະນາກັມມະຖານໃນເຂດປ່າວັດລ້ອງຄູນຝັ່ງຊຽງແມນ ໃນຊຸມປີ 1950 ຖ່າຍຮູບໂດຍ: ສາທຸໃຫຍ່ອຸ່ນເຮືອນ ທາສະປັນໂຍ

"Cartes-de-visite" ຮູບພາບຂອງພຣະພິກຂຸແລະສາມະເນນ

ຮູບສ່ວນຫຼາຍຖ່າຍໃນຊຸມປີ 1930 ຮູບເຫຼົ່ານີ້ເປັນການແລກປ່ຽນກັນລະຫວ່າງພຣະພິກຂຸໜຸ່ມແລະສາມະເນນທີ່ໄດ້ພົບກັນໃນໄລຍະເວລາສຶກສາຢູ່ໃນສະຖາບັນການສຶກສາທາງພຣະພຸດທະສາສະໜາໃນປະເທດກຳປູເຈຍ, ໄທ ຫຼື ສະຫະພາບມຽນມາ ເວລາຈາກກັນເພື່ອກັບຄືນປະເທດຂອງໃຜລາວ ຮູບເຫຼົ່ານີ້ຈຶ່ງເປັນສິ່ງທີ່ອະທິບາຍເຖິງຄວາມຄິດຮອດຄິດເຖິງກັນ ບາງຄົນກໍ່ຂຽນເປັນພາສາຝັ່ງເສດເພື່ອຣະລຶກເຖິງສິ່ງທີ່ໄດ້ຮຽນນຳກັນໃນໂຮງຮຽນປາລີກຸງພະນົມເປນຫຼືສະຖາບັນແບບດຽວກັນໃນບາງກອກ ແລະມັນດາເລ. ການສະສົມຮູບ "cartes-de-visite" ຂອງພຣະພິກຂຸສາມະເນນຂອງພວກເຮົາເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນການແລກປ່ຽນຄວາມຮູ້ສຶກລະຫວ່າງສະມາຊິກຂອງພຣະສົງໃນສີ່ປະເທດເອເຊຍຕະເວັນອອກສ່ຽງໃຕ້ທີ່ນັບຖືພຣະພຸດທະສາສະໜານິກາຍເຖຣະວາດ. ຮູບຂອງພຣະສົງຊາວກຳປູເຈຍທີ່ເກັບຮັກສາຢູ່ໃນຫຼວງພະບາງ ປະຈຸບັນນີ້ກໍ່ເປັນສ່ວນສຳຄັນໜຶ່ງຂອງມໍລະດົກທາງພຣະພຸດທະສາສະໜາຂອງກຳປູເຈຍທີ່ໄດ້ສູນຫາຍໄປຢ່າງໜ້າເສຍດາຍ.

« CARTES DE VISITE »

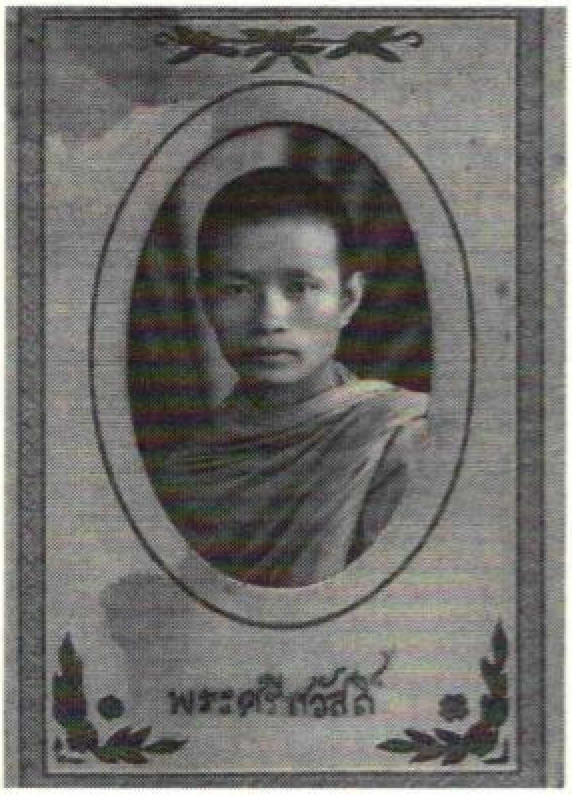

ພຣະສີສະຫວັດນັກສຶກສາສົງລາວໃນບາງກອກ ສົ່ງມາໃຫ້ ສາມະເນນສຸວັນ ທີ່ວັດແສນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1936

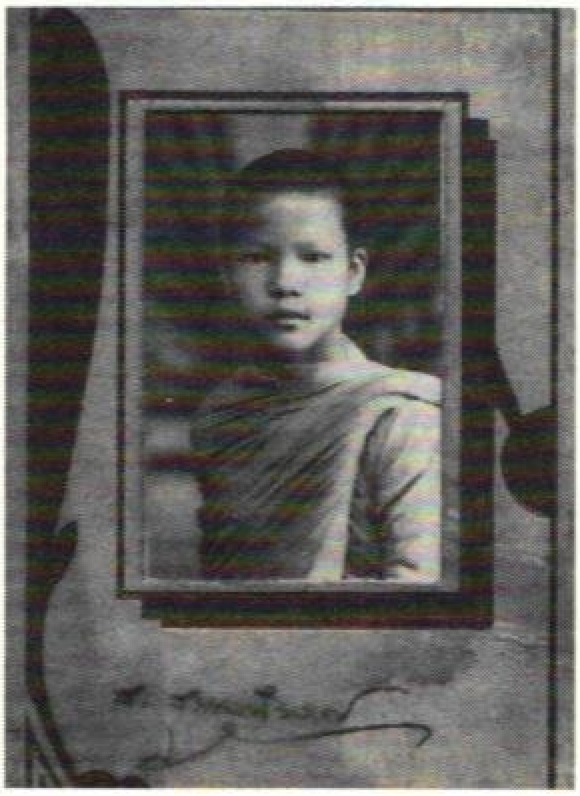

ສາມະເນນໝັ້ນ ນັກສຶກສາສົງລາວ ໃນບາງກອກສົ່ງມາໃຫ້ ສາມະເນນສຸວັນ ທີ່ວັດແສນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1936

ພຣະອິນຄຳ (ພຣະໄທ) ສົ່ງມາໃຫ້ ສາມະເນນສຸວັນ ທີ່ວັດແສນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1936

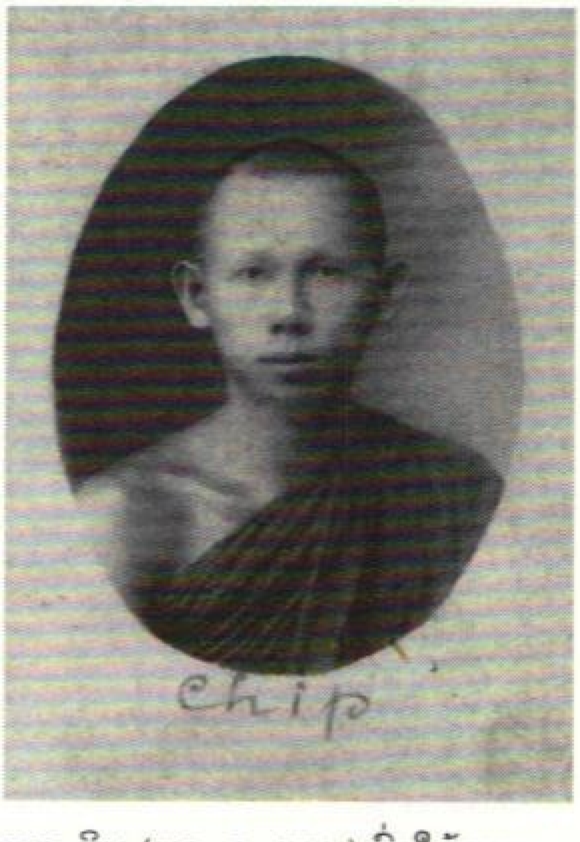

ພຣະຈິບ (ພຣະຂະເໝນ) ສົ່ງໃຫ້ສາທຸ ມະຫາຄຳພັນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ວັນທີ່ ໃນປີ 1933

ພຣະມະຫາກຸ ສຸວັນນະເມທີນັກສຶກສາ
ສົງລາວ ໃນກຳປູເຈຍ ສົ່ງໃຫ້ສາທຸ
ມະຫາຄຳພັນເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ
ໃນປີ 1937

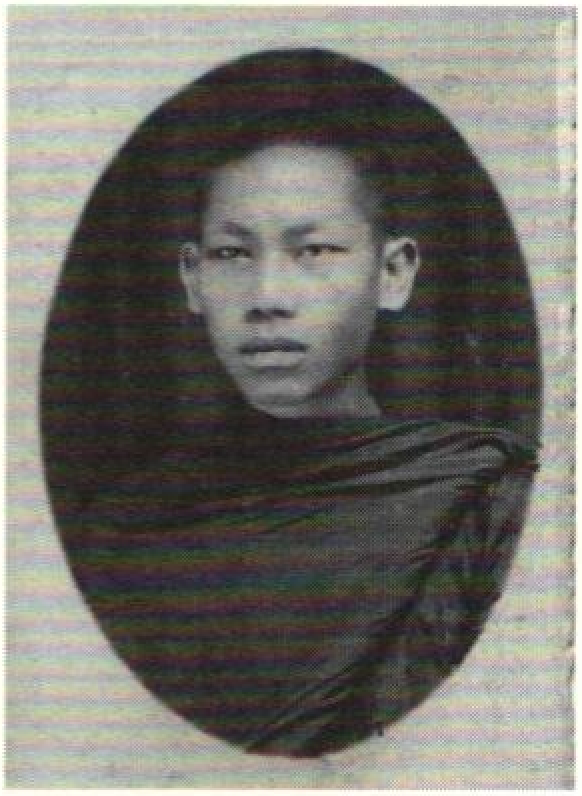

ພຣະມະຫາພູມີ ນັກສຶກສາສົງລາວ
ໃນປະເທດໄທ ສົ່ງມາໃຫ້ ສາມະເນນ
ຄຳຈັນທຣ໌ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ
1936

ພຣະມະຫາສະໄຫວ
ສະໄຫວແສນ ຍາກອນ (ພຣະໄທ)
ສົ່ງມາໃຫ້ສາມະເນນ ຄຳຈັນທຣ໌
ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1936

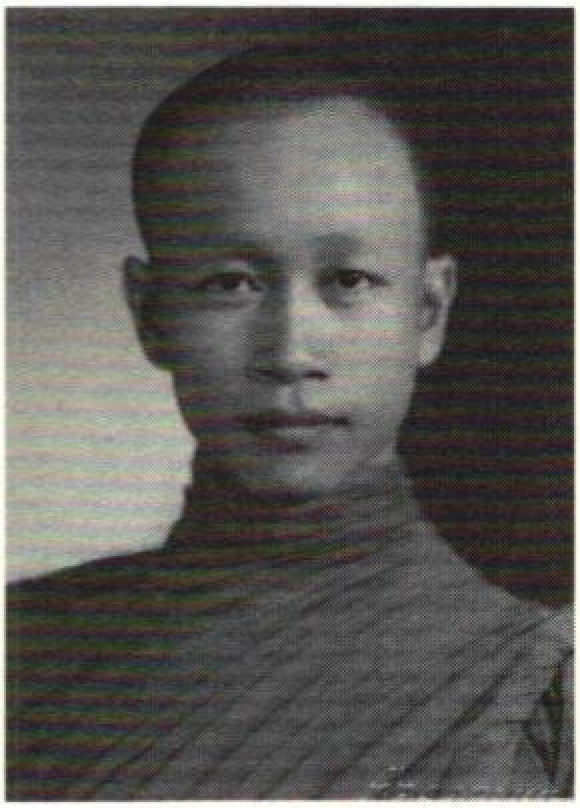

ພຣະມະຫາພູມາ ວັດມະຫາທາດ
ບາງກອກ ປະເທດໄທ
ສົ່ງມາໃຫ້000ສາທຸ ຄຳຈັນທຣ໌
ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1959

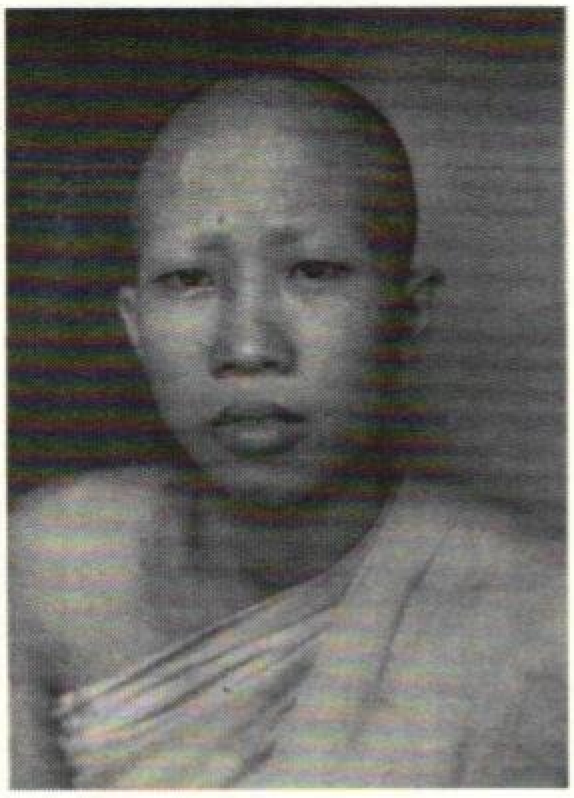

ສາມະເນນຈັນເພັງ ຈັນເທຣີ
ວັດແສນ ສຸຂາຣາມ ຖ່າຍໃນປີ 1953

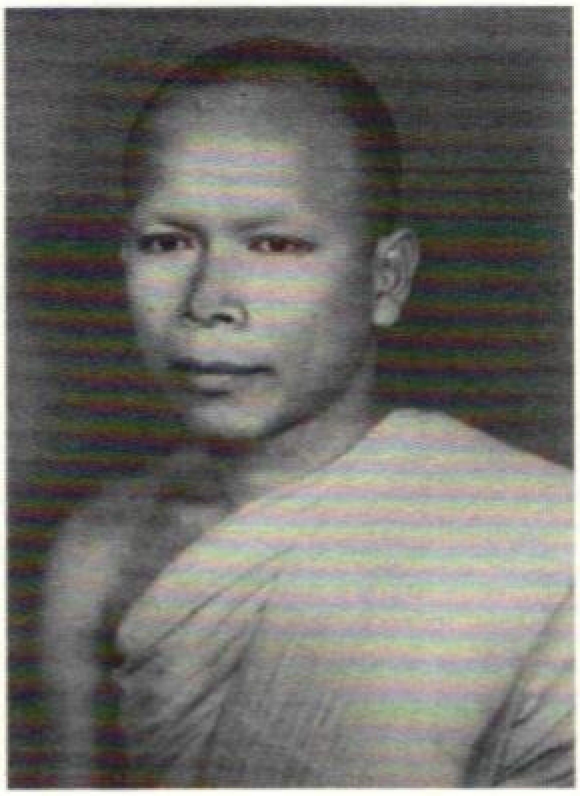

ພຣະມະຫາຊອງ ຊິມຈັນທອນ(ພຣະໄທ)
ສົ່ງມາໃຫ້ສາທຸຄໍາຈັນທຣ໌
ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1951

24 / VII

ພຣະທັດ (ພຣະຂະເໝນ)
ສົ່ງໃຫ້ສາທຸມະຫາຄໍາພັນ
ເພື່ອເປັນ ທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1933

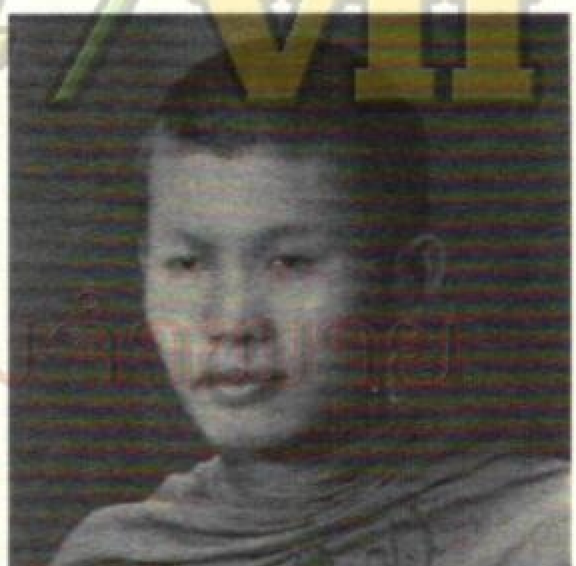

ພຣະມະຫາຊະນະ (ພຣະໄທ)
ສົ່ງມາໃຫ້ສາມະເນນຄໍາຈັນທຣ໌ ວິຣະຈິຕ
ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1937

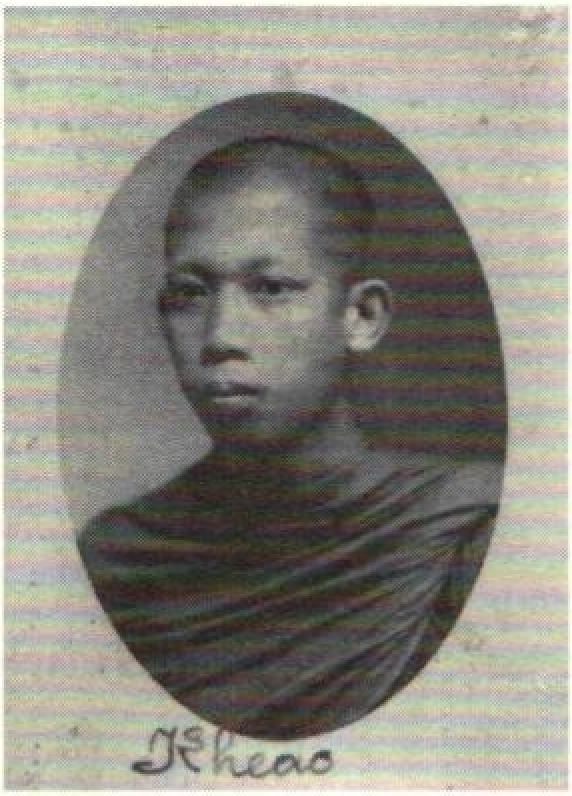

ພຣະຂຽວ (ພຣະຂະເໝນ) ສົ່ງໃຫ້ ສາທຸມະຫາຄຳພັນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ວັນທີ່ 18 ຕຸລາ (10) ປີ 1933

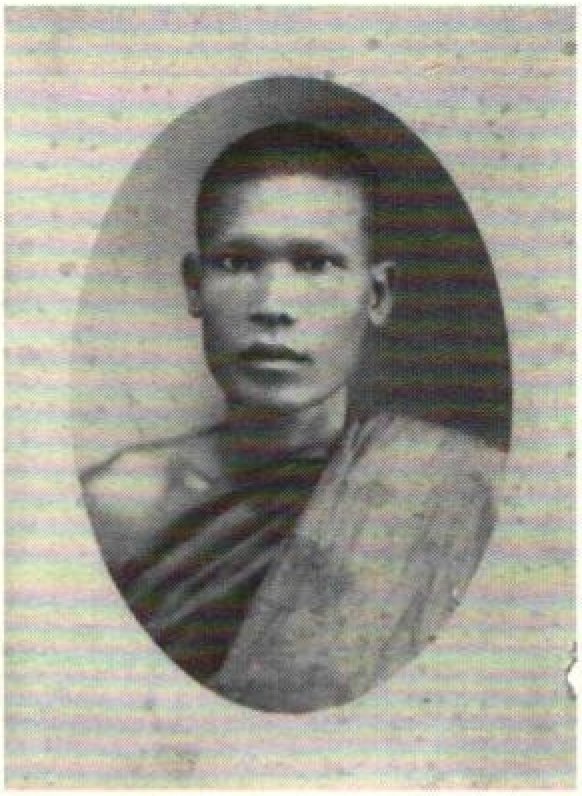

ພຣະສາມ (ພຣະຂະເໝນ) ສົ່ງໃຫ້ ສາທຸມະຫາຄຳພັນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ວັນທີ່ 6 ກຸມພາ (2) ປີ 1933

ພຣະບຸນ (ພຣະຂະເໝນ) ສົ່ງໃຫ້ ສາທຸມະຫາຄຳພັນ ເພື່ອເປັນທີ່ຣະລຶກ ໃນປີ 1933

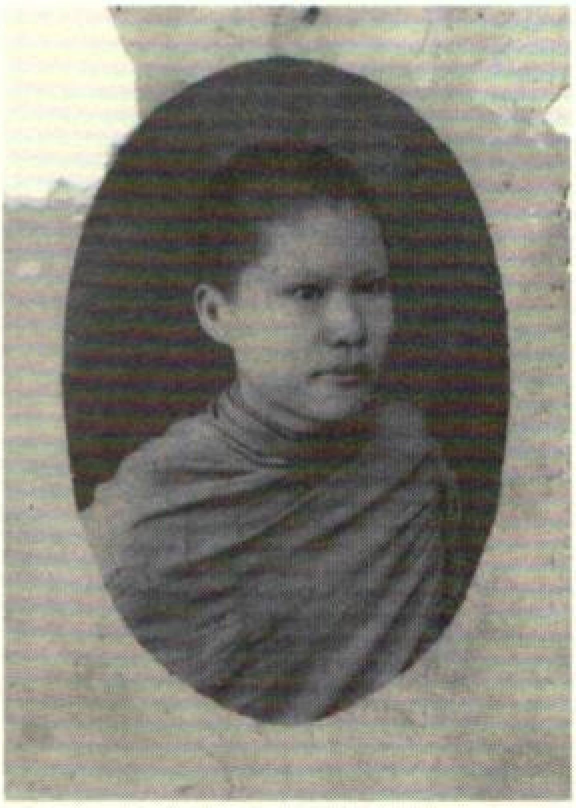

ພຣະທອງດີ ຈາກວັດແສນ ໃນຂະນະທີ່ ໄປສຶກສາຢູ່ວັດແກ້ວຟ້າລ່າງ ບາງກອກ ປະເທດໄທ ປີ 1928

ຄວາມສວຍງາມຂອງພິທີກຳອັນເກົ່າແກ່ຂອງຊາວຫຼວງພະບາງ

ຊາວພຸດທີ່ເອົາເຂົ້າໃສ່ບາດໃຫ້ພຣະສົງໃນຕອນເຊົ້າ ເປັນການກະທຳທີ່ສະຫງ່າງາມແລະໃຫ້ກຽດ ເປັນການສະແດງຄວາມເຄົາຣົບນັບຖືຕໍ່ພຣະສົງ ແລະເພື່ອຢາກໄດ້ບຸນເຊິ່ງອາດຈະປ່ຽນແປງຊີວິດຂອງຕົນເອງ ແລະຄອບຄົວໃຫ້ຈະເລີນກ້າວໜ້າ. ການຕ້ອນຮັບພຣະສົງຈາກຫຼວງພະບາງ ດ້ວຍຄວາມເຄົາລົບຍິ່ງໃນໝູ່ບ້ານ ແຫ່ງໜຶ່ງກໍ່ ເປັນວິທີການທຳບຸນອີກແບບໜຶ່ງ. ຮູບທີ່ເກົ່າແກ່ຈາກໂຄງການທັງສອງຮູບນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນສະໄໝກ່ອນ.

ຮີດຄອງປະເພນີອັນເກົ່າແກ່ຂອງຊາວຫຼວງພະບາງ

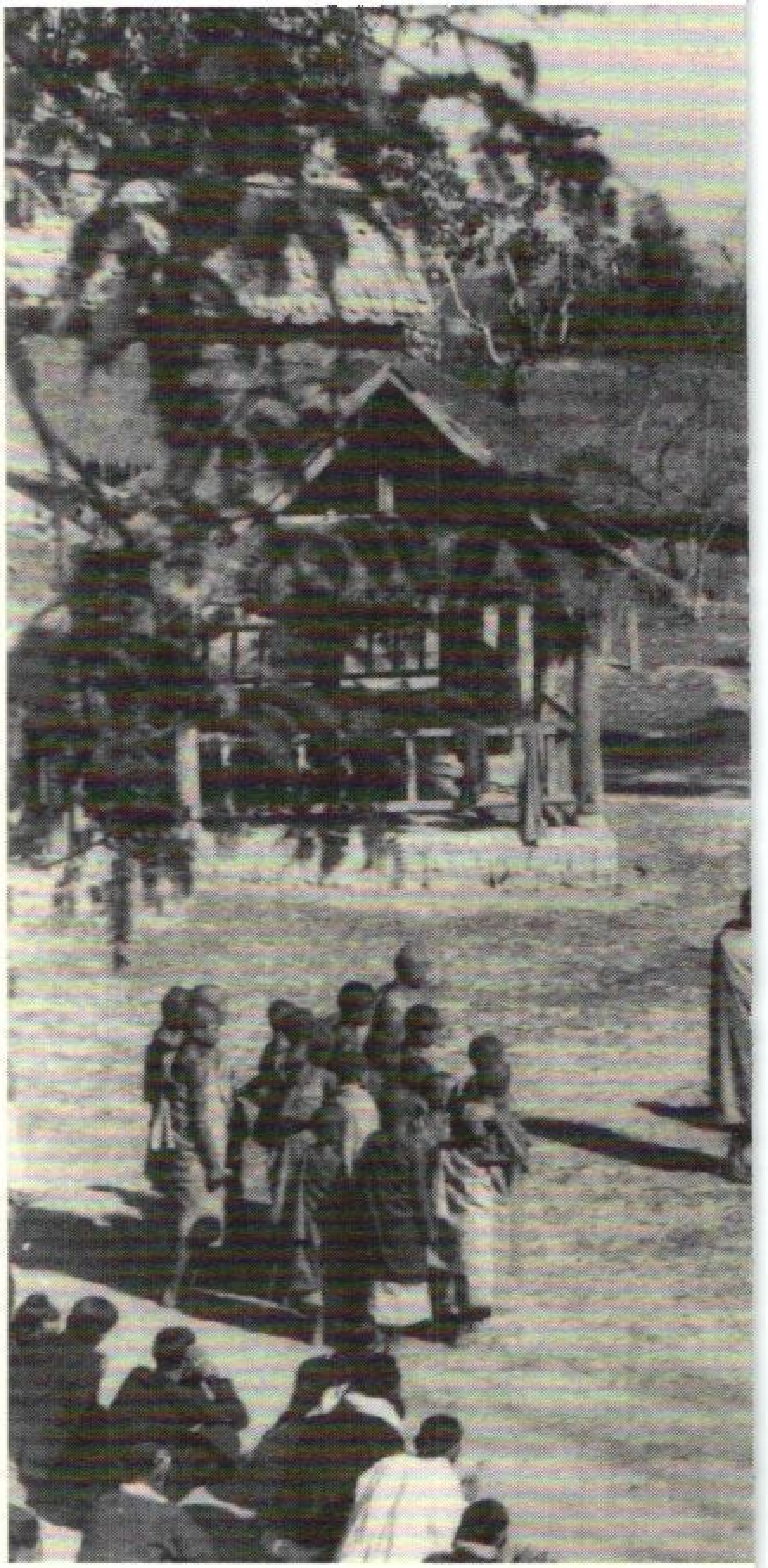

ຊາວບ້ານໃນເຂດພາກເໜືອຂອງລາວ ກຳລັງຕ້ອນຮັບພຣະສົງຈາກຫຼວງພະບາງ
ດ້ວຍຄວາມເຄົາຣົບຢ່າງຍິ່ງ ຮູບນີ້ ຖ່າຍໃນປີ 1962

ພຣະສົງໄປບິນດະບາດໃນມື້ເຮັດບຸນຫໍ່ເຂົ້າປະດັບດິນ ທີ່ຫຼວງພະບາງ ຮູບທີ່ເຫັນ
ຖ່າຍໜ້າສາລາທັມມະວິຫານ ວັດຄີລີ ປີ 1959

ມຸມມອງຈາກຂ້າງໃນ

ຮູບພາບເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍຂອງໂຄງການອະນຸລັກແລະປົກປັກຮັກສາຮູບພາບທາງພຣະພຸດທະສາສະໜາທີ່ຖ່າຍໂດຍຄົນລາວທັງທີ່ເປັນພຣະພິກຂຸສົງແລະຄະຣືຫັດ (ຊາວບ້ານ) ເພື່ອບັນທຶກໂລກພິທີກຳຕ່າງໆ ຂອງຕົນເອງແລະຄົນອື່ນ ແບບການປະເມີນຜົນມຸມມອງຈາກຂ້າງໃນສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມເປັນມາຂອງສັງຄົມລາວ ຄະນະສົງ ແລະຊຸມຊົນໃນຊົນນະບົດຂອງຫຼວງພະບາງ ຈຶ່ງຮູ້ໄດ້ວ່າຂ້າງນອກບໍ່ສາມາດມີໄດ້ສຳຫຼັບປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງຮູບພາບນັ້ນສາມາດມອງໄດ້ຈາກຂ້າງໃນວ່າມັນເປັນຂອງສະສົມທີ່ມີຄຸນຄ່າຍິ່ງຂອງຫຼວງພະບາງ ມັນເປັນຫຼັກຖານການລວມສູນທາງດ້ານວັດທະນະທຳແລະສັງຄົມທີ່ພາກພູມໃຈໃນຄວາມສຳເລັດແລະຄວາມພິຖີພິຖັນແລະເປັນການເສາະຫາສິ່ງຍຶດໜ່ຽວທາງດ້ານຈິດໃຈແລະວິນຍານຂອງຕົວເມືອງອັນເປັນທີ່ຮັກຂອງພວກເຂົາເປັນເວລາຫຼາຍກວ່າ 120 ປີ.

ມູມມອງຈາກຂ້າງໃນ

24 / VII

ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ຂະບວນແຫ່ສິບເພັຍ ພານິດຜິນ ບ້ານຊ່າງຫວີ (ບ້ານຊຽງມ່ວນ) ປີ 1953
ຮູບຖ່າຍໂດຍ ຄຳຜູຍ ບຸບຜາ

ທີ່ຣະລຶກໃນພິທີຂອດສິມຝັງລູກນິມິດວັດວິຊຸນນະຣາຊຂອງຄະນະສົງ
ຫຼວງພະບາງ ປີ 1950 ຮູບຖ່າຍໂດຍ ຄຳພູຍ ບຸບຜາ

ຈັດພິມຄັ້ງທຳອິດໃນຮູບແບບປຶ້ມໂດຍ

ອານັນທະການພິມ

ຫຼວງພະບາງ ນິວຢອກ

ເດືອນມີນາ 2010

ISBN : 978-0-9844483-3-3

ບັນນາທິການພາສາອັງກິດ: ທ່ານບຣາຍອັນ ລິງແຮມ

ສະຫງວນລິຂະສິດໂດຍ

ໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ແຂວງຫຼວງພະບາງ ປະເທດລາວ

ກັບນັກປະພັນ ແລະ

ອານັນທະການພິມ

ສະຫງວນລິຂະສິດ. ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ອັດສຳເນົາຄືນໃໝ່ ຫຼື ຖ່າຍທອດຄືນໃໝ່ບໍ່ວ່າໃນຮູບແບບໃດ ຫຼື ວິທີໃດກໍ່ຕາມ ບໍ່ວ່າຈະເປັນທາງດ້ານເຄື່ອງເອເລັກໂຕນິກ, ເຄື່ອງກົນຈັກ, ເຄື່ອງອັດເອກະສານ, ການຈົດບັນທຶກ ຫຼື ຢ່າງໃດຢ່າງໜຶ່ງໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບອານຸຍາດຈາກ

ໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ແຂວງຫຼວງພະບາງ

ການຄົ້ນຄວ້າຂອງໂຄງການປົກປັກຮັກສາຮູບພາບພຣະພຸດທະສາສະໜາ

ໄດ້ດຳເນີນງານມາຕັ້ງແຕ່ປີ 2006 ໂດຍ

ຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດອັງກິດ

ໂຄງການປົກປັກຮັກສາເອກະສານທີ່ຢູ່ໃນສະພາບຊຸດໂຊມ

ໂດຍການໃຫ້ທຶນຈາກ

ອົງການ ARCADIA

ພິມທີ່ ໂຮງພິມເດືອນຕຸລາ ໃນບາງກອກ

ຣາຊະອານາຈັກໄທ

ເດືອນມີນາ 2010

ຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານການອານຸລັກ: ມາຕິນ ເຈີຍິນ

ອອກແບບພິມໂດຍ: ຄຸນອັດຊະຣະວະດີ ສຸດປຣະເສີດ

www.ananthabooks.com

www.bl.uk/about/policies/endangeredarch/homepage.htlm

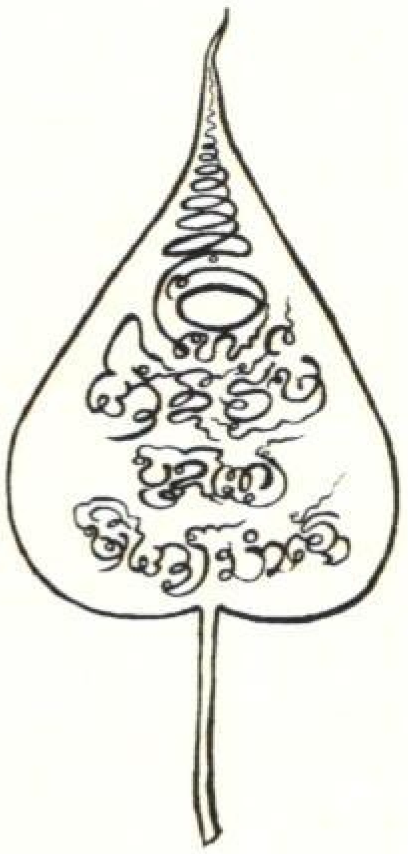

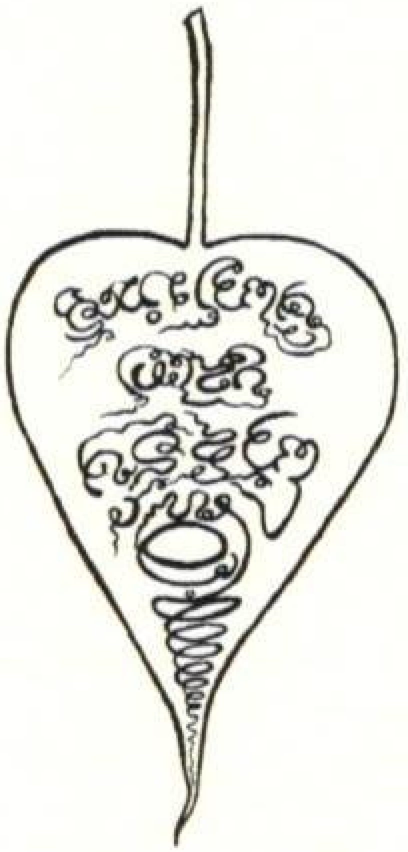

First published in this form by

ANANTHA PUBLISHING
Luang Prabang New York
March 2010

ISBN : 978-0-9844483-3-3

English language editor: Brian Lingham

Copyright by
THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY
Luang Prabang, Laos
with the authors and
ANANTHA PUBLISHING

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission in writing by THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY Luang Prabang.

Research at THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY is sustained since the year 2006 by

THE BRITISH LIBRARY
Endangered Archives Programme
funded by
ARCADIA

Printed and bound by OCTOBER PRINTING in Bangkok,
Kingdom of Thailand,
March 2010

Conservation expert: Martin Juergens
Graphic design: Autcharavadee Sudprasert

www.ananthabooks.com
www.bl.uk/about/policies/endangeredarch/homepage.htlm

Photograph commemorating the assembly of the Sangha of Luang Prabang for the historic Khaut-Sim-Ceremony at Vat Visounnaraj in 1950. Photograph by Khamphoui Boupha

Silver gelatine DOP print, 11.4 x 16.2 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1771R/Box C11

Funeral procession for Phaya Phanitphonh at Ban Sangwee (Ban Xiengmuan) in 1953.

Silver gelatine DOP print, 14.0 x 9.0 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1470R/Box C10

A VIEW FROM INSIDE

A view from inside

A large number of the photographs of the Buddhist Archive of Photography have been taken by Lao people who documented their world, their ceremonies or each other. Their assessment forms a view from inside that shows Lao society, the Buddhist Sangha and the urban community of Luang Prabang with a knowledge that no outsider could have had. For the history of photography, it is this view from inside that makes the collection of the Luang Prabang archive so very precious. It is a rare, concentrated testimony to a society that, proud of its achievements and its particularity, sought to capture the heart and soul of its civilization for over 120 years. This happened in a remote location of pristine beauty ruled by a Royal court that had access to the newest photographic instruments of its time.

The monk's morning round of alms on Bun Khao Padapdin. Luang Prabang, in front of Sala Thammaviharn and Vat Khili, 1959

Silver gelatine DOP print, 14.0 x 8.8 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1746R/Box C11

A village community respectfully receives monks from Luang Prabang. Northern provinces of Laos, 1962

Silver gelatine DOP print, 24.1 x 18.3 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1813R/Box C14

ANCIENT CEREMONIES OF LUANG PRABANG

The beauty of ancient ceremonies of the people of Luang Prabang

For the laypeople, giving rice to the monks during the morning round of alms is a dignified and privileged way to show respect for the members of the Sangha and to acquire merit that may change their karma or the karma of their relatives. Receiving senior monks of Luang Prabang with respect and worship in a village is another very auspicious occasion of making merit. Two ancient photographs from the archive show how accurately such moments were organized in the old times.

Phra Kheao (Khmer monk). Photograph sent to Phra Maha Khamphan for souvenir on 18th October, 1933

Silver gelatine DOP print, 6.3 x 8.5 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0025R/Box A2

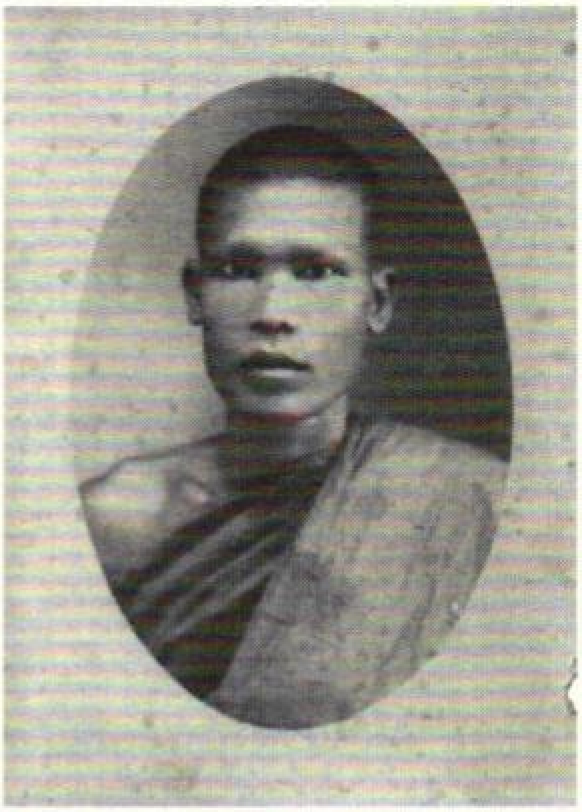

Phra Sam (Khmer monk). Photograph sent to Phra Maha Khamphan for souvenir on 6th February, 1933

Silver gelatine DOP print, 6.3 x 8.7 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0159R/Box A2

Phra Boun (Khmer monk). Photograph sent to Phra Maha Khamphan for souvenir in 1933

Silver gelatine DOP print, 5.9 x 8.9 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0051R/Box A1

Phra Thongdee (from Vat Saen). during his studies at Vat Keo Fah Lang, Bangkok, 1928

Silver gelatine DOP print, 8.2 x 13.3 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0167R/Box A2

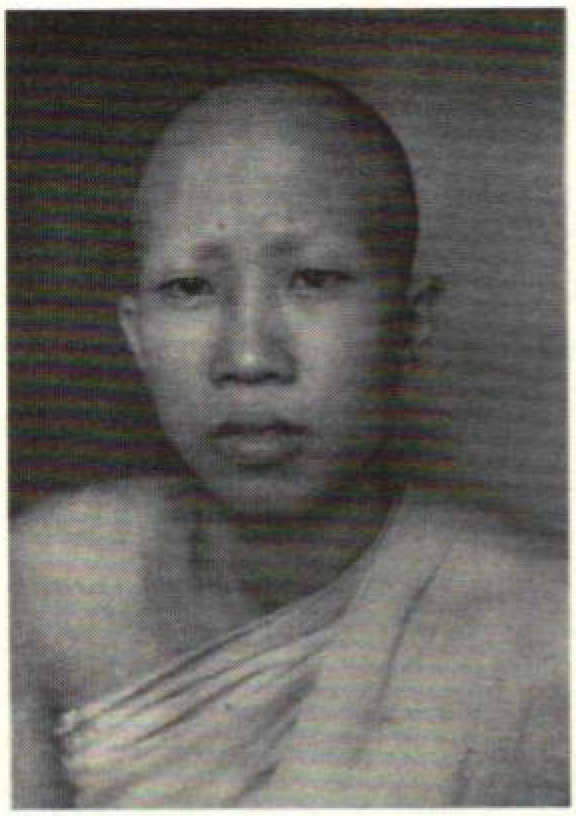

Novice Chanpheng Chanthery from Vat Saen Sukharam, in 1953

Silver gelatine DOP print, 5.4 x 7.8 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0157R/ Box A2

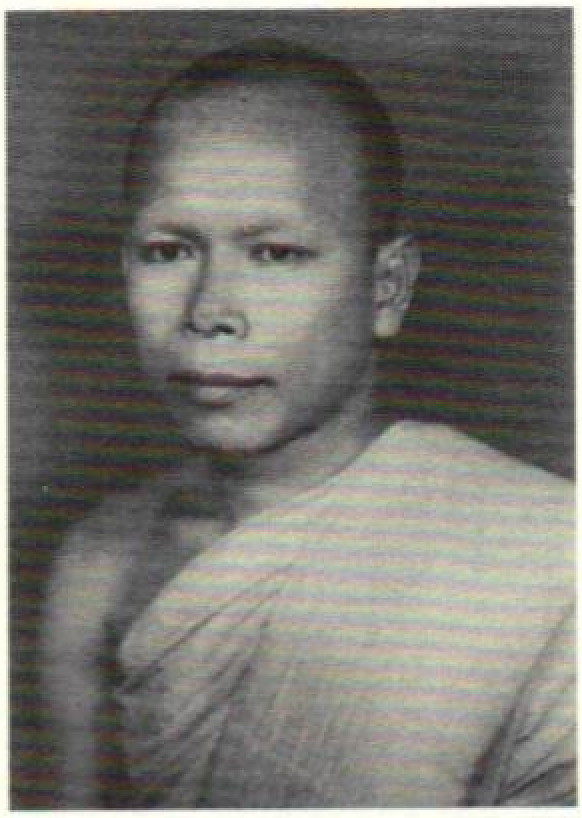

Phra Mahasong Somchanthorn, a Thai monk, sent to Phra Khamchan Virachitto for souvenir, in 1951

Silver gelatine DOP print, 8.6 x 13.6 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0154R/Box A2

Phra Touch (Khmer monk), sent to Phra Maha Khamphan for souvenir in 1933

Silver gelatine DOP print, 6.2 x 8.5 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0162R/Box A2

Phra Maha Chana, a Thai monk, sent to Novice Khamchan Virachit for souvenir in 1937.

Silver gelatine DOP print, 6.1 x 8.6 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0156R/Box A2

Phra Maha Ku Suvannamethy, a Lao student monk in Cambodia, sent to Phra Maha Khamphan for souvenir in 1937

Silver gelatine DOP print, 5.9 x 8.5 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0052R/Box A1

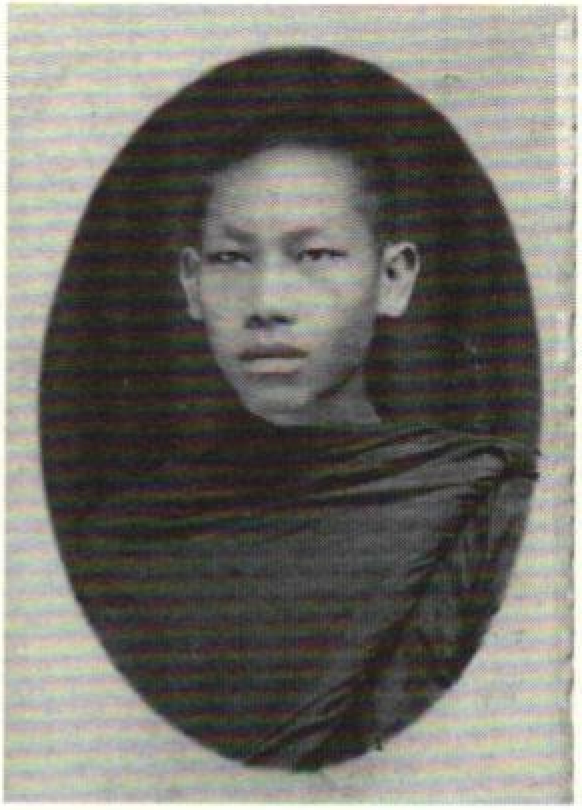

Phra Maha Phoumy, a Lao student monk in Thailand, sent to Novice Khamchan for souvenir in 1936

Silver gelatine DOP print, 5.8 x 8.9 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr. A0056R/Box A1

Phra Maha Sawai Sawaisaenyakorn, a Thai monk, sent to Novice Khamchan for souvenir in 1936

Silver gelatine DOP print, 8.6 x 14.3 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0055R/Box A1

Phra Maha Phouma, a monk from Vat Mahathat, Bangkok, sent to Sathou Khamchan for souvenir in 1959

Silver gelatine DOP print, 6.6 x 8.5 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0053R/Box A1

Phra Sisavat, a Lao student monk in Bangkok, sent to Novice Suvan at Vat Saen for souvenir in 1936

Silver gelatine DOP print, 7.2 x 10.7 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0045R/Box A1

Novice Manh, a Lao student monk in Bangkok, sent to Novice Suvan at Vat Saen for souvenir in 1936

Silver gelatine DOP print, 7.4 x 11.0 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0047R/Box A1

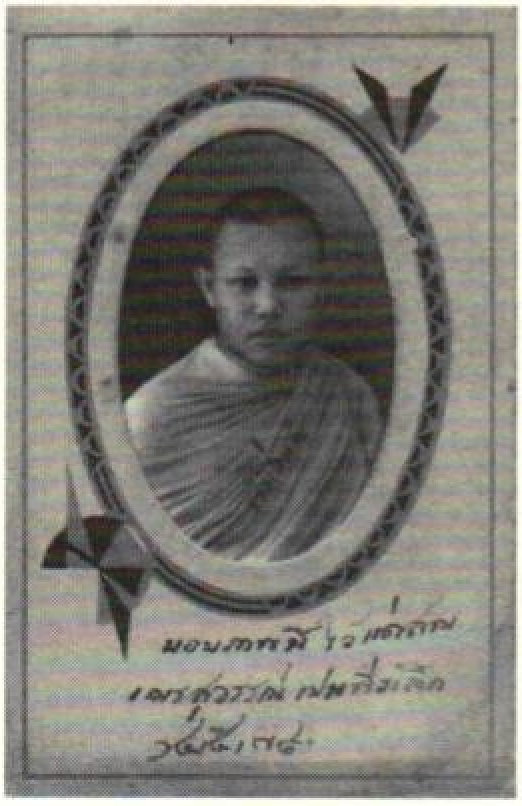

Phra Inkham, a Thai monk, sent to Novice Suvan at Vat Saen for souvenir in 1936

Silver gelatine DOP print, 7.4 x 11.0 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0046R/Box A1

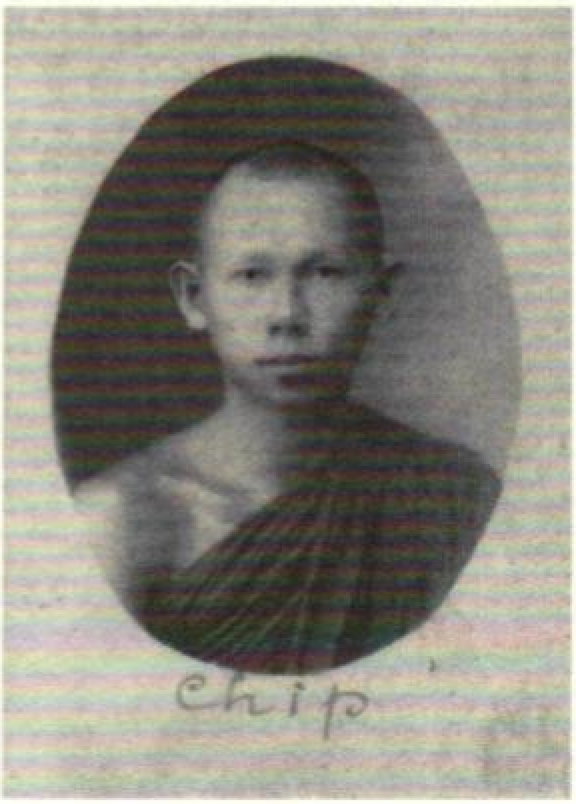

Phra Chip (Khmer monk). Photograph sent to Phra Maha Khamphan for souvenir in 1933

Silver gelatine DOP print, 6.1 x 8.5 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0158R/Box A2

« CARTES DE VISITE »

"Cartes-de-visite" photographs of young monks and novices

Mostly from the 1930s, these photographs were exchanged between young monks and novices who had met during their studies at Buddhist Institutes of Higher Education in Cambodia, Thailand or Burma. On their backs, these portraits often carry affectionate annotations, sometimes in French, referring to shared studies at the Pali School of Phnom Penh, or similar institutes in Bangkok and Mandalay. Our collection of "cartes-de-visite" photographs shows the intensity of exchanges between members of the Sangha of the four Theravada countries in South East Asia. The portraits of young Khmer monks preserved today in Luang Prabang are a precious part of the Buddhist heritage of Cambodia that has been so tragically lost.

Buddhist nuns from Vat Nong Sikhounmeuang during Vipassana meditation near Vat Long Khun in the 1950s. Photographer: Sathou Oune Hueane

Silver gelatine DOP print, 9.0 x 14.0 cm, Collection of Vat Nong Sikhounmeuang, Archive Nr A0714R/EAP Album Nr 17

Illumination and fireworks for Bun Ook Phansa at Vat Nong Sikhounmeuang in the 1960s. Photographer: Sathou Oune Heuane

Silver gelatine DOP print, 9.0 x 13.8 cm, Collection of Vat Nong Sikhounmeuang, Archive Nr A0705R/EAP Album Nr 17

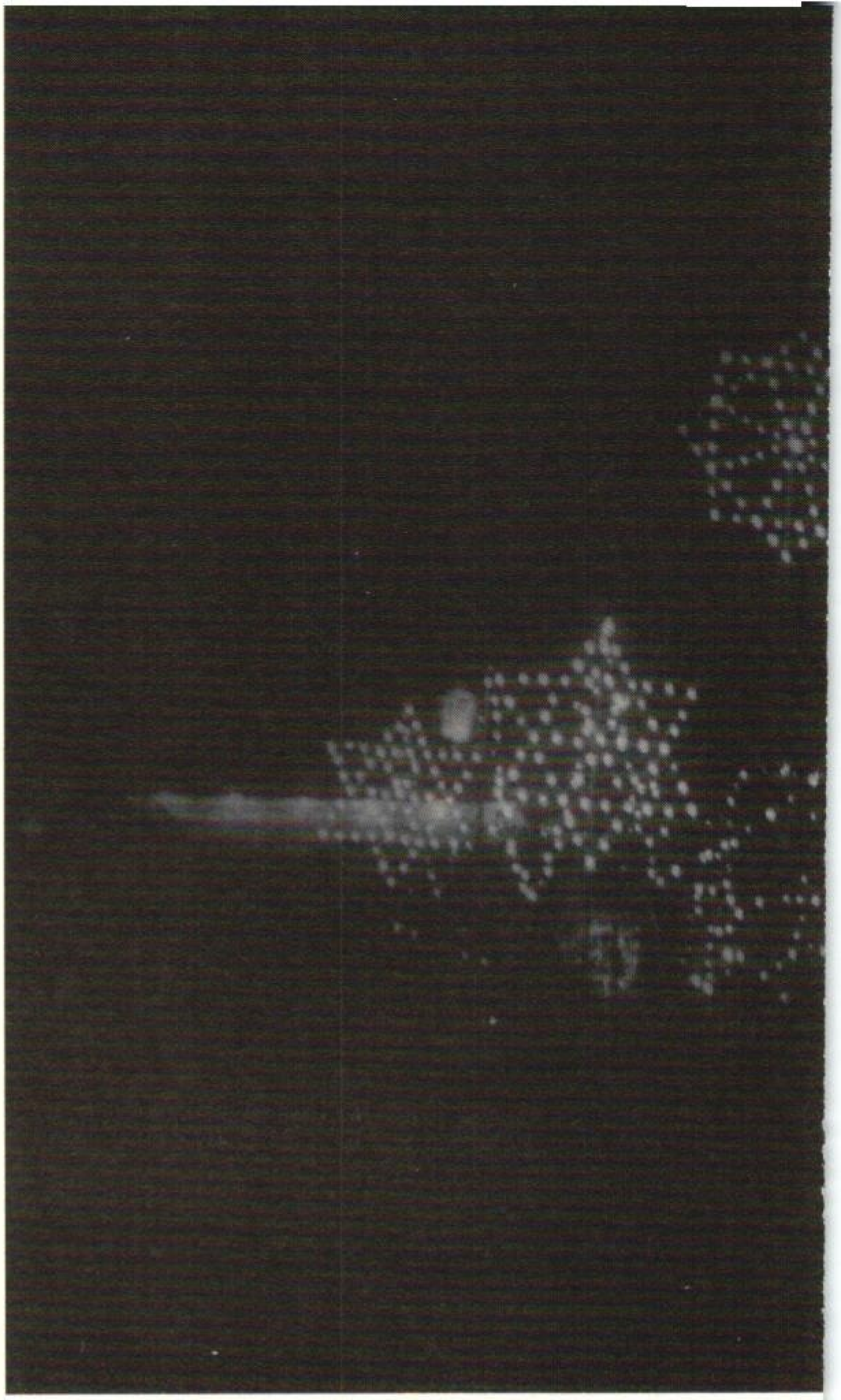

Phra Oune Heuane Hasapanyo

THE MONK PHOTOGRAPHER

VAT NONG SIKHOUNMUEANG

A monk photographer

Sathou Nyai Oune Heuane lived as a monk at Vat Nong. He was a photographer with special technical skills and a keen eye for Buddhist ceremonies and the life and travels of the monks of Luang Prabang. A great number of his photographs are now part of the Buddhist Archive of Photography. These pages show two themes that form distinctive parts of his work: a documentation of illuminations made for the celebration of the end of the Buddhist lent at his monastery and photographs related to meditation retreats of the nuns and laywomen of Ban Vat Nong that were lead by the Abbot of Vat Nong, Sathou Nyai Khamdee, during the 1950s.

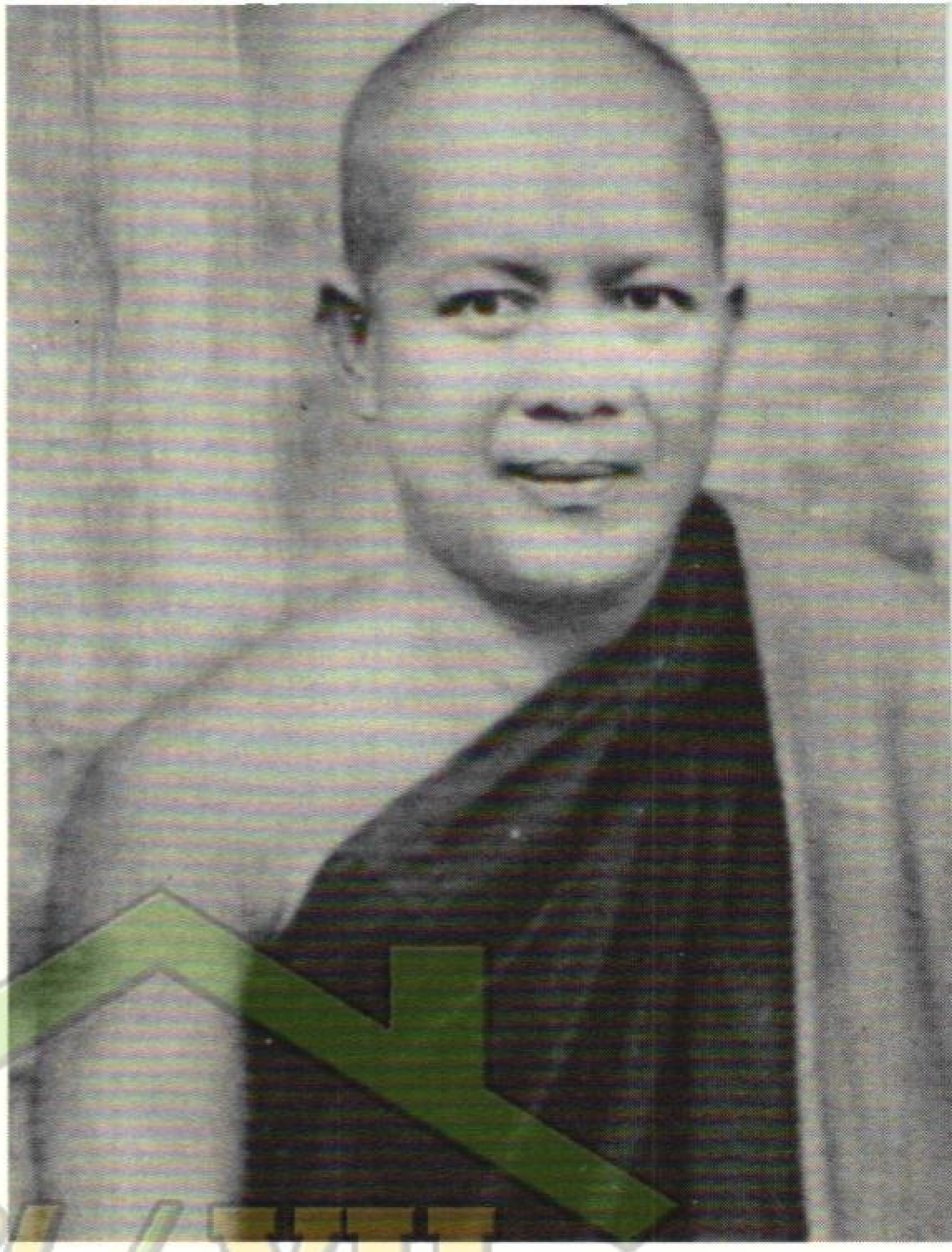

24 / VII

Sathou Nyai Khamdee Desapanyoh (1889-1951)
Abbot of Vat Nong Sikhounmuang

Silver gelatine DOP print, 15.2 x 17.7 cm, Collection of Vat Saen Sukhraram, Archive Nr B 0263R/Box B3

Sathou Nyai Khamphan Phattathammo (1922-2006)
Abbot of Vat Khom Kuang

Silver gelatine DOP print, 4.0 x 5.7 cm, Collection of Vat Saen Sukharam, Archive Nr B 0173R/Box B2

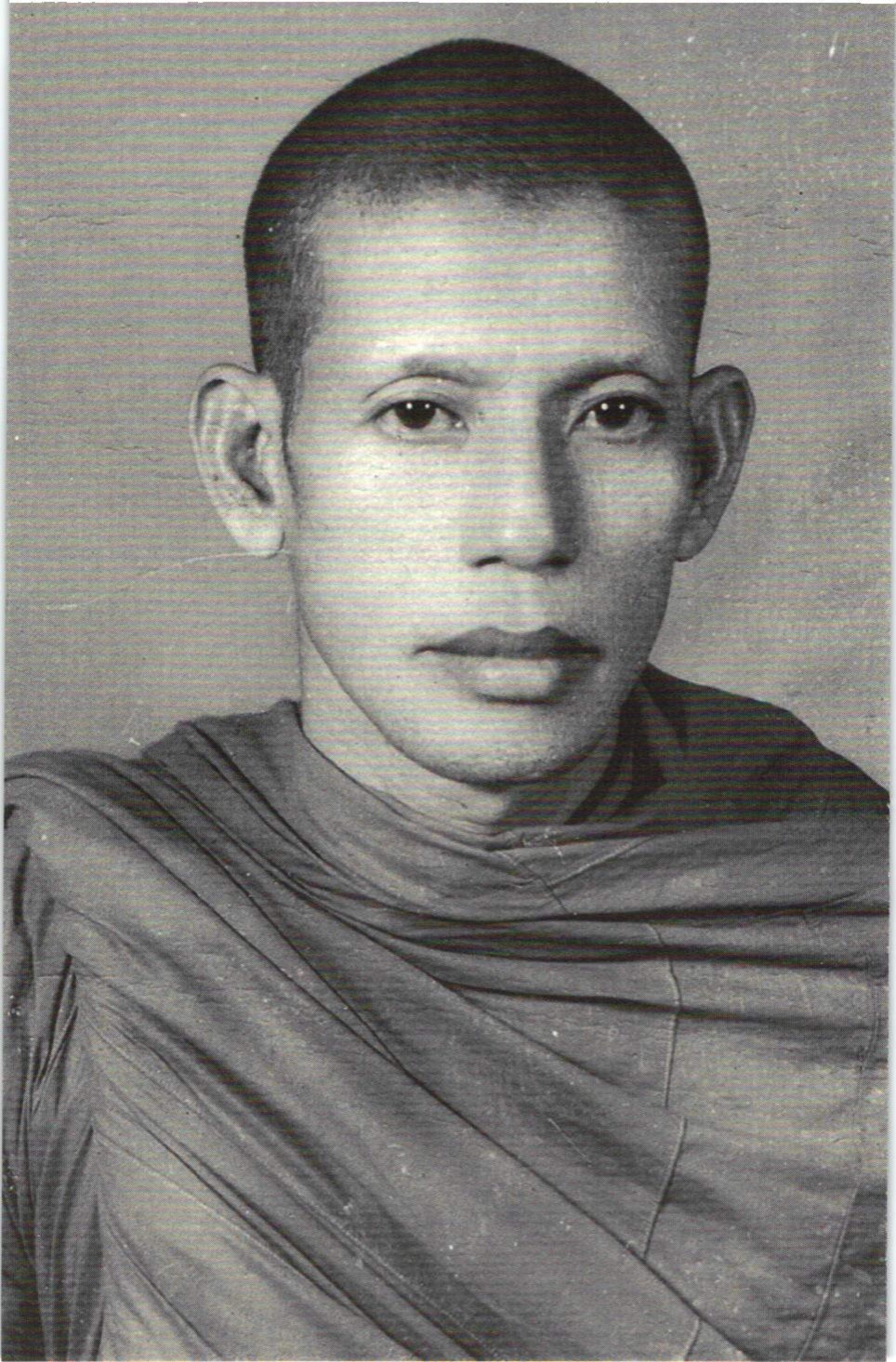

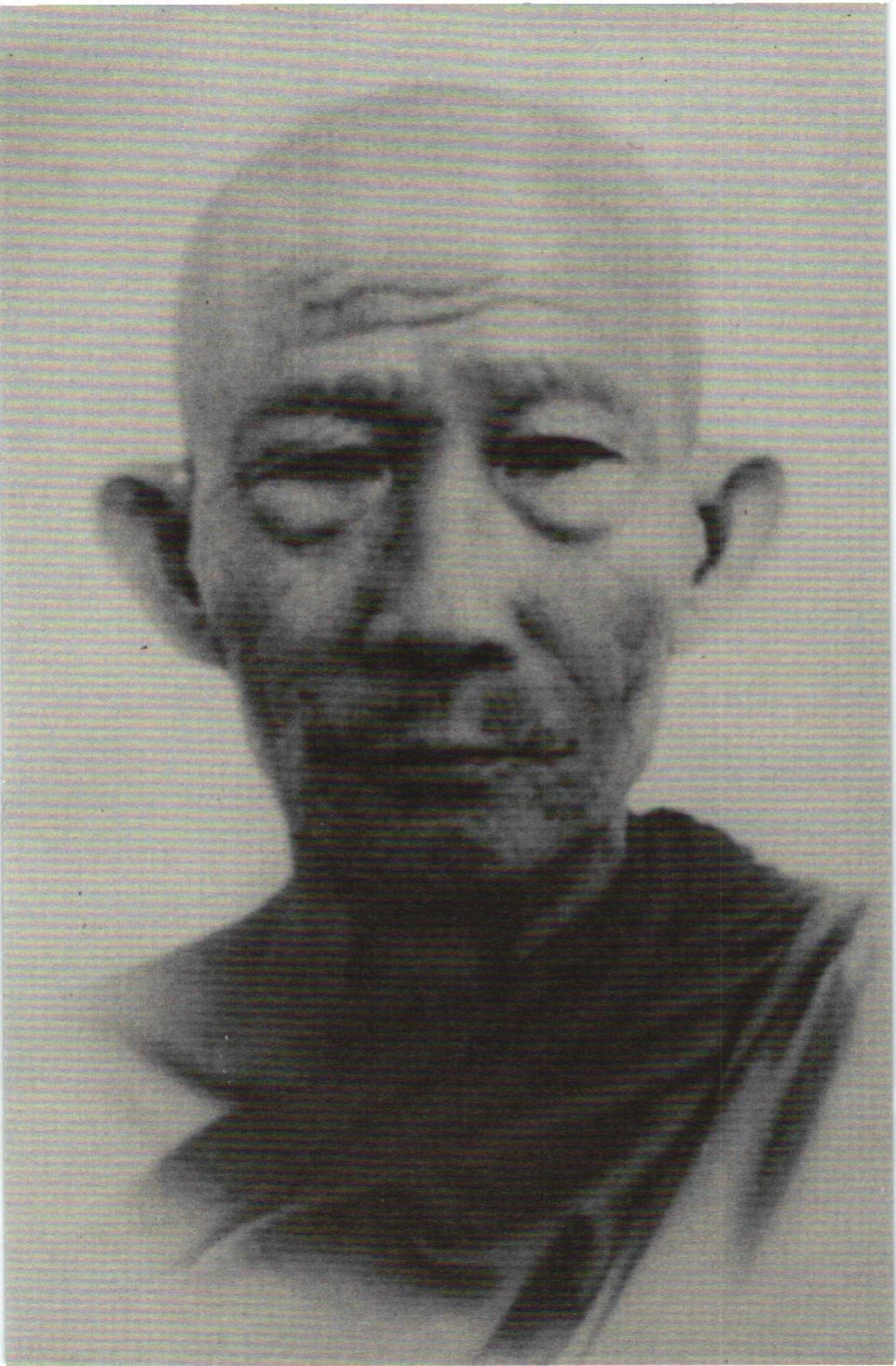

Sathou Nyai On Ta Santapanyoh (1923-2003)
Abbot of Vat Manorom

Silver gelatine DOP print (crop), 23.5 x 29.0 cm, Collection of Vat Manorom, Archive Nr D 6391R/Box D1

Sathou Nyai Bounchan Phothichitto (1920-1996)
Abbot of Vat Xiengmuan Vachiramanghalaram

Silver gelatine DOP print, 18.7 x 24.2 cm, Collection of Vat Xiengmuan, Archive Nr C2536R/in frame

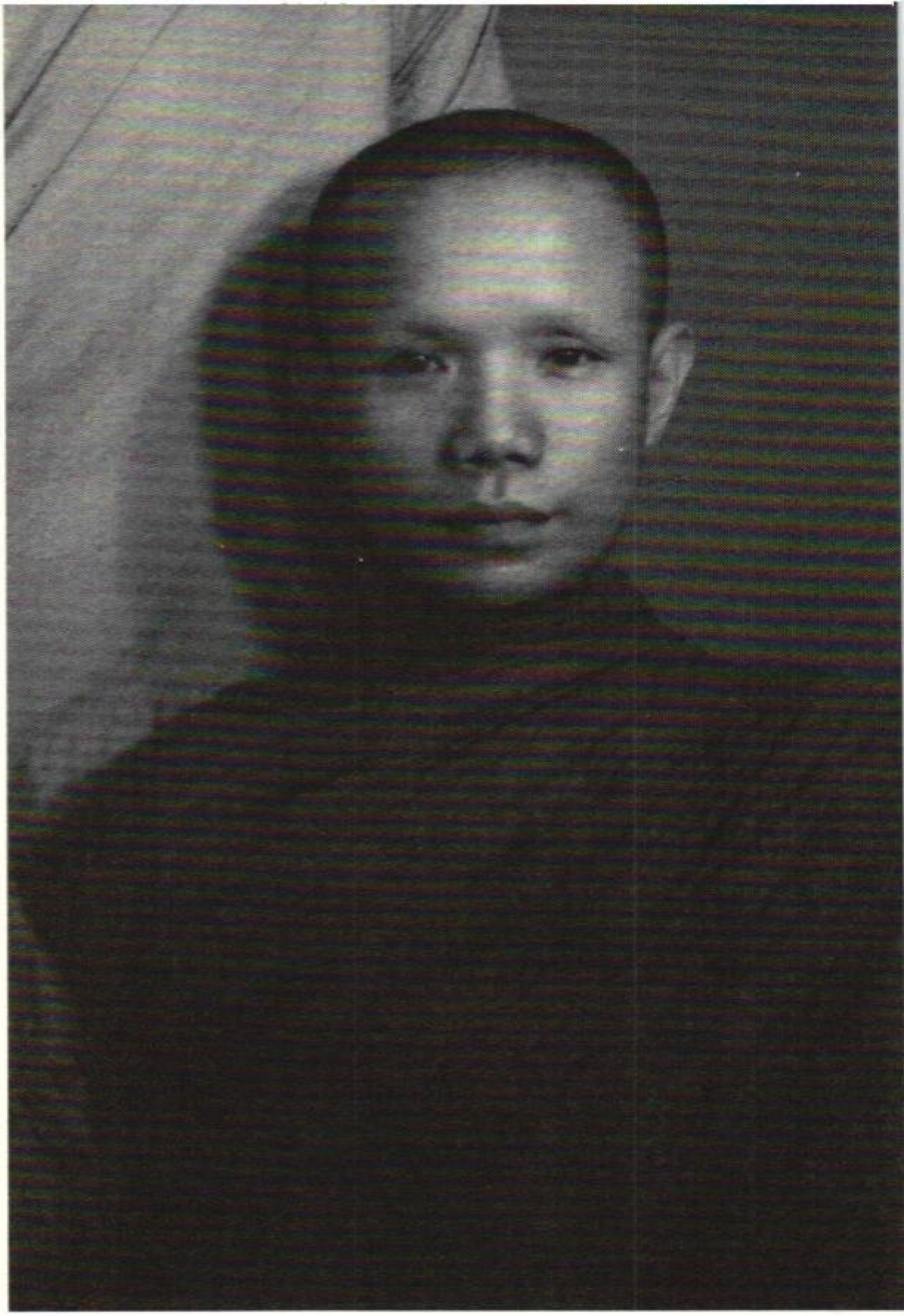

Sathou Nyai Saysamout Chotiko (1927-1992), Abbot of Vat Pa Phon Phao

Cropped from a silver gelatine DOP print, 8.9 x 13.8 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0034R/Box A1

Sathou Nyai Phoumy Phalappatto (1921-1995)
Abbot of Vat Nong Sikhounmeuang

Silver gelatine DOP print, 8.9 x 13.8 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr. A0410R/Box A4

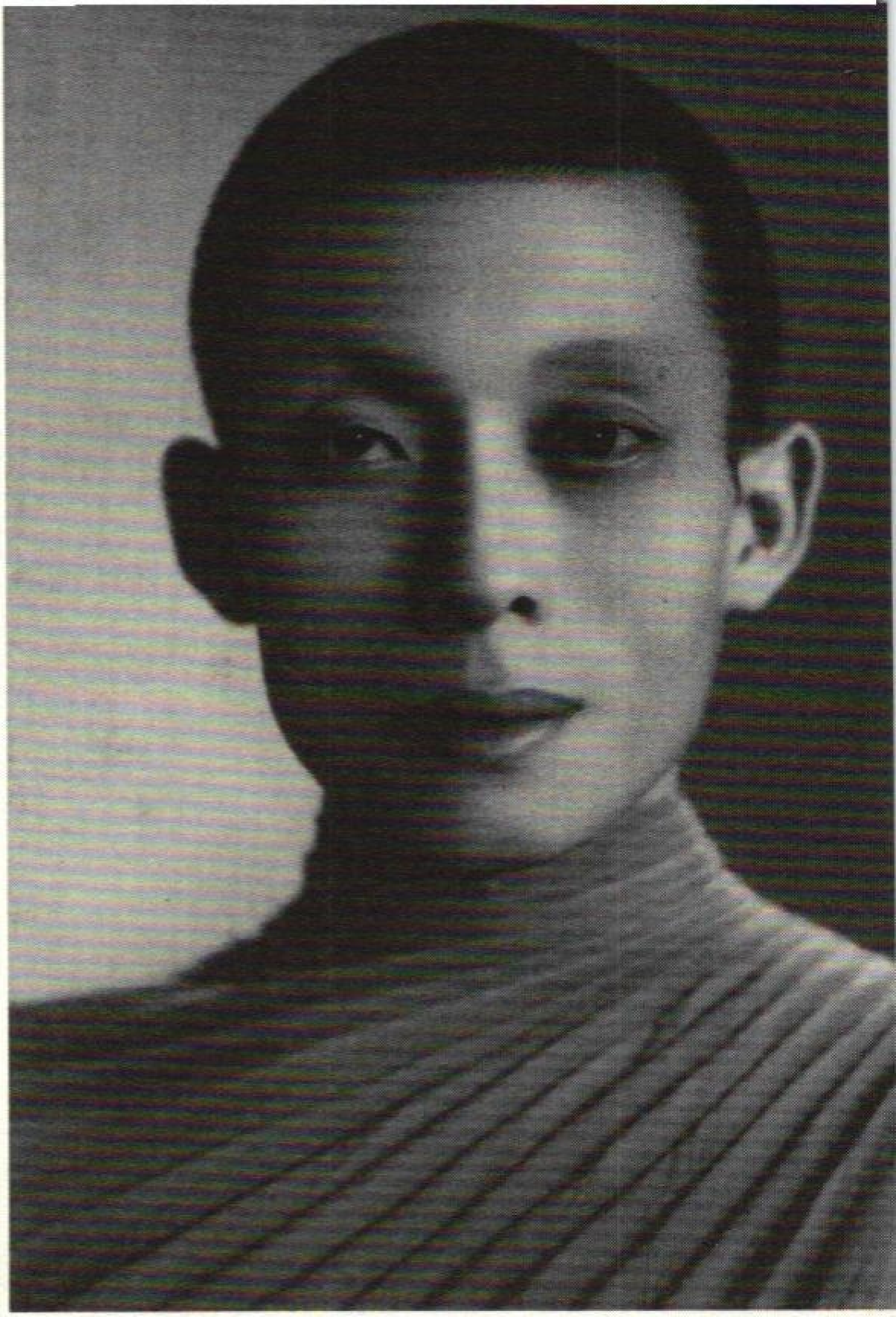

Sathou Nyai Oun Heuane Hasapanyo (1928-1982), from Vat Nong Sikhounmeuang

Hand painted silver gelatine DOP print, 17 x 25.3 cm, original in color, Collection of Vat Saen Sukhamram, Archive Nr B0025R/Box B7

Sathou Nyai Kaenchan Kajjayana Maha Thera (1892-1943), Abbot of Vat Saen Sukharam

Silver gelatine DOP print, 14.8 x 21.0 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr B 0228R/Box B6

MONK'S PORTRAITS

Important monks of Luang Prabang

Covering a period from 1892 to 2007, these portraits underline the importance given by members of the Sangha to their own image during the changing times of the 20th century. These very formal images were meant to represent the respected senior monks and abbots inside and outside their monasteries; they were given to important visitors or sent to monasteries abroad. For the Lao people, these photographs maintain a portion of the spiritual strength and the sacredness that may be attributed to the monk portrayed and mean much more than a souvenir or a historic document. Each one of these great monks has left his pupils a legacy of teaching and an example of Buddhist life to the town and its people. His portrait is a vivid reminder of his spiritual path.

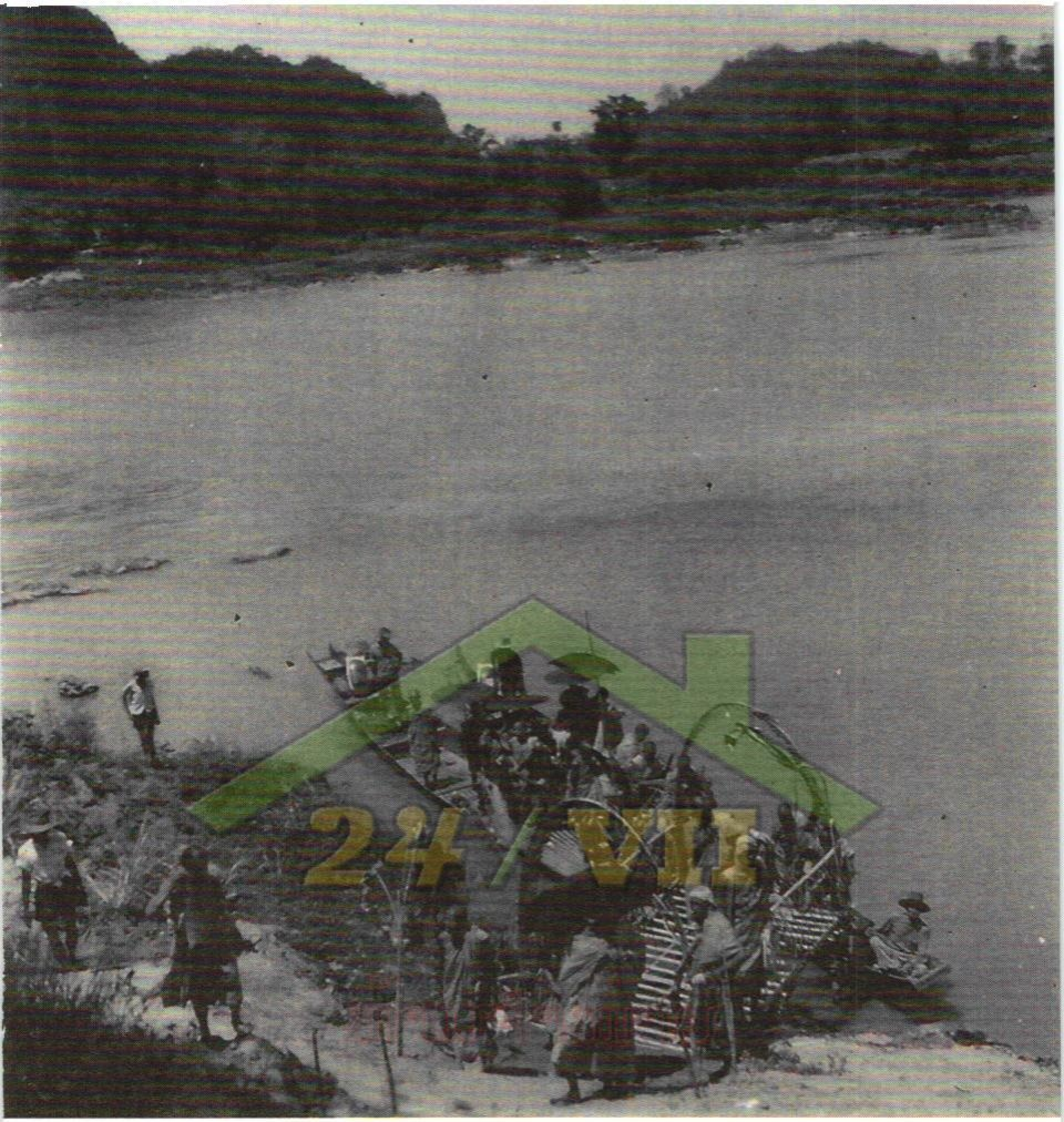

24 / VII

Monks from Luang Prabang traveling to the caves of Pak Ou on Lao New Year. Before 1975

Silver gelatine DOP print, 6.8 x 8.4 cm, Collection of Vat Saen Sukharam, Archive Nr A0315R/Box A3

Monks from Luang Prabang traveling by boat to the district of Pak Ou. Before 1975

Silver gelatine DOP print, 6.8 x 8.4 cm, Collection of Vat Saen Sukharam, Archive Nr A0316R/Box A3

Nak procession to Vat Chomkhao Manilat, Houaysai, Bokeo province, before Upasombot ceremony, probably 1957

Silver gelatine DOP print, 6.8 x 9.3 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0325R/Box A3

PHOTOGRAPHS FROM THE 1950s AND 1960s

Master photographs

Interest in photography seems to have been particularly high between 1950 and 1975. The Buddhist Archive contains photographs that were taken with special format cameras, and with different techniques of reproduction. Some rare films and papers are being used. The three fine photographs chosen for the following pages were taken outside of Luang Prabang, on excursions and on the occasion of a central ceremony of Theravada Buddhism, the ordination of a monk. The photographers who took these photographs have yet to be identified, which is part of the research project. It is very likely that they were monks themselves.

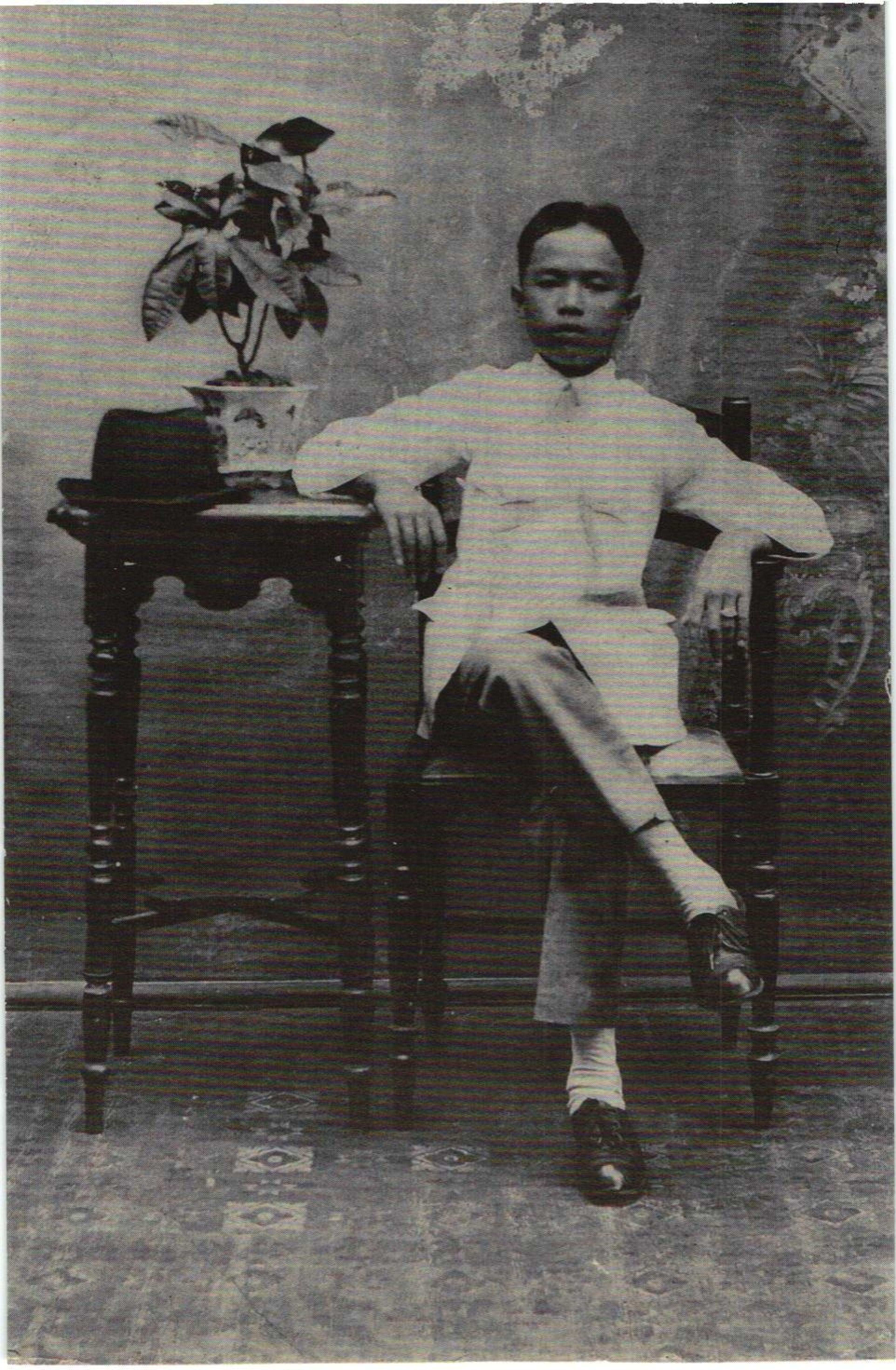

Khamongkhoun Virachit (1909-1984), the elder brother of Sathou Nyai Khamchan Virachitto, at the age of 13. Studio portrait, taken in Luang Prabang in 1922. Photographer not identified.

Silver gelatine DOP print, 10.0 x 12.2 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr B0767R/Box B16

Studio portrait of novice Khamfan in the year 1919 (later: Sathou Nyai Khamfan Silasangvaro) during his studies of Buddhism and Fine Art at Vat Po, Bangkok. Studio not identified.

Silver gelatine DOP print, 11.1 x 15.6 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1971R/Box C15

24 / VII
ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

A group of monks from Luang Prabang, posing for a portrait at Vat Oupmong, Vientiane, in 1937. Sathou Mahakhamphan Virachit is sitting in the middle.

Silver gelatine glass plate negative, Collection of Vat Saen, Archive Nr G0002R/digital file/glass plate negatives box

THREE FORMAL PORTRAITS

Three formal portraits

The large photograph of page 43 is a reproduction from a glass negative. In spite of some damage, this is an impressive image showing the variety of photographic processes contained in the archive. Four young monks are photographed as if they were sitting for a studio photographer. The two following pages show studio photographs: Novice Khamfan sits for his portrait in a professional photographer's studio in Bangkok, Thailand; a young boy sits elegantly in the European fashion for his portrait in a more improvised studio, set up in Luang Prabang in the 1920s.

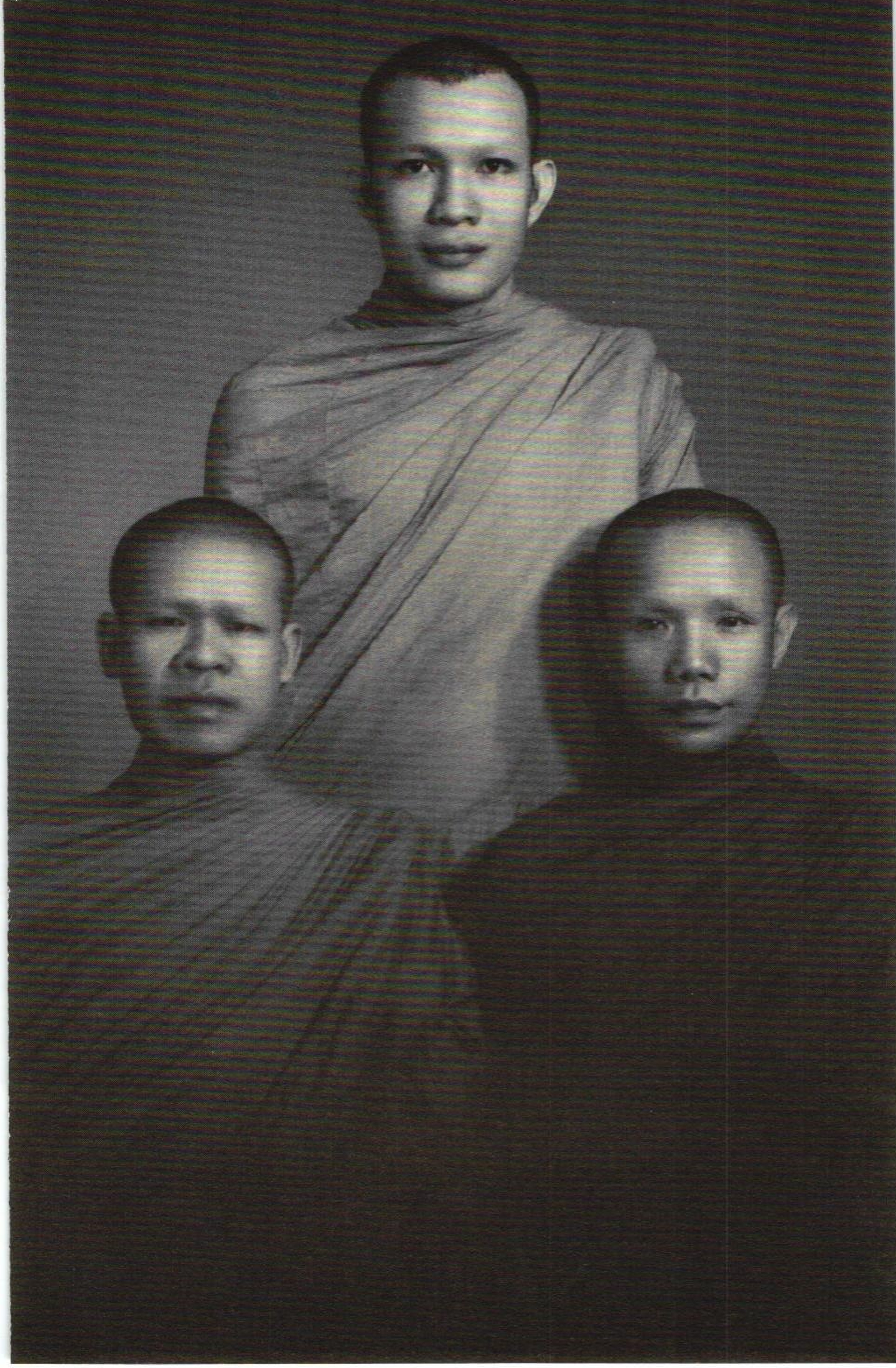

Formal monk's studio portrait of three Lao student monks while studying Vipassana meditation in Bangkok, before leaving for further studies in Burma. Probably 1967. Sathou Saysamut Chotiko is on the right

Silver gelatine DOP print, 8.9 x 13.8 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0034R/Box A1

Monks, novices and laypeople posing during a Vipassana meditation retreat in the forests near Vat Nong Sakeow and Vat Hat Siaow on the right bank of the Mekong. Probably 1922.

Silver gelatine DOP print, 17.2 x 11.3 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr. C1170R/Box C8

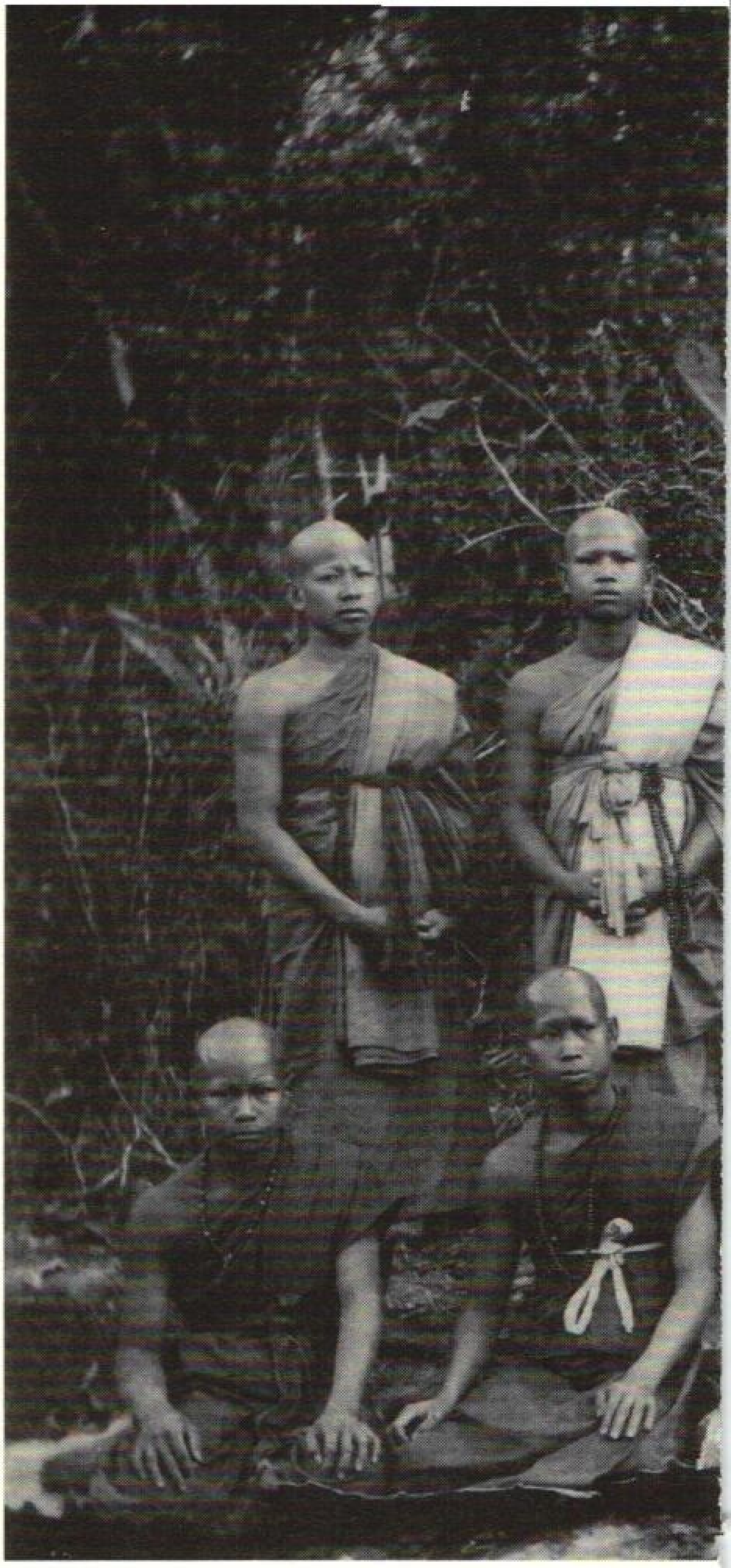

VIPASSANA MEDITATION

Meditation traditions of Luang Prabang

Meditation is an essential spiritual practice for Buddhist monks and laypeople. The archive contains iconographic proof of the practice of Vipassana and Tudong exercise in Luang Prabang for almost 100 years. Traditionally, the right bank of the Mekong provided the sites for meditation; after the foundation of Vat Pa Phon Pao in the 1970s by Sathou Nyai Saysamut (1927-1992), this monastery became another place for meditation retreats up to our time. Phra Saysamut was a disciple of Phra Ajan Maha Pan Ananto, the great Lao meditation teacher from Vat Sokpaluang in Vientiane, who in the 1960s sent him for Vipassana studies first to Bangkok, then to Burma.

Monks and novices repairing the roof of the Sim of Vat Xiengthong Rajavoravihan. Date uncertain, probably late 1970s

Silver gelatine DOP print, 25.4 x 20.5 cm, Collection of Vat Xiengthong, Archive Nr C0099R/Box C1

Sathou Mao Manivangso (1921-2001), Abbot of Vat Xiengthong Rajavoravihan, studio portrait of the late 1950s, probably Bangkok.

Silver gelatine DOP print, 18.9 x 12.7 cm, Collection of Vat Xiengthong, Archive Nr C0396R/Box C5

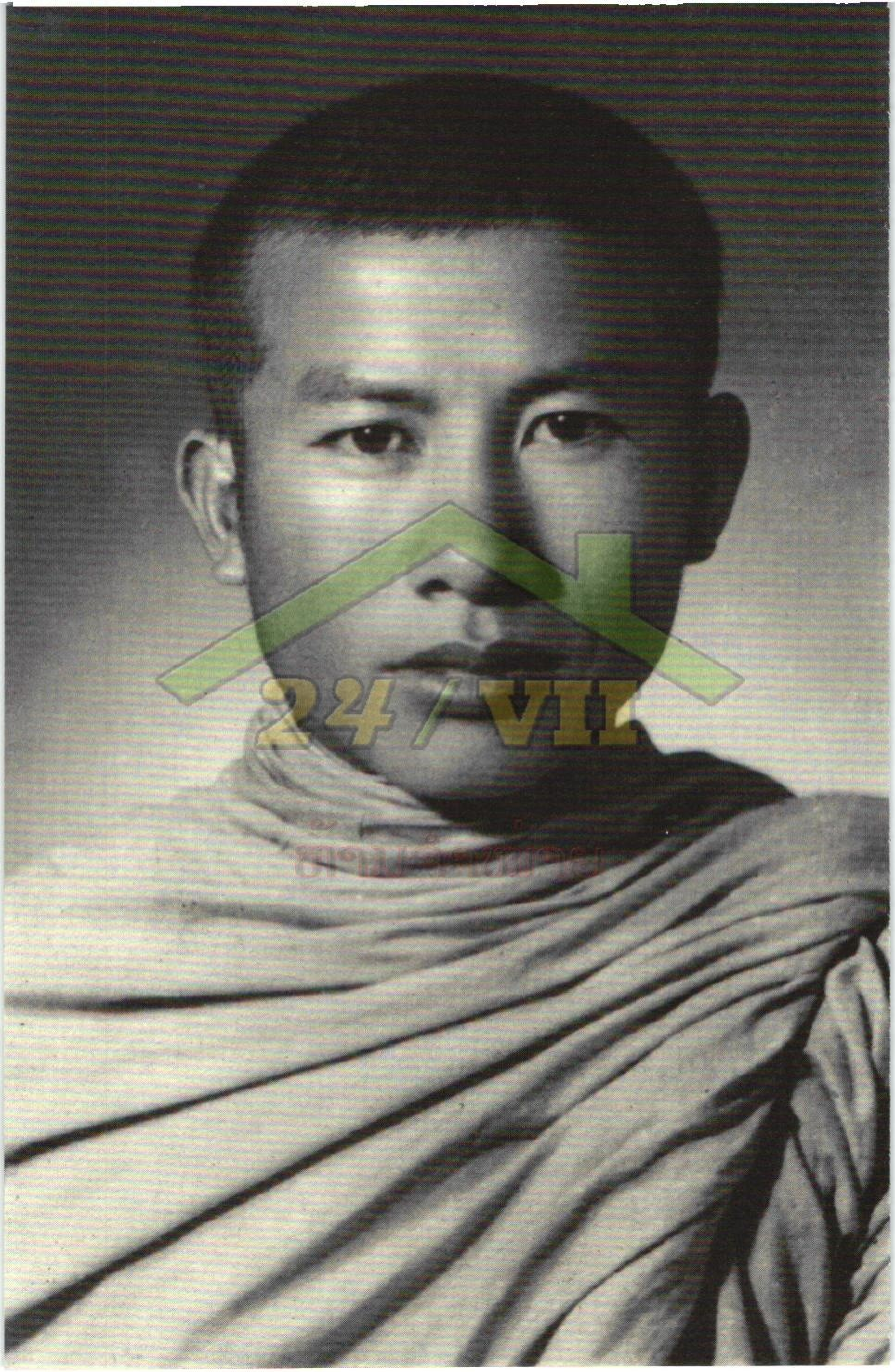

Sathou Nyai Mao Manivangso
THE MONASTERY OF THE FLAME TREE
VAT XIENGTHONG RAJAVORAVIHAN

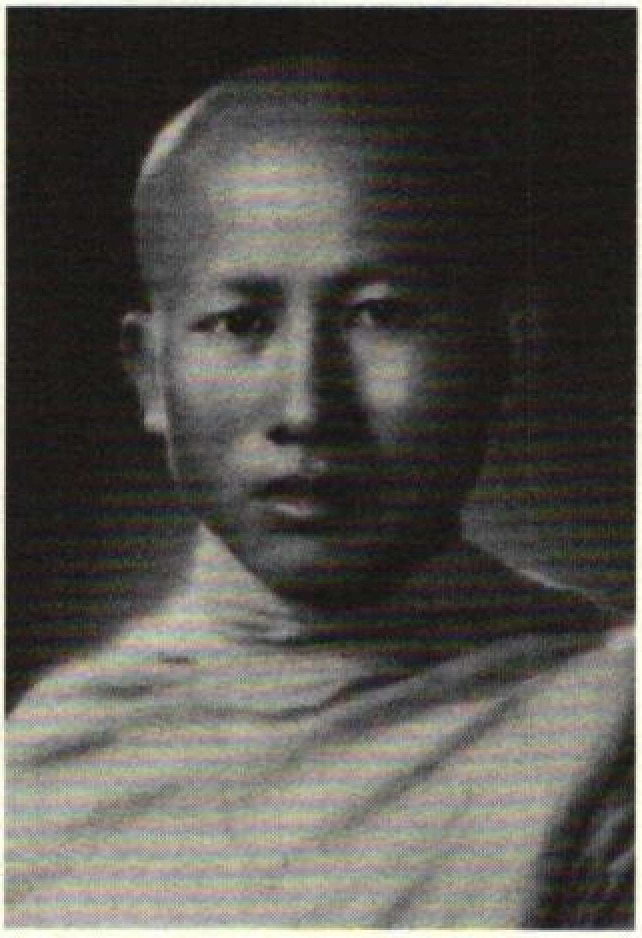

Sathou Nyai Mao and Vat Xiengthong

The very fine silver gelatine print on page 32 of Sathou Nyai Mao has been made with well set artificial light in a studio, probably in the 1950s. The photograph was discovered by the EAP team in the abbot's kuti at Vat Xiengthong, together with 488 other historic photographs, after they had been told that there were no photographs left after the abbot's passing away, and that Sathou Nyai Mao had not been known for an interest in photography during his lifetime. The collection of Vat Xiengthong is centered on restoration, architecture and family ceremonies. It is an example for the variations that exist between collections of different monasteries where special interests and backgrounds of the collecting monks may be noted. The unclear date of the second photograph hints at the fact that research is still going on for many of the archive's photographs.

Sathou Nyai Mao Manivangso (1921-2001), Abbot of Vat Xiengthong Rajavoravihan

Silver gelatine DOP print, 6.1 x 8.8 cm, Collection of Vat Xiengthong, Archive Nr C0028R/Box C3

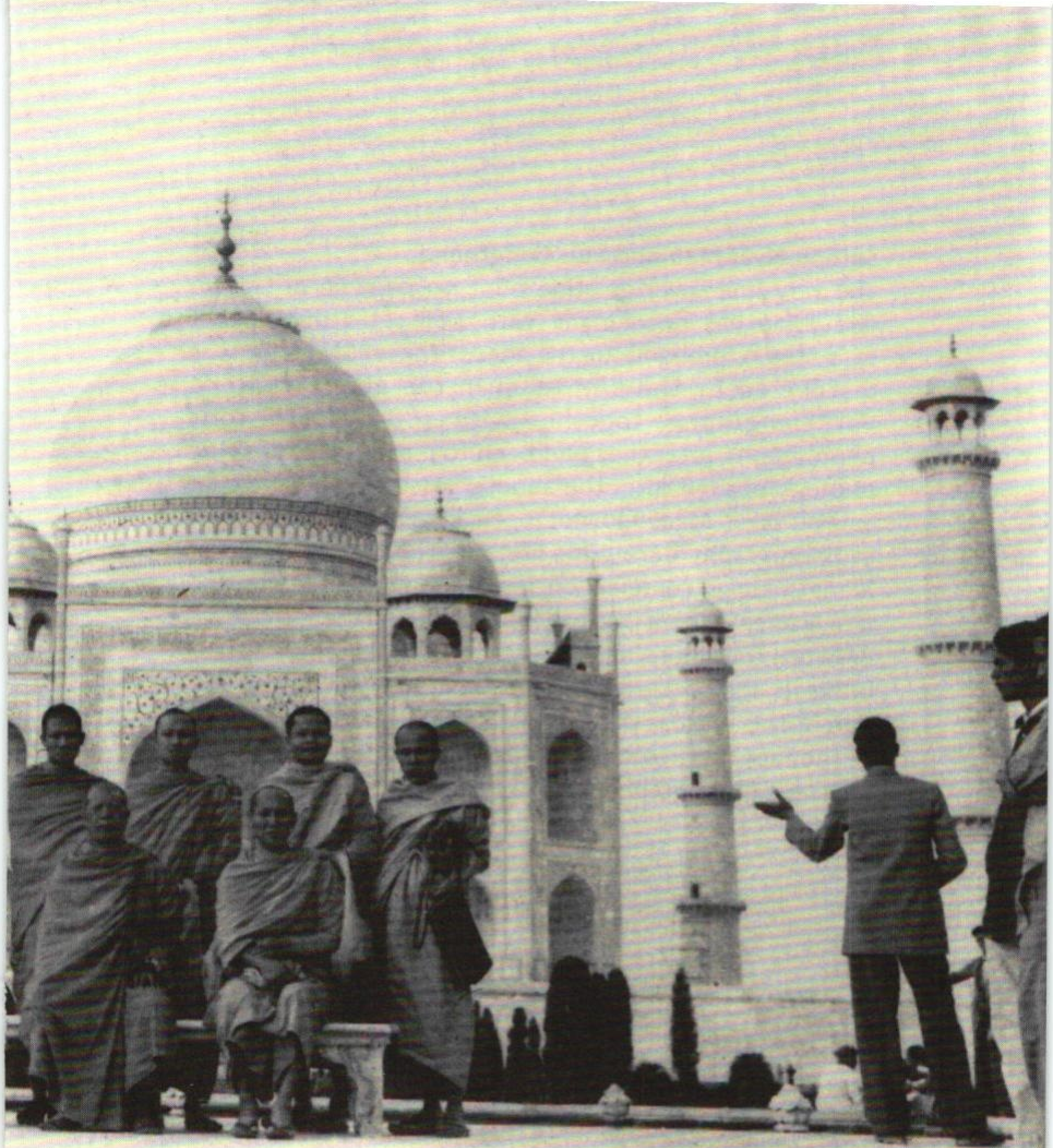

Senior monks of Luang Prabang posing for a portrait in front of the Taj Mahal during a pilgrimage to India on 1st January, 1957. Sitting from left : Somdej Phrasagharaj Dhammayana Maha Thera, Abbot of Vat Mai, Sathou Nyai Khamfan Silasangvaro, Abbot of Vat Khili. Standing from left : Sathou Phatthamarn (Oun) Phattharamuni from Vat Mai, Sathou Fanh Tissavangso from Vat Mai, Sathou Khamchan Virachitto, Abbot of Vat Saen Sukharam, Phra Maha Samran from Vat Ongtoe, Vientiane and Phra Maha Chantao, a lao student monk in India who was their guide.

Silver gelatine DOP print, 12.5 x 7.5 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1679R/Box C14

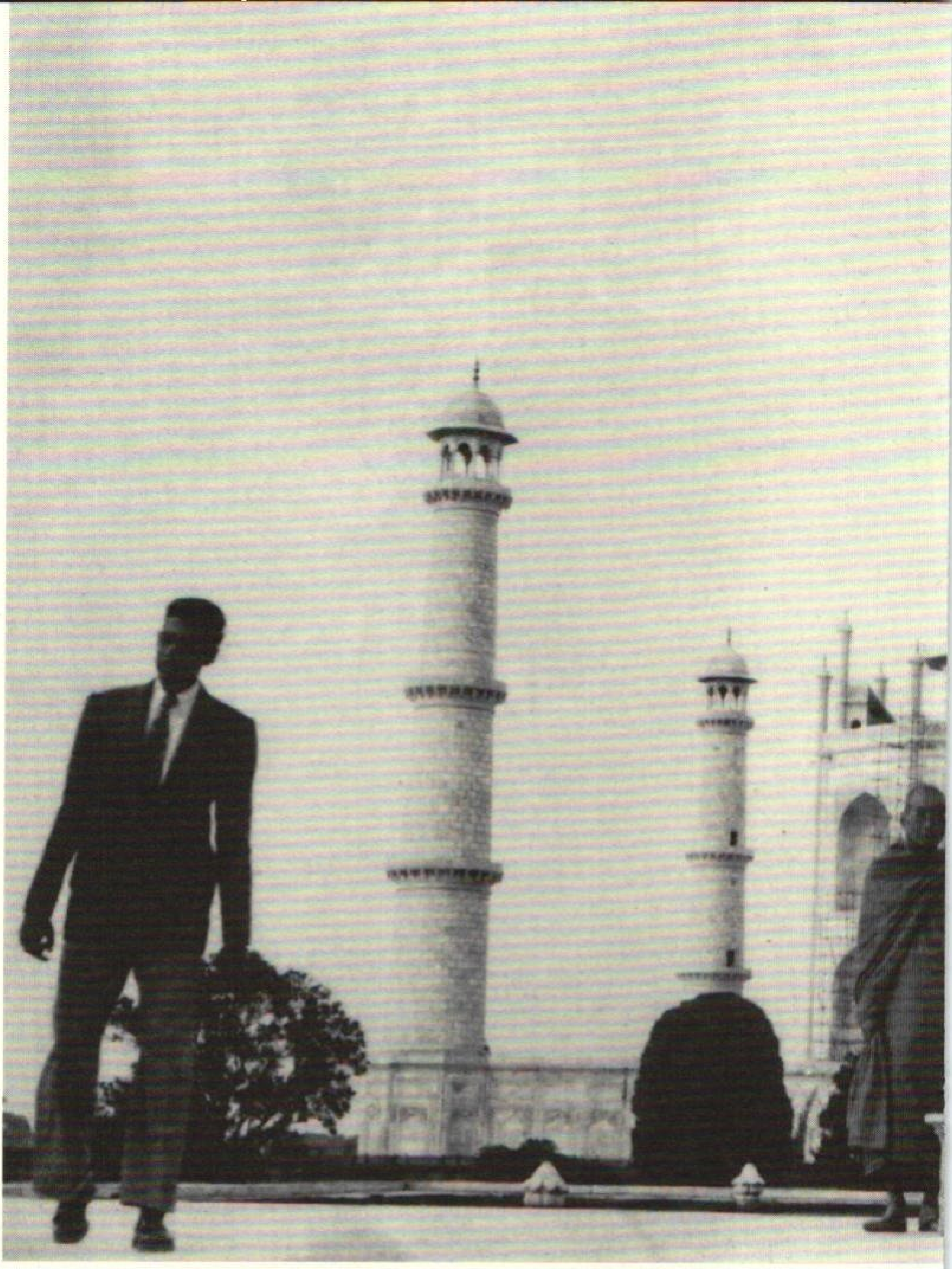

Reception ceremony for Somdej Phra Sangharaj Dhammayana Maha Thera (Bounthan) and senior monks from Luang Prabang at Vientiane airport on the occasion of the opening of a Lao Buddhist Sangha conference on 26th February, 1953

Silver gelatine DOP print, 13.8 x 9.6 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1795R/Box C14

Somdej Phrayautkeo Bhuddhasinoroj Sakonmahasanghapamogga, Somdej Phra Sangharaj Dhammayana Maha Thera (Bounthan) (1892-1984) posing for a portrait at Vat Xiengthong Rajavoravihan in 1936.

Silver gelatine DOP print, 10.3 x 15.3 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr. C1021R/Box C8

Somdej Phra Sangharaj Dhamamayana Mahathera

THE SUPREME PATRIARCH

VAT MAI SUVANNAPHOUMARAM

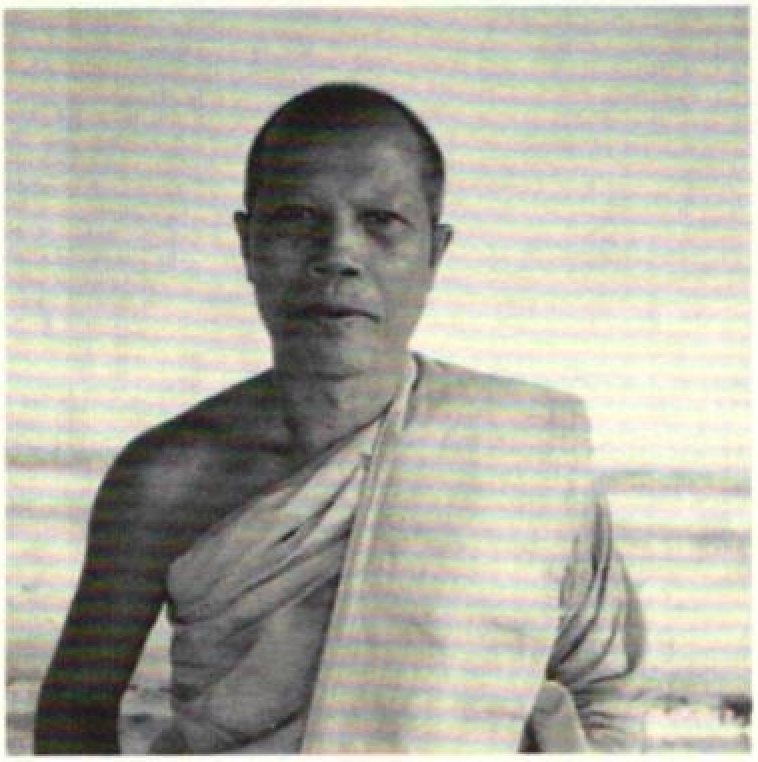

Somdej Phra Sangharaj Dhammayana Maha Thera
The abbot of Vat Mai, the leader of the Buddhist Sangha of Laos, is depicted on page 27 in an official portrait that was distributed to all monasteries. The portrait is a reproduction of the 1960s from a group photograph of the 1930s where the important monk is sitting on a chair and looks at the camera. The second photograph relates the solemn reception of senior monks of Luang Prabang on February 26th, 1953, at Wattay airport in Vientiane. They traveled by plane to Vientiane to participate in a conference of the Buddhist Sangha. Look at the pilot of the airplane who, from his window in the cockpit, observes the historic scene that is being photographed.

Somdej Phrayautkeo Bhuddhasinoroj Sakonmahasanghapamogga, Somdej Phra Sangharaj Dhamamayana Mahathera (Bounthan) (1892-1984), from Vat Mai Suvannaphoumaram.

Celluloid negative, Collection of Vat Saen, Archive Nr G0003R/ digital file/negative box

Senior monks of Luang Prabang posing for a portrait at Vat Xienthong Rajavoravihan in 1936. Sitting from left: Sathou Nyai Kaenchan Kajjayana Maha Thera (1892-1943), Abbot of Vat Saen Sukharam, Somdej Phra Sangharaj Dhammayana Maha Thera (Bounthan) (1892-1984), Abbot of Vat Longkhoun, Sathou Khamfan Silasangvaro (1901-1987), Abbot of Vat Khili, and Sathou Somcheen. Standing from left: Sathou Phoumy, Sathou Chanthee, Sathou Chansouk and Sathou Uane Virasy

Silver gelatine DOP print, 11.8 x 16.9 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0005R/Box A7

Sathou Khamfan Silasangvaro (1901-1987), studio portrait taken during his studies of Buddhism and Fine Art in Bangkok,Thailand, between 1923 and 1930

Silver gelatine DOP print, 29.7 x 45.0 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1023R/Special Box

Phra Khamfan Silasangvaro

THE ARTIST

VAT SUVANNA KHILI

Monk, abbot, artist: Phra Khamfan of Vat Souvana Khili

An important part of the Buddhist Archive of Photography is the collection of Sathou Nyai Khamfan Silasangvaro that had been kept since his death in 1987 almost untouched before the team of the "Endangered Archives Programme" discovered it in July 2007. Single prints and albums of this collection are often well preserved and show the knowing hand of a monk who painted, designed monastery buildings and was himself a photographer. The photograph of the abbot drawing was probably taken in the 1940s by a French researcher doing a survey of Laos. A second print of this photograph is preserved in the archives of the École Française d'Extrème-Orient in Paris.

Sathou Khamfan Silasangvaro (1901-1987), Abbot of Vat Khili, drawing a watercolor picture on the verandah of the Sim of Vat Khili. Date unknown.

Silver gelatine DOP print, 8.6 x 14.3 cm, Collection of Vat Khili, Archive Nr C1378R/Box C9

A meeting of Buddhist friends at Vat That Khao, Vientiane, in April, 1937. Sitting from left : Sathou Maha Khamphan Virachit of Vat Siphoutthabat and Sathou Maha Chansouk from Ban Pakhouay. Standing from left: Keo Viphakorn, Khamphan Phanusit, Thongchan, Uane Souksavat, Phoui Phutthasak, Phaeng Norlin, Novice Khamchan Virachit, Chao Souk Vongsak, Ounheuane, Houmphaeng Soukkhasuem, unidentified boy, Khamtan Sadettan, Khamphan Norasing, Dr. Phoui Sounthorn

Silver gelatine DOP print, 14.7 x 11.7 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr. A0058R/Box A7

Sathou Khamchan Virachitto (1920-2007), Abbot of Vat Saen Sukharam, at the age of 40 on 9th May 1960 in Saigon, during a visit to Vietnam.

Silver gelatine DOP print, 8.9 x 13.8 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0827R/Box A5

Phra Khamchan Virachitta Maha Thera

THE GREAT COLLECTOR

VAT SAEN SUKHARAM

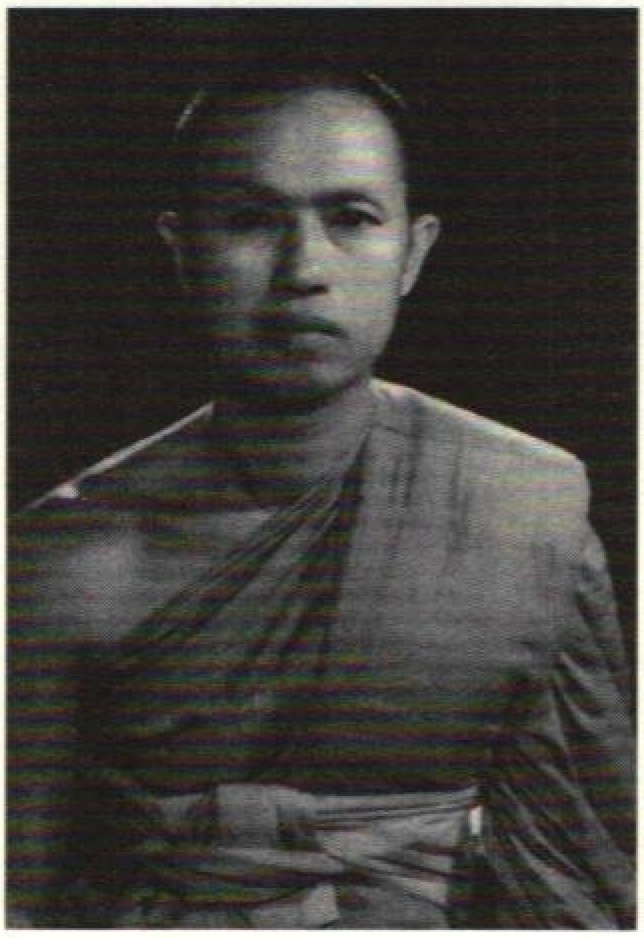

Hommage to a great monk, abbot and collector

Phra Khamchan Virachitta Maha Thera was a Buoddhist monk for over 56 years. As abbot of Vat Saen Sukharam he collected photographs related to Buddhism, pilgrimage, the history of Laos, his family and his extensive travels and laid the founding stone for the Buddhist Archive of Photography. Highly venerated by the people of Luang Prabang and the Theravada world, he passed away on the 8th of July, 2007. He left a rich spiritual legacy to the people of Luang Prabang, as well as an important collection of Buddhist art, photographs, books and documents that are the base for a planned Museum of Buddhism at Vat Saen Sukharam.

Phra Lakkham Viravisoutthikhoun (Sathou Nyai Khamchan Virachitta Maha Thera, 1920-2007), Abbot of Vat Saen Sukharam

Silver gelatine DOP print, 8.7 x 13.2 cm, Collection of Vat Saen, Archive Nr A0804R/Box A5

a revolution and deep social changes. Through the eyes of the Theravada monks, they reflect these times and at the same time are a consistent and highly articulate statement about a Buddhist culture and tradition very little known to the outside world. Lao Buddhism is different from the Buddhism of neighboring countries. If there was need for a resolved proof for this fact, it can be found in our photographs.

While the monks of Luang Prabang in their photographs had great attention for their specific spirituality, for the portraits of great monks and for their rich cultural and religious traditions, they also had an extraordinarily open eye for the outside world. We found proof of their exchange with other religions for more than 90 years, for their pilgrimages and travel, and for continuous relations with other Buddhist people in other countries. Isolated as their city was for so many years, they found ways to be in touch with Buddhist Lao people all over the world. Photography played an important role in that.

We are grateful to all the institutions and people who sustain, support and encourage our work. We sincerely thank the philanthropic gentleman who, with his gift to the archive, has made the printing of a series of bilingual books on its contents possible. Following gracious and ancient Buddhist tradition, he wishes to remain anonymous.

Luang Prabang, Laos
January 30th, 2010

Hans Georg Berger
Khamvone Boulyaphone

Following the wish of Phra Khamchan, the Buddhist Sangha of Luang Prabang created the Buddhist Archive of Photography and assigned an archive and work space at Sala Thammaviharn, Vat Khili. Through the support of the British Library's Endangered Archives Programme, digitization of the archive's photographs and related documents, and research on its content, are now under way. This work is done by a small team of local and foreign researchers under the auspices of the Buddhist Sangha of Luang Prabang District, The National Library of Laos and the Ministry of Information and Culture of the Lao P.D.R. The aim of our work is to make the archive accessible for researchers through high quality digital copies that will be accessible in Luang Prabang, Vientiane (National Library) and London (British Library). All original photographs, being property of the Buddhist Sangha, will remain in Luang Prabang.

This modest book for the first time shows a small selection of the archive's photographs to a larger public. We selected these 'treasures' along several lines of interpretation that at the moment seemed interesting to us; other publications from the archive are in preparation and will follow. Since December 2009, an exhibition of the selected photographs has been set up at the ancient library of Vat Khili, Luang Prabang, that is open to the Lao and to foreign visitors. A large format calendar has been produced and was distributed as a dhamma gift to 800 monks in Luang Prabang and its surrounds where it is now used for teaching novices and young monks.

Buddhist photographs of Luang Prabang have almost miraculously survived the difficult times of the 20th century, when Laos found itself in the middle of violent conflicts, war and civil war,

A unique collection of Buddhist photographs

We started our research on Buddhist photographs of Luang Prabang in the year 2006 at the private reception room of The Most Venerable Phra Khamchan Virachitta Maha Thera, Abbot of Vat Saen Sukharam. The revered abbot, our teacher and mentor, had collected and preserved a great number of historic photographs in this room, for more than 70 years. He entrusted his collection to us with the aim of finding ways to further preserve, identify and publish these photographs. He held his collection as a rare testimony of the history of Lao Buddhism and its rich spiritual heritage; he wanted it to be available for future generations of Lao people. As we worked on Phra Khamchan's photographs, and came across more and more surprising aspects of his collection, we also discovered other collections of photographs in other monasteries of Luang Prabang that had been hidden for many years. Today, we know of 12 distinct collections containing more than 35.000 photographs. They illustrate 120 years of Lao Buddhism and are immensely valuable documents in regard to the history of the 20th century, to Buddhist studies, ethnology, anthropology, architecture and many other disciplines of research. Some of these photographs are also pieces of art: two collections put artistic interest in photography in the foreground, and there is at least one artistic oeuvre that must be noted, done by a monk-photographer, Phra Oune Heuane Hasapanyo.

This publication honors the memory of
The Most Venerable
Phra Khamchan Virachitta Maha Thera,
Abbot of Vat Saen Sukharam in Luang Prabang/Laos
who established the Buddhist Archive of Photography
of the Sangha of Luang Prabang.

24 / VII
ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

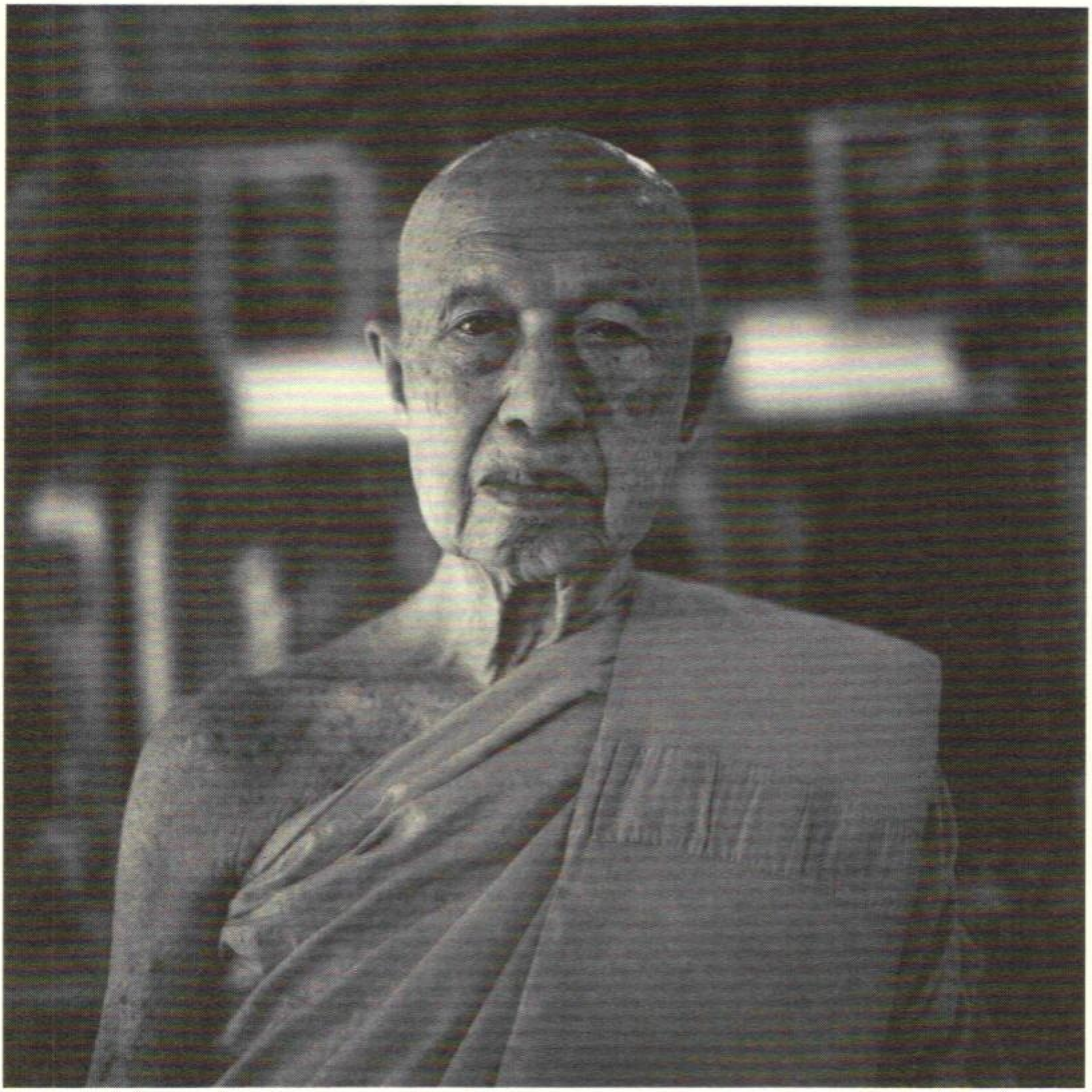

Last official portrait of The Most Venerable Phra Khamchan Virachitta Maha Thera, Abbot of Vat Saen Sukharam, Luang Prabang, taken on February 7th, 2007. Photograph by Hans Georg Berger

Silver gelatine DOP print, 18.2 x 24.4 cm, Collection of the Buddhist Archive of Photography, Archive Nr B0678R /Box B13

Table of Contents

INTRODUCTION:
A unique collection of Buddhist photographs page 13

Phra Khamchan Virachitta Maha Thera
THE GREAT COLLECTOR
Vat Saen Sukharam page 17

Phra Khamfan Silasangvaro
THE ARTIST
Vat Suvanna Khili page 21

Somdej Phra Sangharaj Dhammayana Mahathera
THE SUPREME PATRIARCH
Vat Mai Suvannaphounaham page 25

Sathou Nyai Mao Manivangso
THE MONASTERY OF THE FLAME TREE
Vat Xiengthong Rajavoraviharn page 31

VIPASSANA MEDITION page 35

THREE FORMAL PORTRAITS page 41

PHOTOGRAPHS OF THE 1950s and 1960s page 49

MONK'S PORTRAITS page 55

Phra Oune Heuane Hasapayo
THE MONK PHOTOGRAPHER
Vat Nong Sikhounmueang page 65

CARTES DE VISITE page 71

ANCIENT CEREMONIES OF LUANG PRABANG page 77

A VIEW FROM INSIDE page 83

THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY
Sala Thammaviharn, Vat Suvanna Khili
Luang Prabang, Lao P.D.R.

ANANTHA PUBLISHING
Luang Prabang New York
P.O. Box 790, Luang Prabang, Lao P.D.R.
www.ananthabooks.com
publisher@ananthabooks.com

Under the High Patronage of
The Most Venerable

Phra One Keo Sitthivong

Abbot of Vat Pak Khan and Vat Xieng Thong
Head of the Buddhist Fellowship of the District of Luang Prabang

The Buddhist Archive of Photography

Luang Prabang/Laos

Endangered Archives Programme
THE BRITISH LIBRARY
Major Research Projects EAP 0177 and EAP 0326
awarded to Hans Georg Berger
2006-2011

in collaboration with

THE NATIONAL LIBRARY OF LAOS
Vientiane Capital
LAO P.D.R.

Hans Georg Berger
Khamvone Boulyaphone

Treasures from the Buddhist Archive of Photography

Luang Prabang/Laos

Historic photographs taken or collected
by the monks of Luang Prabang
between 1890 and 2007

PUBLICATIONS OF THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY

with

ANANTHA PUBLISHING
Luang Prabang New York

TREASURES FROM THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY

Luang Prabang/Laos

For Mme Douangdeuane

With my best regards
and grateful
for your visit to
the Archive

28/9/2011

[illegible]

Publications of
THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY
with
ANANTHA PUBLISHING

A series of books on Lao Buddhist culture, tradition and history with historic photographs from the collections of the monasteries of Luang Prabang

HANS GEORG BERGER is a photographer and writer working with the Buddhist Sangha of Luang Prabang since 1993 www.hansgeorgberger.de

KHAMVONE BOULYAPHONE was ordained as a Buddhist monk by Phra Khamchan Virachitta Maha Thera at Vat Saen Sukhraram in 1996. He holds a B.A. from Maha Chulalongkorn University and a M.B.A. of Krk University in Bangkok / Thailand

Since 2006, they jointly direct research at the Buddhist Archive of Photography, Luang Prabang and are involved in the creation of a Museum of Buddhist Art at Vat Saen Sukharam.

ISBN 978-0-9844483-3-3
90000
9 780984 448333

Hans Georg Berger
Khamvone Boulyaphone

Treasures from the Buddhist Archive of Photography

Luang Prabang/Laos

Historic photographs taken or collected
by the monks of Luang Prabang
between 1890 and 2007

PUBLICATIONS OF THE BUDDHIST ARCHIVE OF PHOTOGRAPHY

with

ANANTHA PUBLISHING
Luang Prabang New York